

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง
ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลอยกระทง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลล่อยกระทง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ENVIRONMENTAL IMPACTS FROM ADMINISTRATIVE ACTIONS OF LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS A CASE STUDY OF LOY KRATHONG FESTIVAL

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the *Master of Laws Degree*

February 2025

Copyright 2025 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลล่อยกระหวง

ของ วัชรพงษ์ สายปิง

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชัย วิสุทธิศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรวรรณ รัตนเกษตร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิตี ไวกวี)

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุดม งามเมืองสกุล)

เรื่อง: ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลอยกระทง

ผู้ศึกษาค้นคว้า: วัชรพงษ์ สายปิง, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: น.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรารัตน รัตนเกษตร

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อม, การกระทำทางปกครอง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทคัดย่อ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นในขณะเดียวกันยังมีหน้าที่อนุรักษ์ บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยการดำเนินการใดของรัฐหรือการอนุญาตให้ดำเนินการ ดังนั้นหากการดำเนินการ หรืออนุญาตดำเนินกิจกรรมเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ชุมชน ถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้บุคคลผู้เสียหายมีสิทธิได้รับชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษอันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือดำเนินการโดยส่วนราชการ ซึ่งหมายถึงส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งด้วยเช่นกัน

Title: ENVIRONMENTAL IMPACTS FROM ADMINISTRATIVE ACTIONS OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS A CASE STUDY OF LOY KRATHONG FESTIVAL

Author: Watcharapong Saiping, Independent Study: LL.M., University of Phayao, 2024

Advisor: Associate Professor Patrawan Rattanakaset , Ph.D.

Keywords: Environmental administrative actions Local Government

ABSTRACT

The objectives of the study were to examine the environmental impacts from administrative actions of Local Government: A case study of Loy Krathong festival. The study was qualitative research based on document research and In-Depth Interview from key information. The results of this study were the local administrative had responsible for maintaining arts, traditions, and local wisdom. and the good culture of the locality. At the same time, it also has a duty to conserve, maintain, restore, and manage the use of natural resources by any government action or permission to operate. Therefore, if the operation or permitting activities were harmful to the environment, people or communities are considered unlawful acts. As a result, injured persons have the right to receive compensation from the state in case of damage from the spread of pollution or pollution caused by any business or project initiated, supported, or operated by a government agency. This means include the state enterprises, public organizations, local government organizations and other government agencies that are also established by law.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวรรณ รัตนเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำอันมีค่าตลอด
ระยะเวลาการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุน
ด้านข้อมูลและทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการศึกษา พร้อมเป็นส่วนเติมเต็มให้ผลงานวิจัยออกมา
อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ พี่น้อง ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือตลอด
ระยะเวลาการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ทั้งสละเวลาอันมีค่า หุ่่มเท อุดหนุนอดทนไปด้วยกัน ข้าพเจ้า
รู้สึกทราบบ้างเป็นอย่างมาก

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยกัน อีกทั้งครอบครัวและคนรอบข้างทุกคนที่คอยเคียงข้างต่อสู้ไปด้วยกัน ขอขอบคุณจากใจ
จริงๆ

วัชรพงษ์ สายปิง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
สมมุติฐานของการศึกษา	7
ขอบเขตการศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่รับจากการศึกษาวิจัย	8
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 คำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครอง	9
2.2 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540	14
2.3 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....	19
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
3.1 ขอบเขตการวิจัย	79
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	82
3.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	83
บทที่ 4 ผลการวิจัย	84
4.1 ปัญหาการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	84
4.1.1 บทบาท อำนาจ หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	84
4.1.2 คำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	91
4.2 ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการกระทำทางปกครองที่มีผลต่อ สิ่งแวดล้อม	94
4.3 แนวทางแก้ไข การควบคุม ตรวจสอบและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการกระทำทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	101
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	122
บทบาท อำนาจ หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	122
สรุปผลการวิจัย	140
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	140
บรรณานุกรม	142
ประวัติผู้วิจัย	147

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	81
---	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ของประเทศไทยในปัจจุบันประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน^{1,2,3} อาจดำเนินการจัดงานต่าง ๆ ได้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ซึ่งในการค้นคว้าอิสระนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงประเพณีลอยกระทงเพียงเท่านั้น

สำหรับประเพณีลอยกระทงนั้น เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงเรียกประเพณีลอยกระทงนี้ว่าพิธีจองเปรียญหรือการลอยพระประทีป โดย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสันนิษฐานว่า พิธีลอยกระทงเป็นพิธีของพราหมณ์ จัดขึ้นเพื่อบูชาเทพเจ้า 3 องค์ คือพระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ต่อมาได้นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้อง จึงให้มีการชักโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ และลอยโคมเพื่อบูชาารอยพระบาทของพระพุทธเจ้า ก่อนที่นางนพมาศ หรือ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ สนมเอกของพระร่วงจะคิดค้นประดิษฐ์กระทงดอกบัวขึ้นเป็นคนแรกแทนการลอยโคม และถือปฏิบัติเป็นประเพณีลอยกระทงสืบทอดกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน⁴ โดยประเพณีลอยกระทงในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย วิวัฒนาการของกระทงได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากกระทงดอกบัวหรือกระทงใบตองไปสู่การใช้วัสดุอื่น ๆ ในการประดิษฐ์กระทง เช่น โฟม พลาสติก กระดาษ ขนบั้ง ให้มีรูปร่างสวยงามเหมือนกระทง⁵

นอกจากจะมีหน้าที่ในการดูแลรักษาศิลปะฯ ของท้องถิ่นแล้ว ยังมีหน้าที่รักษาความสะอาดทางเดินของถนน ทางน้ำ และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เพื่อ

¹ "พระราชบัญญัติเทศบาล พ. ศ. ๒๔๙๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๙) พ. ศ. ๒๕๒๓) พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พ. ศ. ๒๕๑๙ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓) พ. ศ. ๒๕๒๕): พร้อมด้วยคำถาม-แนว ตอบ อย่าง ละเอียด,"

² สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ. ศ. ๒๕๓๗/ แก้ไขเพิ่มเติม พ. ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546).

³ "พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540, ."

⁴ ณัฐนิชา สุระเวช., ประเพณีวันลอยกระทง (ม.ป.ป.).

⁵ ทวีศ ศรีเกตุ, "กฎหมายว่าด้วยขยะมูลฝอยกับเทศกาลลอยกระทง," ใน วารสารรัฐสภา (ม.ป.ป.)หน้า 2

ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย⁶ โดยสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครได้เปิดเผยว่าในปี พ.ศ. 2566 กรุงเทพมหานครได้จัดเก็บขยะได้จำนวนทั้งสิ้น 639,828 ใบ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 จำนวน 67,226 ใบ คิดเป็นร้อยละ 11.74 โดยแบ่งเป็นขยะที่ทำจากวัสดุธรรมชาติจำนวน 618,951 ใบ คิดเป็นร้อยละ 96.74 ขยะที่ทำจากโฟม จำนวน 20,877 ใบ คิดเป็นร้อยละ 3.26 จากสถิติจะเห็นได้ว่าขยะขยะโดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ถึงปี พ.ศ. 2566 ถึงร้อยละ 11.74 นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าเทศบาลลดยขยะในปี พ.ศ. 2560 มีการปล่อยโคมลอยจำนวน 27,278 ลูก⁷ ด้วยปริมาณขยะขยะและโคมลอยที่มีจำนวนมากในช่วงเทศกาลวันลอยกระทงตามที่ได้นำเสนอมาข้างต้น การจัดการขยะจึงเป็นปัญหาของ อบท.ที่จะต้องเร่งจัดการกำจัดขยะดังกล่าวจำนวนมาก โดยการจัดการขยะดังกล่าวนั้นอาจดำเนินการได้ด้วยวิธีการฝังกลบและปล่อยให้ย่อยสลายไปตามธรรมชาติ แต่ปัญหาการจัดการพื้นที่ฝังกลบขยะไม่สามารถจัดการได้ง่ายและรวดเร็ว และหากฝังกลบผิดวิธีย่อมก่อให้เกิดมลพิษกับดินและน้ำใต้ดินที่ปนเปื้อนน้ำเสียจากการฝังกลบ นอกจากปัญหาการจัดการขยะหรือปัญหาน้ำเน่าเสียสกปรกจากการใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งน้ำแล้วนั้น อีกปัญหาหนึ่งคือมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการจุดพลุ ประทัด ดอกไม้ไฟ และการปล่อยโคมลอย⁸ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ โดยพบว่าในช่วงเทศกาลลอยกระทงปริมาณฝุ่น PM 2.5 และ PM 10 มีค่าสูงกว่าในช่วงปกติโดยข้อมูลจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศใจกลางเมืองเชียงใหม่พบว่าปริมาณฝุ่น PM 2.5 สูงกว่าช่วงเวลาปกติถึง 1.7 เท่า⁹

นอกจากปัญหามลพิษทางดิน และทางอากาศแล้วปัญหาการใช้วัสดุที่นำมาประดิษฐ์กระทงในปัจจุบันยังส่งผลกระทบให้เกิดมลพิษทางน้ำด้วย โดยเฉพาะกระทงที่ประดิษฐ์จากขนมปังซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำไม่น้อยไปกว่ากระทงรูปแบบอื่น ๆ เนื่องจากกระทงขนมปังเมื่อลอยน้ำไปสักพักจะเกิดการเปื่อยยุ่ยและจมลงสู่แม่น้ำ หากมีการลอยกระทงขนมปังพร้อมกันในปริมาณมากจะส่งผลให้ปริมาณออกซิเจนในแม่น้ำต่ำ ส่งผลต่อ

⁶ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, "ผลการจัดเก็บขยะในพื้นที่กรุงเทพฯ ประจำปี 2566."

⁷ Masahiro Araki, "ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการปล่อยโคมลอยในช่วงเทศกาลยี่เป็ง," เชียงใหม่นิวส์.

⁸ ธนกร วงษ์ปัญญา, "ลอยกระทงกับมลภาวะทางน้ำ ลอยเคราะห์หรือซ้ำเติมสิ่งแวดล้อม," (The Standard, 2566).

⁹ Araki, "ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการปล่อยโคมลอยในช่วงเทศกาลยี่เป็ง."

ระบบนิเวศ ปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ”¹⁰ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2566 สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ได้เผยแพร่ข่าวว่าประเพณีลอยกระทงในปีดังกล่าวคาดว่าจะมีกระทงชนมบังไม่ต่ำกว่า 4,000 ใบ ซึ่งเปื่อยยุ่ยจมลงก้นบ่อน้ำของสวนสันติภาพและละลายไปกับน้ำส่งผลให้ปลาตายทั้งสระและต้องมีการเปลี่ยนน้ำออกจากสระทั้งหมด¹¹ นอกจากนี้ยังมีรายงานข่าวเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2565 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลกองทัพอากาศ พบซากเต่าตนุซึ่งเป็นเต่าทะเลขนาดใหญ่เกยตื้นริมหาดกีนรี อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อายุประมาณ 20 ปี จากการชันสูตรพบว่า มีสภาพเน่าเปื่อย ไม่พบบาดแผลภายนอก อวัยวะหลายส่วนเริ่มเน่าสลาย ภายในระบบทางเดินอาหารพบอาหารจำพวกสาหร่ายทะเล แมงกระพรุน ไข่ปลา ชะนังทะเล อาทิวอน เชือกไนล่อน แผ่นพลาสติก และสิ่งแปลกปลอมภายในระบบทางเดินอาหาร เช่น ใบตองหมุด ตะปูจากกระทง อุดตันในลำไส้¹² จากที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้นนั้นปัญหาการเกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมจากประเพณีลอยกระทง ส่วนหนึ่งมาจากการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของอปท. ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทให้อำนาจไว้หรือเรียกว่าการบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะ แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ (1) การออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับแสดงถึงเจตจำนงค์ของ อปท. ในการสร้างความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของ อปท. มีอำนาจในการออกคำสั่งหรือการดำเนินการต่าง ๆ โดยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว เพื่อให้ประชาชนหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในอาณาเขตพื้นที่ของ อปท. นั้นปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดดังกล่าว การดำเนินการเหล่านี้ครอบคลุมถึงการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ตามขอบเขตอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายมอบหมาย เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและสามารถสำเร็จลงไปได้ (2) การออกคำสั่งการปกครอง หมายถึง การแสดงเจตนาของ อปท. เพื่อสร้างและกำหนดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่าง อปท. กับ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีผลให้บุคคลนั้นต้องปฏิบัติตามหรือดำเนินการตามข้อกำหนดหรือคำสั่งที่ออกโดย อปท. ตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกฎหมาย โดยการออก

¹⁰ พิศากรณ์ วิฑูรต์, "กระทงชนมบัง ทำลายแหล่งน้ำมากที่สุด กระทบปลาตาย-ระบบนิเวศเสียหาย," กรุงเทพธุรกิจ, 16 พฤศจิกายน 2566.

¹¹ พรพรม วิจิตเศรษฐ์, "เปิดภาพผลกระทบจากกระทงชนมบัง ทำเนียบน้ำท่วม ปลาตายเกลี่ยสระ," (ข่าวสดออนไลน์, 1 ธันวาคม 2566). https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_7990172.

¹² "สลด!! แม่เต่าอายุ 20 ปีสิ้นใจตายหลังกินพลาสติกวัสดุทำกระทงเต็มท้อง," ใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐ (28 พฤศจิกายน 2565) วันที่สืบค้น 11 ธันวาคม 2567 จาก <https://siamroth.co.th/n/403120>.

คำสั่งการปกครองนี้มักจะมีลักษณะเป็นการกระทำที่มีผลผูกพันเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลที่ถูกกำหนดในคำสั่งดังกล่าว อันก่อให้เกิดกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคล (3) การทำสัญญาระหว่าง อบต. กับเอกชนสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) สัญญาแพ่งซึ่งสมมูลระหว่างคู่กรณีและไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจสาธารณะจาก อบต. เช่น ข้อตกลงในการซื้อสินค้า และ 2) สัญญาทางปกครอง ซึ่งควบคุมโดยหลักการกฎหมายสาธารณะ อนุญาตให้ อบต. ใช้อำนาจเหนือคู่สัญญา เช่น กำกับดูแลการดำเนินการบริการสาธารณะและแก้ไขสัญญาฝ่ายเดียว เน้นย้ำถึงความแตกต่างกันในการบังคับใช้กฎหมายและอิทธิพลของ อบต. ที่มีต่อภาคเอกชน (4)การดำเนินการทางปกครอง หมายถึง การดำเนินการของ อบต. ตามบทบัญญัติของกฎหมาย การดำเนินการทางกฎหมายด้านการบริหารที่ไม่แสดงเจตนาเชิงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางกฎหมาย¹³

การกระทำทางปกครองหรือการปฏิบัติการทางปกครอง หมายถึง การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติหรือตามกฎหมายอื่นที่มีผลบังคับใช้ดังเช่นพระราชบัญญัติของฝ่ายปกครองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ นิติเหตุทางปกครองหรือปฏิบัติการทางปกครองและนิติกรรมทางปกครอง¹⁴ นิติเหตุทางปกครองหรือปฏิบัติการทางปกครอง หมายถึง หมายถึงการกระทำของฝ่ายปกครอง องค์กรอื่นของรัฐ หรือองค์กรเอกชนที่กระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลบังคับ ดังเช่น พระราชบัญญัติโดยที่การกระทำนั้นไม่ใช่นิติกรรมทางปกครอง โดยปฏิบัติการทางปกครองอาจมีลักษณะเป็นกระบวนการพิจารณาเพื่อออกนิติกรรมทางปกครองขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรืออาจเป็นการกระทำที่เป็นมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนิติกรรมทางปกครองที่ได้มีการออกมาใช้บังคับก่อนหน้านี้แล้ว ทั้งนี้ปฏิบัติการทางปกครอง อาจก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองกับบุคคลอื่นได้เช่นกัน เช่นปฏิบัติการทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุให้บุคคลใดเสียหายยอมเป็นการทำละเมิด ส่วนนิติกรรมทางปกครอง หมายถึงการกระทำของฝ่ายปกครอง องค์กรอื่นของรัฐ หรือองค์กรเอกชนที่กระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลบังคับดังเช่นพระราชบัญญัติเพียงฝ่ายเดียวเพื่อแสดง

¹³ วสันต์ ปานสังข์, "การปฏิบัติตามบทาหน้าที่ทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี," (วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 2564).

¹⁴ ปิยะ ปะดังทา, "บทบาทของศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองภายใต้หลักนิติธรรม," ใน เอกสารวิชาการส่วนบุคคล สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

เจตนาให้ปรากฏต่อบุคคลหรือคณะบุคคลว่าประสงค์จะให้เกิดผลทางกฎหมายเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างองค์กรดังกล่าวกับบุคคลหรือคณะบุคคลนั้น โดยที่บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นไม่ต้องให้ความยินยอม¹⁵ นิติกรรมทางปกครองหมายถึงการกระทำทางกฎหมายของฝ่ายปกครองที่แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กฎและคำสั่งการปกครอง

สำหรับนิติกรรมทางปกครองเป็นกฎตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมายถึง พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้บังคับโดยทั่วไป ไม่เจาะจงแก่บุคคลหรือกรณีใดกรณีหนึ่ง ลักษณะสำคัญของกฎมี 2 ประการ คือ (1) บุคคลที่ถูกบังคับให้กระทำการ หรือถูกห้ามกระทำการ หรือได้รับอนุญาตให้กระทำการต้องเป็นบุคคลที่ถูกนิยามไว้เป็นประเภท เช่น ผู้เยาว์ คนต่างด้าว ข้าราชการพลเรือนสามัญ ฯลฯ ดังนั้น จึงไม่อาจทราบจำนวนที่แน่นอนของบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของข้อความที่บังคับให้กระทำการ ห้ามมิให้กระทำการ หรืออนุญาตให้กระทำการได้ และ (2) กรณีที่บุคคลซึ่งถูกนิยามไว้เป็นประเภทจะถูกบังคับให้กระทำการถูกห้ามมิให้กระทำการหรือได้รับอนุญาตให้กระทำการ ต้องเป็นกรณีที่ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นนามธรรม เช่น บังคับให้กระทำการทุกครั้งที่มีกรณีตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น หรือได้รับอนุญาตให้กระทำการทุกวันสิ้นเดือน เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดสูบบุหรี่บนรถโดยสารประจำทาง ผู้ขับขีรถยนต์ต้องคาดเข็มขัดนิรภัย เป็นต้น

นิติกรรมทางปกครองที่เป็นคำสั่งการปกครอง มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมายถึง (1) การใช้สิทธิตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างบุคคล ทำให้สามารถสร้าง แก้ไข ถ้ายโอน เก็บรักษา ระบุ หรือเปลี่ยนแปลงสิทธิ หรือสถานะของบุคคลได้ ซึ่งรวมถึงการกระทำต่าง ๆ เช่น คำสั่ง ใบอนุญาต การอนุมัติ การพิพากษา อุทธรณ์ การรับรอง และจดทะเบียน ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวแต่ไม่รวมถึงการออกกฎระเบียบ และ (2) การดำเนินการทางปกครองรวมถึงระเบียบหรือคำสั่งเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิตามกฎหมาย โดยเจ้าหน้าที่ที่สร้างความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างบุคคล การดำเนินการเหล่านี้สามารถสร้าง แก้ไข โอน สงวน ระบุ หรือมีอิทธิพลต่อสิทธิหรือภาระผูกพันของบุคคล โดยกฎเกณฑ์จะมีผลใช้บังคับ

¹⁵ ชาญชัย แสงศักดิ์, หน้า 122-23, "กฎหมายปกครอง," สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

อย่างกว้างขวางแทนที่จะถูกปรับแต่งให้เหมาะสมกับบุคคลหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ

ส่วนคำสั่งการปกครอง นั้น มีผลบังคับแก่กรณีใดและหรือแก่บุคคลใดเป็นการเฉพาะ แต่คำนิยามของ คำสั่งการปกครองดังกล่าวข้างต้นมิได้กำหนดลักษณะสำคัญที่เป็นข้อแตกต่างของคำสั่งการปกครองจากกฎไว้ให้ชัดเจนเพียงแต่มีข้อความที่แยกความแตกต่างระหว่างคำสั่งการปกครองกับกฎไว้ว่าไม่รวมถึงการออกกฎเท่านั้น¹⁶

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นการจัดงานประเพณีลอยกระทงถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท เช่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด, พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล, พระราชบัญญัติเทศบาล อันเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณะ กล่าวคือเป็นการปฏิบัติการทางปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการกระทำของฝ่ายปกครอง องค์การอื่นของรัฐ หรือองค์การเอกชนที่กระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลบังคับ ดังเช่น พระราชบัญญัติเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งปรากฏว่าเมื่อ อบท. ได้จัดประเพณีลอยกระทงแล้วส่งผลกระทบให้เกิดมลพิษทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของมนุษย์

โดยประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่ก็นำมาใช้กับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำหนดมลพิษเพียงเท่านั้น โดยมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยกำหนดโทษสูงสุด

เพียงจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำของหน่วยงานของรัฐ หรือ อบท. ที่ก่อให้เกิดมลพิษ ทั้งยังกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็น อบท. ให้มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าประเทศไทยจะมีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2535 ขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการควบคุมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกำหนดบทลงโทษไว้ แต่ก็ยังเป็นเพียงบทกำหนดโทษเพื่อควบคุมการกระทำของเอกชนเพียงเท่านั้นไม่ครอบคลุมถึงการกระทำของหน่วยงานทาง

¹⁶ ชาญชัย แสวงศักดิ์ กฎหมายปกครอง. หน้า 124-126.

ปกครองแต่อย่างใด โดยเฉพาะ อบท. ที่อาจปฏิบัติการทางปกครองหรือกระทำการทางปกครองโดยก่อให้เกิดมลพิษซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งกลับไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับหน่วยงานของรัฐที่กระทำการดังกล่าว ประกอบกับ อบท. ยังเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นปัญหาในทางกฎหมายที่ยังมีความบกพร่องอยู่ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาปัญหาและทำการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานทางปกครองที่ปฏิบัติราชการทางปกครองแล้วก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งการปกครอง และการกระทำทางปกครอง กรณีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลพกระหวง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลพกระหวง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการควบคุม ตรวจสอบและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการใช้อำนาจกระทำการทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครอง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลพกระหวง

สมมุติฐานของการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้จัดให้มีประเพณีลอยกระทงซึ่งส่งผลการทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ จากการปล่อยให้ลอยกระทงลงสู่แม่น้ำและทะเล และการปล่อยให้มีการปล่อยโคมควันหรือโคมไฟ ซึ่งเกิดจากการกระทำทางปกครอง จะต้องมีการจัดการ ควบคุม กำจัด มิให้เกิดมลพิษและผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดลอม รวมทั้งจะต้องมีบทลงโทษและความรับผิดชอบในการออกคำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม โดยทั้งนี้จะต้องมีการตรวจสอบจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้ การกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม

ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยเลือกวิธีการศึกษาประเด็นปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดลอมจากการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลอยกระทง โดยใช้แหล่งข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ระเบียบ ประกาศและบทความต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดลอม พ.ศ. 2535 ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

วิธีการรวมถึงใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเลือกกลุ่มข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐจากกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในลักษณะพูดคุยสอบถามในประเด็นปัญหาต่าง ๆ

ประโยชน์ที่รับจากการศึกษาวิจัย

1. ได้ทราบหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครอง
2. ได้ทราบผลการวิเคราะห์ปัญหาการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม
3. ได้เสนอแนะแนวทางในการควบคุม ตรวจสอบและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการใช้อำนาจกระทำทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 คำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครอง

คำสั่งการปกครอง เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลทำให้เกิดการ
สร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหลายกรณี เช่น การก่อให้เกิดสิทธิใหม่ การเปลี่ยนแปลงสิทธิ
ที่มีอยู่ การโอนสิทธิจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง การสงวนสิทธิไว้ การระงับสิทธิ หรือ
การกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิ อำนาจตามกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ใช้นี้มีลักษณะพิเศษ เพราะ
เป็นการใช้อำนาจรัฐที่ส่งผลโดยตรงต่อสิทธิและสถานะภาพทางกฎหมายของบุคคล ซึ่งอาจ
รวมถึงการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี การบังคับใช้กฎหมาย การเพิกถอนสิทธิ หรือการ
ออกคำสั่งทางกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการ
ถาวรหรือชั่วคราว แต่ไม่หมายรวมถึงกฎ และหมายรวมถึงการกระทำอื่น ๆ ถึงที่เป็นการ
ใช้อำนาจทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในการออกคำสั่งที่มีผลบังคับทางกฎหมาย กำหนดให้
บุคคลต้องปฏิบัติตามหรือห้ามกระทำการใดการหนึ่ง หรืออาจเป็นการอนุมัติให้บุคคลสามารถ
กระทำการใดการหนึ่ง หรือเว้นจากการปฏิบัติตามที่กฎหมาย ซึ่งคำสั่งการปกครองสามารถทำ
หน้าที่เป็นการยืนยันสิทธิหรือสถานะภาพทางกฎหมายของบุคคล เช่น การรับรองความเป็น
เจ้าของทรัพย์สิน หรือการยืนยันสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ คำสั่งการปกครองมีผล
บังคับใช้เฉพาะในกรณีหรือกับบุคคลที่ระบุไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งหมายความว่าคำสั่งนั้น
ไม่ใช่กฎทั่วไป แต่เป็นการสั่งการที่มีเป้าหมายชัดเจนในกรณีใดกรณีหนึ่ง โดยมีผลโดยตรงใน
การเปลี่ยนแปลงสถานะภาพทางกฎหมายของบุคคลที่ได้รับคำสั่ง ไม่จะเป็นการให้สิทธิ เพิก
ถอนสิทธิ หรือบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น จากลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า คำสั่งการ
ปกครองมีลักษณะคล้ายคลึงกับ “กฎ” แต่มีข้อแตกต่างกันก็คือ คำสั่งการปกครองใช้บังคับ
เฉพาะในกรณีที่กำหนดไว้เท่านั้น ไม่เหมือนกับกฎที่มีผลบังคับทั่วไป และคำสั่งการปกครองใช้
บังคับเฉพาะกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่กับบุคคลทั่วไปทั้งหมดเหมือนกฎ ดังนั้น
คำสั่งการปกครองมีผลบังคับใช้เฉพาะเจาะจง ไม่ใช่การบังคับทั่วไปเหมือนกฎทั่วไป คำสั่งการ
ปกครองที่มีผลบังคับใช้กับบุคคลเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล แม้จะเป็นการใช้กับบุคคลหลาย
คนพร้อมกันในคราวเดียว ก็ยังถือว่าเป็นคำสั่งการปกครองเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล ไม่ใช่
คำสั่งการปกครองทั่วไป เนื่องจากคำว่า “เฉพาะบุคคล” นั้นครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลด้วย ซึ่ง

หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ถูกบังคับตามคำสั่งการปกครองเดียวกันในเวลาเดียวกัน เช่น คำสั่งสลายการชุมนุม การควบคุมสัญญาณไฟจราจร การประกาศผลสอบ หรือการประกาศผลการเลือกตั้ง เป็นต้น¹⁷

การพิจารณาว่ากรณีใดเป็นคำสั่งการปกครองหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ กล่าวคือ หากคำสั่งของเจ้าหน้าที่ไม่ใช่คำสั่งการปกครอง เช่น การออกกฎ การแจ้งข่าวสาร หรือการแถลงการณ์ คำสั่ง นั้นจะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปมิได้กระทบต่อสิทธิของผู้รับคำสั่ง เป็นการเฉพาะ แต่ถ้าเป็นคำสั่งการปกครองแล้ว คำสั่งนั้นย่อมมีผลทางกฎหมายต่อผู้ที่ได้รับคำสั่งหลายประการ กล่าวคือ เมื่อผู้รับคำสั่งการปกครองถูกกระทบสิทธิโดยผลของคำสั่งการปกครอง ดังนั้น คำสั่งการปกครองจึงมีความหมายสองประการ คือ คำสั่งการปกครองที่จะต้องวินิจฉัยในเนื้อหาตามกับคำสั่งการปกครองที่เป็นไปตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวง และประกาศ โดยลักษณะของคำสั่งการปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 นี้ต้องมีองค์ประกอบสาระสำคัญเป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ “เจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติฯ ได้แก่ บุคคลคนเดียว คณะบุคคล หรือนิติบุคคลก็ได้ และต้องเป็นการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมาย การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจที่เจ้าหน้าที่สามารถแสดงเจตนากำหนดหน้าที่ให้เอกชนได้ฝ่ายเดียว โดยที่เอกชนไม่จำเป็นต้องให้ความยินยอม ด้วย คำสั่งการปกครองส่วนใหญ่จึงปรากฏอยู่ในลักษณะเป็นการสั่งการหรือคำสั่งให้เอกชนกระทำการ งดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากการใช้อำนาจรัฐอาจเป็นการใช้อำนาจในทางบริหาร ในทางนิติบัญญัติหรือในทางตุลาการได้ ฉะนั้นการใช้อำนาจรัฐในที่นี้จึงหมายถึงเฉพาะการใช้อำนาจรัฐในทางปกครองเท่านั้น และรวมถึงเป็นการกำหนดสภาพทางกฎหมายที่มุ่งสร้างผลทางกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การออกคำสั่งอนุญาตให้ตั้งโรงงานถือเป็นลักษณะเฉพาะของ “คำสั่งการปกครอง” องค์ประกอบที่มุ่งต่อผลทางกฎหมายนี้ทำให้คำสั่งการปกครองแตกต่างจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ โดยเจตนาที่มุ่งต่อผลมีความสำคัญต่อความสมบูรณ์ของนิติกรรม แต่ไม่ว่าเจตนาจะมุ่งไปในทางใด หากคำสั่งนั้นกระทบถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ก็ถือว่าเป็น “คำสั่งการปกครอง”

¹⁷ รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศฉมาดล, หน้า 103-08, "กฎหมายปกครอง" 2 ed., วิญญูชน, 2564.

ซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลเฉพาะกรณี จะต้องกระทำโดยมุ่งกำหนดสภาพทางกฎหมายที่เป็นอยู่ในกรณีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การออกใบอนุญาตต่าง ๆ คำสั่งการปกครองโดยสภาพจะต้องมุ่งใช้บังคับกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยตรง แต่ในคำสั่งจะไม่ระบุชื่อบุคคลไว้ก็ได้ และอาจเป็นคำสั่งรวมหรือคำสั่งทั่วไปที่ใช้บังคับกับกลุ่มบุคคลใดก็ได้ ซึ่งต่างจาก “กฎ” ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

โดยคำสั่งการปกครองมีผลบังคับใช้ภายนอกโดยตรง ซึ่งหมายความว่าคำสั่งดังกล่าวสร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน การที่คำสั่งนั้นมีผลภายในหรือภายนอกต้องพิจารณาเนื้อหาของคำสั่งเป็นหลัก

ตัวอย่างเช่น หากผู้ใต้บังคับบัญชาละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือถอนตามเวลาที่กำหนดและผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ใต้บังคับบัญชา คำสั่งลงโทษนี้จึงถือเป็นคำสั่งการปกครอง แม้ว่าเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในองค์กร แต่เนื่องจากผลของคำสั่งนั้นกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคล คำสั่งลงโทษนี้จึงถือเป็นคำสั่งการปกครอง คำสั่งการปกครองสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการออกเป็นหนังสือ ทำด้วยวาจา หรือในรูปแบบอื่น ๆ แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด คำสั่งการปกครองต้องมีความชัดเจนเพียงพอให้ผู้รับคำสั่งเข้าใจได้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งด้วยวาจา หากผู้รับคำสั่งร้องขอภายในเจ็ดวันนับจากวันที่ได้รับคำสั่ง จะต้องยืนยันคำสั่งนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม ผลของคำสั่งจะมีผลทันทีเมื่อผู้รับคำสั่งได้รับการแจ้ง หากคำสั่งการปกครองออกเป็นหนังสือ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาถึง “แบบ” ที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มิฉะนั้นคำสั่งการปกครองนั้นอาจไม่สมบูรณ์

การปฏิบัติการทางปกครองหรือการกระทำทางปกครอง

การปฏิบัติการทางปกครอง คือ การกระทำใด ๆ ของรัฐ ที่ไม่ใช่การดำเนินการทางนิติบัญญัติ (การตรากฎหมาย) ไม่ใช่การกระทำทางตุลาการ (การพิพากษา) และไม่ใช่การกระทำในทางรัฐบาล (ในฐานะผู้บริหารประเทศ) นอกจากนั้นถือเป็นการปฏิบัติการทางปกครองทั้งสิ้น ดังนั้น การปฏิบัติการทางปกครองจึงเป็นการกระทำเพื่อที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน หรือระงับซึ่งสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ที่เกิดจากผลผลิตผลของการใช้อำนาจอรรถตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอกับพระราชบัญญัติของฝ่ายปกครอง การใช้ อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองซึ่งอาจนำไปสู่ข้อพิพาททางปกครอง คือการปฏิบัติการ

ทางปกครองซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐที่กระทบสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนหรือเอกชน ระบบที่จะควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวรัฐโดยองค์การตุลาการในระบบกฎหมายไทย ก็คือบทบาทและหน้าที่ของศาลปกครอง¹⁸

ความหมายของฝ่ายปกครอง เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2452 มาตรา 3 แล้วจะเห็นได้ว่า ฝ่ายปกครอง หมายถึงทั้งหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(1) หน่วยงานทางปกครอง เป็นหน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารที่อยู่ในกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง ซึ่งรวมถึงกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่มีสถานะเป็นกรมแต่เรียกชื่ออื่น ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สำนักงานคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานอิสระของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของศาลต่าง ๆ หน่วยธุรการขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระหรือหน่วยธุรการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เช่น สำนักงานศาลปกครองสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นต้น¹⁹ ข.องค์การเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ได้แก่ รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเอกชน องค์การวิชาชีพต่าง ๆ สถานตรวจสภาพรถยนต์เอกชน (ตรอ.) เป็นต้น

(2.) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (หรือองค์กรของรัฐ) เช่น ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคล หรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายในการออกกฎหรือคำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคล

¹⁸ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, "หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง," เอกสารประกอบบรรยาย วิชา น. 565 การกระทำทางปกครองและความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง, 2558.

¹⁹ รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศมุตตล, หน้า 87-90, "กฎหมายปกครอง" พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน, 2564.

การปฏิบัติการทางปกครอง หมายถึง การกระทำทางปกครองที่เป็นผลผลิตของการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติหรือตามกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติของฝ่ายปกครอง แยกออกได้เป็น นิติกรรมทางปกครอง และ นิติเหตุทางปกครอง (หรือปฏิบัติการทางปกครอง)

1.นิติกรรมทางปกครอง หมายถึง “การอันองค์การของรัฐฝ่ายปกครอง องค์การอื่นของรัฐหรือองค์การเอกชนอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติทำลงแทนหน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และในนามของหน่วยงานดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียวเพื่อแสดงเจตนาให้ปรากฏต่อบุคคลหนึ่งหรือบุคคลคณะหนึ่งว่า ตนประสงค์จะให้เกิดผลทางกฎหมายเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานอื่นของรัฐกับบุคคลคนนั้นหรือบุคคลคณะนั้น โดยที่บุคคลคนนั้นหรือบุคคลคณะนั้นไม่จำเป็นต้องให้ความยินยอม”

นิติกรรมทางปกครองจึงเป็นการแสดงเจตนาของฝ่ายปกครองเพื่อให้ปรากฏต่อบุคคลคนหนึ่งหรือบุคคลคณะหนึ่ง โดยเป็นเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายปกครอง กับ บุคคลหรือคณะบุคคลที่รับการแสดงเจตนา นั้น การแสดงเจตนาเพื่อสร้างนิติสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของฝ่ายปกครอง โดยที่บุคคลหรือคณะบุคคลที่เป็น คู่กรณีไม่จำเป็นต้องให้ความยินยอม ในระบบกฎหมายไทย นิติกรรมทางปกครอง จึงได้แก่ “กฎ” และ “คำสั่งการปกครอง”

2. “นิติเหตุหรือปฏิบัติการทางปกครอง” หมายถึงการกระทำที่ดำเนินการโดยฝ่ายปกครองซึ่งไม่ใช่นิติกรรมทางปกครอง ลักษณะสำคัญของปฏิบัติการทางปกครองคือฝ่ายปกครองไม่มีเจตนาในการก่อตั้งนิติสัมพันธ์กับบุคคลหรือคณะบุคคล หรือไม่มุ่งให้เกิดสิทธิและหน้าที่แต่อย่างใด การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลตามหน้าที่ขององค์การฝ่ายปกครอง ตัวอย่างของปฏิบัติการทางปกครอง ได้แก่ การจัดการสิ่งกีดขวาง การจราจร การรื้อถอนอาคารที่สร้างผิดแบบ การสอนหนังสือ หรือการพิมพ์หนังสือบันทึกข้อความ ซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจเป็นเพียงการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือมาตรการบังคับทางปกครอง หากการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือคณะบุคคลใด บุคคลที่เสียหายมีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จะต้องชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย การ

เรียกร่องคำสินไหมทดแทนนี้เกิดขึ้นโดยผลบังคับของกฎหมาย ไม่ใช่จากเจตนาของฝ่ายปกครอง²⁰

ความแตกต่างระหว่างนิติกรรมทางปกครองกับปฏิบัติการทางปกครอง นิติกรรมทางปกครองนั้นมุ่งที่จะก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย ส่วนปฏิบัติการทางปกครองนั้นได้มุ่งก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายแต่ประการใด หากแต่มุ่งปฏิบัติงานที่อยู่ในความให้สำเร็จลุล่วง แต่ทั้งนิติกรรมทางปกครองและปฏิบัติการทางปกครองก็มีส่วนสัมพันธ์กัน เช่น ฝ่ายปกครองออกคำสั่งให้รื้ออาคารที่สร้างผิดแบบแปลน คำสั่งนี้ถือเป็นนิติกรรมทางปกครอง หากเอกชนผู้รับคำสั่งไม่ดำเนินการรื้อถอน ฝ่ายปกครองจึงดำเนินการรื้อถอนอาคารเอง การดำเนินการรื้อถอนถือเป็นปฏิบัติการทางปกครอง การดำเนินการรื้อถอนถือเป็นปฏิบัติการทางปกครอง)²¹

2.2 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการพัฒนาระบบรูปแบบ และโครงสร้างของ อบท.
2. ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดทำ ประสานและบูรณาการแผนพัฒนาท้องถิ่นและวางระบบในการติดตามและประเมิน ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. ดำเนินการจัดทำ แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ อบท. รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามอำนาจ หน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4. กำหนดแนวทางและจัดทำมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของอบท. ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

²⁰ ปิยะ ปะดังทา, "บทบาทของศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองภายใต้หลักนิติธรรม," ใน วารสารศาลรัฐธรรมนูญ (2559).

²¹ รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศมงคล กฎหมายปกครอง หน้า 103-107.

5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานด้านการเงิน การคลัง การงบประมาณ การพัสดุการจัดเก็บรายได้ และการประกอบกิจการพาณิชย์ของ อบท. รวมทั้งวางระบบตรวจสอบระบบการเงิน การบัญชี และการพัสดุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 6. ส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการบริการสาธารณะและการศึกษาในอำนาจหน้าที่ของ อบท. 7. กำหนดแนวทาง วางระบบ และสร้างตัวชี้วัดเพื่อเป็นมาตรฐานการดำเนินงานของ อบท. ตลอดจนกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐาน 8. ส่งเสริมภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานของ อบท. 9. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 10. พัฒนาศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและของกรม 11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ต่อมาในปี พ.ศ.2551 ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2551 โดยกำหนดให้มีราชการบริหารส่วนภูมิภาค และจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดขึ้นในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกรม ในราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบท. เป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ และจัดตั้งกลุ่ม ตรวจสอบภายในและกลุ่มพัฒนาระบบบริหารขึ้นในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนราชการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาการบริหารของส่วนราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้จัดตั้งกองยุทธศาสตร์และแผนงานเป็นส่วนราชการภายในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยแยกภารกิจด้านแผนงานและการจัดทำงบประมาณของกรมของสำนักงานเลขาธิการกรมออกมาดำเนินการ และแก้ไขอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการกรมเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดตั้งยุทธศาสตร์และแผนงาน รวมทั้งจัดตั้งกองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นเป็นส่วนราชการภายในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยแยกภารกิจด้านการศึกษาของสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่นออกมาดำเนินการ และเปลี่ยนชื่อสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่นเป็นกอง

พัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น และแก้ไขอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดตั้งกองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นโดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการประสาน รวบรวม วิเคราะห์ และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ เงินอุดหนุนให้แก่ อบท. เพื่อประกอบการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรม

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของ อบท. ไว้หลายประการดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของ อบท. รัฐธรรมนูญได้กำหนดลักษณะสำคัญของ อบท. เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว จำเป็นต้องมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ไว้ในมาตรา 284 แห่ง พ.ร.บ. กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อบท.²² นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมากำหนดอำนาจหน้าที่และกิจการทั้งหลายดังกล่าวด้วย

(2) ภารกิจของ อบท. รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ 2 กรณีด้วยกัน คือหน้าที่และสิทธิในการจัดการท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม²³

เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังนี้

การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้สงบสุขต่อบ้านเมือง การบำรุงทั้งทางบกและทางน้ำ รวมถึงการดูแลความสะอาดถนน พื้นสาธารณะ และการกำจัดมูลขยะและสิ่งปฏิกูล เพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่กฎหมายกำหนด พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกอบรมให้ประชาชน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ องค์ความรู้เพื่อประกอบการใช้ชีวิตประจำวัน และอนุรักษ์ศิลปะ จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน ตามขนบนิยมประเพณีไทยและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

เทศบาลตำบลอาจมีหน้าที่จัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำสะอาดหรือน้ำประปาให้ประชาชนได้บริโภค

²² มาตรา 284 แห่ง "พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" ..

²³ ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์., "การปกครองส่วนท้องถิ่น," พิมพ์ครั้งที่ 5, วิญญูชน, 2552.

- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์ ตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าเรือข้ามฟาก
- (3) ให้มีสถานที่ฝังศพและสถานที่เผาศพ
- (4) เพื่อเพิ่มพูนและรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน
- (5) จัดตั้งและบำรุงรักษาสถานที่สำหรับดูแลและรักษาคนป่วย
- (6) ให้มีและบำรุงรักษาไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (7) ให้มีและบำรุงรักษาระบบระบายน้ำ
- (8) เทศพาณิชย์²⁴

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณขององค์การบริหาร เสนอแนะสวณราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบล ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด²⁵

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (3) จัดให้มีการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ ซึ่งรวมถึงการกำจัดขยะและเศษวัสดุอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันมลพิษและอุบัติเหตุจากขยะควบคู่กับการจัดการขยะและน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) เพื่อปกป้อง บำรุงรักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ
- (5) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ²⁶

²⁴ นิพนธ์ พูลชะโก นคร พจนนพวงษ์, พระราชบัญญัติ เทศบาล พ. ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ปัจจุบัน),(กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์ เซ็นเตอร์, 2534). มาตรา 51

²⁵ มาตรา 22 แห่ง"พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537".

²⁶ มาตรา 22 แห่ง"พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537".

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการภายในเขต มีดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำระเบียบที่สอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับกฎหมายที่มีอยู่
- (2) จัดทำกลยุทธ์ และกำกับดูแลการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามแนวทางการคณะรัฐมนตรี
- (3) ช่วยเหลือสภาตำบลและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ ในความพยายามพัฒนาชุมชน
- (4) ร่วมมือและทำงานร่วมกันในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของสภาตำบลและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ
- (5) จัดสรรเงินตามกฎหมาย ที่ต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและหน่วยงานราชการท้องถิ่นอื่น ๆ
- (6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๔ เฉพาะภายในเขตสภาตำบลและให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนในการดูแลการจราจร การรักษาความสงบเรียบร้อย
- (7) คุ้มครอง ดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน จัดการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา
- (8) การดำเนินงานในกิจการที่เป็นอำนาจหน้าที่ของ อบท. อื่น ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ อบจ. ตามกฎกระทรวงนั้น เหมาะสมกับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น หรือการดำเนินการโดย อบจ. เอง
- (9) อบจ. มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ ส่วนอำนาจหน้าที่ที่มอบหมายให้ราชการส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคสามารถมอบหมายให้ อบจ. สามารถดำเนินการได้ตามรายละเอียดในกฎกระทรวง²⁷

²⁷ มาตรา 45 แห่ง "พระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ".

อบจ. สามารถดำเนินการในกิจการที่เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นหรือ อบจ. ในพื้นที่อื่นได้ หากได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง²⁸

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา อบท. การจัดท่างบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานรวมถึงการเปิดเผยข้อมูล ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

2.3 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพที่ล้อมรอบมนุษย์ ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

มลพิษ หมายถึง ของเสีย วัตถุอันตราย และสารต่าง ๆ ที่ปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือสารที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นอันตรายต่อสุขภาพประชาชน เช่น รังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น การสั่นสะเทือน และปัจจัยอื่นที่รบกวน²⁹

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กล่าวถึงการคุ้มครองรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ถูกกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 43 โดยพื้นที่ที่มีลักษณะเข้าข่าย ได้แก่ พื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่บริเวณอื่น

²⁸ มาตรา 46 แห่ง"พระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ".

²⁹ มาตรา 4 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

โดยทั่วไป พื้นที่ที่ระบบนิเวศอาจถูกทำลายหรือได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ได้ โดยง่ายและพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันเก่าแก่ควรค่าแก่การอนุรักษ์แต่พื้นที่นั้นยังมิได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์

2. การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 45 โดยพื้นที่ที่เข้าข่ายตามมาตรา 45 ได้แก่ เขตพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ เขตผังเมือง เขตพัฒนาเมืองเฉพาะ เขตควบคุมการก่อสร้าง เขตนิคมอุตสาหกรรม และเขตจัดการมลพิษ โดยที่เขตพื้นที่เหล่านี้ต้องมีสภาพปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ความรุนแรงจนเข้าขั้นวิกฤตจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขโดยทันที เนื่องจากส่วนราชการไม่สามารถดำเนินการได้ จึงจำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติมาตรการในการคุ้มครองและควบคุมการดำเนินการแก้ไขปัญหในพื้นที่ตามมาตรา 44

1.มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจเผยแพร่มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับน้ำในแม่น้ำ คลอง และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ในราชกิจจานุเบกษา โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่ มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ครอบคลุมถึงบริเวณปากแม่น้ำ คุณภาพน้ำใต้ดิน คุณภาพอากาศโดยรอบโดยทั่วไป ระดับเสียงและการสั่นสะเทือน ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะต้องอาศัยหลักวิชาการ กฎเกณฑ์และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานและจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย³⁰

2.การวางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

โดยรัฐมนตรีจะต้องมีความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่จัดทำแผนปฏิบัติการนั้นที่เรียกว่าแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด³¹ แผนการจัดการ

³⁰ มาตรา 32 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

³¹ มาตรา 35 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

คุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์ระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะกลางตามจำเป็น และควรครอบคลุมถึงการจัดการคุณภาพอากาศ น้ำ และประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่น ตลอดจนการควบคุมมลพิษจากแหล่งต่าง ๆ³²

3. เขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

การคุ้มครองและจัดการพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏว่าเขตพื้นที่ที่กำหนดเป็นลุ่มน้ำหรือมีระบบนิเวศธรรมชาติเฉพาะตัวจะแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบจากการกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ หรือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางธรรมชาติหรือทางศิลปะโดยเนื้อแท้ซึ่งสมควรได้รับการคุ้มครอง แต่ยังไม่ได้รับการกำหนดอย่างเป็นทางการให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ และกำหนดมาตรการคุ้มครองต่าง ๆ เช่น กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ³³

หากพื้นที่ใดที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ธรรมชาติ เขตผังเมืองรวม เขตผังเมืองเฉพาะและเขตนิคมอุตสาหกรรม เขตควบคุมมลพิษตามกฎหมาย แต่คว่ายังมีสภาพปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขทันที แต่เนื่องจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่มีอำนาจจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติมาตรการคุ้มครองและควบคุมการแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่

4. การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เพื่อยกระดับและรักษาคุณภาพมาตรฐานสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพของประชาชน โดยได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โครงการต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อม การประเมินทางเลือก และผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้ง

³² มาตรา 36 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

³³ มาตรา 44 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

ทางตรงและทางอ้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบของ
สิ่งแวดล้อม

การคุ้มครองมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535

1.มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด

โดยให้รัฐมนตรีมีคำแนะนำ มีอำนาจกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด
สำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่
สิ่งแวดล้อม

ในการกำหนดมาตรฐานการควบคุมมลพิษซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบายน้ำทิ้ง การปล่อย
อากาศเสีย หรือการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิด โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายต่าง ๆ มี
แนวทางปฏิบัติหลัก ๆ ดังนี้

1.1 การกำหนดมาตรฐาน หากมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้ง การ
ปล่อยอากาศเสีย หรือการปล่อยของเสียจากแหล่งกำเนิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ต้องให้
มาตรฐานเหล่านี้มีผลใช้บังคับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายการกำหนดมาตรฐานไม่ต่ำกว่า
มาตรฐานควบคุมมลพิษมาตรฐานที่กำหนดต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจาก
แหล่งกำเนิดที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมาย เพื่อให้การควบคุมมลพิษมีความเข้มงวดและ
เหมาะสมต่อการป้องกันมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.2 การตรวจสอบและการแก้ไข หากมาตรฐานที่กำหนดมีค่าต่ำกว่ามาตรฐานควบคุม
มลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย อาจทำให้การควบคุมมลพิษไม่เพียงพอ ส่วน
ราชการที่มีอำนาจจะต้องดำเนินการแก้ไขมาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานควบคุมมลพิษที่
กำหนดไว้ เพื่อให้มั่นใจว่าการควบคุมมลพิษจะมีประสิทธิภาพตามที่กฎหมายกำหนด

2. เขตควบคุมมลพิษ

หากปรากฏว่าพื้นที่ใดมีปัญหามลพิษที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของ
ประชาชนหรือทำลายคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมี
อำนาจในการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อกำหนดพื้นที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษ โดยการ

ประกาศดังกล่าวจะเป็นการกำหนดมาตรการในการควบคุม ลด และขจัดมลพิษในพื้นที่ดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

3.มลพิษทางอากาศและเสียง

การควบคุมมลพิษต้องมีการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดที่ปล่อยมลพิษ เช่น คิวโน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง เถ้าถ่าน หรือมลพิษอากาศในรูปแบบอื่นที่ปล่อยออกสู่บรรยากาศ ซึ่งต้องไม่เกินมาตรฐานที่กำหนดไว้

เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษต้องติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย เครื่องมือในการควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ยกเว้นกรณีที่มีระบบ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่เจ้าพนักงานตรวจสอบแล้วว่ายังใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษสามารถกำหนดให้มีผู้ควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้การควบคุมมลพิษเป็นไปอย่างถูกต้องได้

4.มลพิษทางน้ำ

ให้มีการระบุประเภทแหล่งมลพิษที่ต้องมีการควบคุมเพื่อปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะนอกพื้นที่ โดยต้องแน่ใจว่าจะไม่เกินมาตรฐานการควบคุมมลพิษ หรือตามมาตรฐานที่ส่วนราชการกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นและมาตรฐานนั้นยังมีผลบังคับใช้

เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่กำหนด โดยเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของต้องมีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่กำหนดให้ทำการติดตั้งได้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม กรณีมลภาวะทางอากาศ ศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของ อบท. ตามกฎหมาย ในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายในการดำเนินการเพื่อระงับ และป้องกันมลภาวะทางอากาศ อำนาจของ อบท. ในเรื่องของการควบคุมมลภาวะทางอากาศที่ชัดเจนนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ เมื่อ

พิจารณาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 อปท. มีอำนาจร่วมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 อนุญาตให้ตราข้อบัญญัติคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 71 ก็ให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในการ ข้อบัญญัติในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 60 ก็ให้อำนาจเทศบาลในการออกเทศบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้ หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จะพบว่ามี การให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการกับปัญหาเหตุรำคาญ และกรณีมลภาวะทางอากาศและหลังจากการประชุมได้ทราบถึงปัญหาว่าเจ้าหน้าที่มีหน้าที่คือกองสาธารณสุข และการจัดการสาธาณูปโภคแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะพอที่จะไปแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะทางอากาศได้อย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่อาจปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์ตามที่คาดหวัง จึงเกิดเป็นช่องว่างว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรของตนเอง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือท้องถิ่นขาดความรู้ ความสามารถ และกำลังที่เพียงพอในการดำเนินการ จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว คณะผู้ศึกษาวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีกฎหมาย หรือนโยบายในการควบคุมมลภาวะที่เกิดจากพื้นที่เปิดโล่งมากขึ้น
2. การกำหนดกฎหมาย หรือนโยบายภาครัฐควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ไม่เพียงแต่ความสมบูรณ์แบบ แต่ต้องตรวจสอบผลการบังคับใช้เพื่อให้เกิดผลจริง
3. ควรมีการสร้างกฎหมายควบคุมการเผาในที่โล่ง โดยศึกษาแนวทางกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้ พร้อมกำหนดโทษชัดเจนและมาตรการเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย
4. ปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นควบคุมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายหลายฉบับที่ไม่เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดปัญหาการทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ ดังนั้น ควรมีการกำหนดกฎหมายที่ชัดเจนเพียงฉบับเดียว หรือกำหนดแนวนโยบายที่ชัดเจนที่เกี่ยวกับเรื่องบทบาทของ อปท. ในการใช้อำนาจที่ตนมีเพื่อคุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของ อปท. เข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น โดยไม่

จำเป็นต้องอ่านกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนและจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาวิจัย

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมมลภาวะทางอากาศ

1.หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย

ปัจจุบัน มีพระราชบัญญัติหลายฉบับกำหนดให้ อบต. มีบทบาทในด้าน การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยฉบับนี้จะเน้นพระราชบัญญัติที่กำหนดบทบาทของ อบต. ในการจัดการมลภาวะทางอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลภาวะทางอากาศตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

การจัดการมลภาวะทางอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ อบต. คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเจ้าพนักงานท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ที่มีสิทธิอำนาจและหน้าที่ กล่าวคือ³⁴

1.1.1 ให้มีอำนาจในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดมลพิษในเขตพื้นที่ที่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษตามความในมาตรา 60³⁵

1.1.2 ให้มีหน้าที่ในการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดอากาศอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อส่งไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตท้องถิ่น

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม, "คู่มือการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น," สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2548. หน้า 28-29.

³⁵ มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 .

ทั้งนี้ในการส่งรายงานสรุปผลจะทำความเข้าใจเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษด้วยก็ได้³⁶

1.1.3 ให้มีอำนาจในการจัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับ และเรียกมัดจำเสียหายอันเกี่ยวกับการใช้บริการระบบกำจัดอากาศเสียรวมของทางราชการ เพื่อนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบกำจัดของเสีย³⁷

1.1.4 ให้ได้รับสิทธิพิเศษในการจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้สำหรับการลงทุนและดำเนินงานเกี่ยวกับระบบกำจัดอากาศเสีย รวมทั้งการจัดหาที่ดิน วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น ไว้เพื่อดำเนินการ³⁸

1.2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลภาวะทางอากาศตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นมาตรการในเชิงของการป้องกัน การควบคุม และการกำกับดูแลการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นเหตุแห่งการเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยมุ่งเน้นให้แก่ อบต. เป็นองค์กรหลักในการบังคับใช้กฎหมาย³⁹ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น/ราชการ ส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการมลภาวะทางอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ดังนี้⁴⁰

1.2.1 มีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมหรือกำกับดูแลกิจการตามกฎหมายฉบับนี้ และกำหนดมาตรฐานสถานะความเป็นอยู่

³⁶ มาตรา 81 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

³⁷ มาตรา 93 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

³⁸ มาตรา 24 แห่ง"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

³⁹ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คู่มือการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. หน้า 43.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 46-47.

เหมาะสมกับการดำรงชีพ และวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อ สภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน (มาตรา 6)

1.2.2 เจ้าพนักงานมีอำนาจห้ามก่อเหตุในที่สาธารณะและเอกชน รวมถึงออกคำสั่งให้ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญ และสามารถสั่งห้ามใช้สถานที่เอกชนบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ (มาตรา 26-28)

1.2.3 มีอำนาจควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

1.2.4 มีอำนาจควบคุมตลาดสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสม การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย

1.2.5 มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ดำเนินการใดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจสั่งให้หยุดดำเนินการไว้ทันทีเป็นการชั่วคราว หากการดำเนินการนั้นจะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน

1.2.6 มีอำนาจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 44)

1.3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลภาวะทางอากาศตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานโดยตรง ทำให้มาตรการเกือบทั้งหมดที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น มลภาวะทางอากาศเป็นมาตรการเชิงการป้องกันและกำกับดูแลมลพิษที่มีมากหรือที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือก่อให้เกิดความเสียหายหรือเดือดร้อน รำคาญแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้กับโรงงาน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติในมาตราใด กำหนดอำนาจหน้าที่แก่ อบท. เพราะฉะนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึง

ออกคำสั่งเพื่อกระจายอำนาจบางประการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ให้แก่
อปท.⁴¹

เพราะฉะนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจและ
หน้าที่ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ดังนี้⁴²

1.3.1 การออกใบรับแจ้งในวันที่ได้รับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้งให้แก่ผู้ประกอบการ
กิจการโรงงานจำพวกที่ 2⁴³ และให้ผู้แจ้งประกอบกิจการโรงงานได้ตั้งแต่วันที่ได้รับใบรับแจ้ง
(มาตรา 11 วรรค 3)

1.3.2 การแจ้งกรณีให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานประเภทที่ 2 ต้องการเลิกกิจการ โอน
หรือให้เช่า หรือให้เช่าซื้อ ผู้ประกอบการต้องแจ้งเป็นหนังสือภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่
ดำเนินการดังกล่าว (มาตรา 11 วรรค 5)

1.3.3 การเข้าไปในโรงงานหรืออาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ ในเวลาระหว่างพระ
อาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบสภาพโรงงาน อาคาร สถานที่
หรือยานพาหนะสภาพเครื่องจักร หรือการกระทำในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืน
บทบัญญัติ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หากพบว่าผู้ประกอบการมีการฝ่าฝืน
หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ก็จะมีคำสั่งให้ผู้ประกอบการนั้นแก้ไข
ปฏิบัติให้ถูกต้องตามความเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ถ้าผู้ประกอบการจงใจไม่
ปฏิบัติตามคำสั่งก็อาจจะมีการออกคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขโรงงานใหม่ หรือมีคำสั่งปิดโรงงาน

1.3.4 การรับแจ้งการประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3⁴⁴ และการออกใบอนุญาต
ให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 เพื่อดำเนินกิจการ (มาตรา 12-13) รวมทั้งการต่ออายุ
ใบอนุญาต (มาตรา 15) การขยายโรงงาน

⁴¹ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คู่มือการบังคับใช้กฎหมาย
สิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. หน้า 124-125.

⁴² เรื่องเดียวกัน หน้า 131-132.

⁴³ ผู้ประกอบการกิจการโรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่ ผู้ประกอบการกิจการโรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการ
โรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน (กฎกระทรวงกำหนด)

1.3.5 การออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ให้แก่ผู้ที่รับโอนการประกอบกิจการโรงงาน ผู้ซื้อ ผู้เช่า หรือผู้เช่าซื้อ

1.3.6 การรับแจ้งและมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตกรณีที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ประสงค์จะย้ายเครื่องจักรบางส่วนที่ติดตั้งในโรงงานไปยังสถานที่อื่น เพื่อประกอบกิจการโรงงานเป็นการชั่วคราว

1.3.7 การรับแจ้งการเลิกการประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 และการเปลี่ยนแปลงโรงงานจำพวกที่ 3 เป็นโรงงานจำพวกที่ 1 หรือโรงงานจำพวกที่ 2

2. ปัญหาในการปฏิบัติงานตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 60 ที่ให้อำนาจเทศบาลในการออกเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการจัดการปัญหานี้

อำนาจของ อบท. ในการควบคุมมลพิษทางอากาศไม่ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า อบท. ได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดการกับปัญหาลิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีมลพิษทางอากาศ⁴⁵ ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45⁴⁶ อบจ. มีอำนาจในการออกมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 71⁴⁷ ก็ให้อำนาจแก่ อบต. ในการออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 60⁴⁸ ที่ให้อำนาจเทศบาลในการออกเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการจัดการปัญหานี้

⁴⁴ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการโรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้ (กฎกระทรวงกำหนด)

⁴⁵ มาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

⁴⁶ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

⁴⁷ มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

⁴⁸ มาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

2.1 เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีหน้าที่สำคัญอยู่ที่การสาธารณสุข และการจัดการสาธารณสุขโรคให้แก่ชุมชนเป็นสำคัญ แต่ไม่มีกำลังคนและความสามารถที่จะเพียงพอต่อการที่จะไปแก้ไขปัญหาผลกระทบทางอากาศทุกกรณีได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเลือกที่จะไม่ออกข้อบังคับ เช่น ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล แม้กระทั่งเทศบัญญัติของเทศบาลก็ตาม เพราะเกรงว่าหากสร้างภาระผูกพันให้ตนเองมากอาจปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์ตามที่คาดหวัง

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักอ้างว่าตนเองไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีความรู้ความสามารถ และกำลังที่เพียงพอรวมถึงการมีงบประมาณไม่เพียงพอ จึงไม่ต้องการทำหน้าที่เพิ่มมากขึ้นไปกว่าที่ตนเองต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบในปัจจุบันอยู่แล้ว ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายที่สร้างเอาไว้หลายฉบับ ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของตนเองเนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สุด แต่แนวความคิดดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นจริงได้เป็นเสมือนการสร้างกฎหมายที่มีความสมบูรณ์แบบแต่ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง

3.แนวทางปฏิบัติในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบังคับใช้กฎหมายโดยผ่านบทบาทของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น เห็นว่าในปัจจุบันยังมีปัญหาพอสมควรเนื่องจากแม้กฎหมายจะมอบอำนาจให้ชัดเจนแก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่สามารถที่จะออกข้อบัญญัติที่สร้างภาระเพิ่มขึ้นให้แก่ตนเอง ความจำกัดดังกล่าวทำให้กฎหมายที่ อาจจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นกลับกลายเป็นภาระหนักเพิ่มขึ้นที่ไม่มีหน่วยงานใดประสงค์จะ ดำเนินการ ประกอบกับการที่ไม่มีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางในการให้ความรู้หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น ทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่มีสภาพบังคับที่แท้จริง ซึ่งการแก้ไขปัญหา ประการดังกล่าวนี้อาจต้องมีการทบทวนปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคำนึงถึงความสะดวกคล่องของการใช้กฎหมายในมุมมองของผู้บัญญัติกฎหมาย กับความเป็นไปได้ในส่วนของผู้ปฏิบัติ ซึ่งยังขาดดุลยภาพระหว่างกัน ดังนั้นจึงควรมีการสร้างองค์กรพิเศษที่มีองค์ประกอบร่วมกันระหว่างบุคลากรในส่วนท้องถิ่นและส่วนกลางที่ดูแล และจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเพื่อให้การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ดี แม้จะไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็มีกำเนินงานในบางลักษณะอยู่บ้าง เช่น

3.1 การที่ผู้นำท้องถิ่นช่วยเป็นผู้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์เผาป่าหรือเหตุการณ์ไฟฟ้า และมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อระงับเหตุไฟฟ้า

3.2 การประชาสัมพันธ์ของผู้นำท้องถิ่นในชุมชน เพื่อรณรงค์ให้ชุมชนงดการเผาขยะในครัวเรือนและงดการเผาซากที่หลงเหลือจากการเกษตร เพื่อลดการเกิดขึ้นของปัญหาหมอกควัน

3.3 การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลาง คือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการหยุดเผาเพื่อลดโลกร้อนโดยการติดป้ายประกาศ ณ ที่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อรณรงค์การลดการเผาในที่โล่ง รวมถึงเผาป่า เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การนำป้ายรณรงค์ติดยังรบริการสาธารณะเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการและการประชาสัมพันธ์การเลิกเผาบ้างให้แก่ชนเผ่าบนพื้นที่สูงให้ได้ทราบและเข้าใจถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังมีโครงการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่นการแข่งขันเดิน วิ่ง เพื่อลดโลกร้อน การประกวดคำขวัญและเรียงความของนักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับการลดโลกร้อน โครงการเหล่านี้แม้ว่าจะไม่มีบทบังคับดังเช่นกฎหมายแต่มีผลทำให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการต่าง ๆ อาจไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่แต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นในการเสริมสร้างความร่วมมือในภาคชุมชน ในการลดปัญหามลภาวะทางอากาศ

กฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 43 กำหนดสิทธิของบุคคลและชุมชนในด้านอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี ทั้งในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายในการรักษาและพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล โดยต้องปฏิบัติตามวิธีการ

ที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ยังมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ตามความในมาตราของพระราชบัญญัตินี้ ให้กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจในการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อควบคุมกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม โดยเน้นการควบคุมการกำจัดของเสียมลพิษหรือสารปนเปื้อนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจในการประกาศกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดการของเสีย สิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย และการห้ามปล่อยน้ำเสียและอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดมาตรฐานระดับเสียงให้ไม่เกินระดับที่กำหนดโดย EPA (US Environmental Protection Agency)⁴⁹

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้กรมควบคุมมลพิษมีบทบาทในการจัดการและควบคุมการกำจัดของเสีย ซึ่งรวมถึงการควบคุมผู้ประกอบการขนส่งและผู้รับจ้างกำจัดขยะมูลฝอยและของเสีย รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์สำหรับการควบคุมปัญหาเดือดร้อนรำคาญจากกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สารอันตราย ความสั่นสะเทือน ฝุ่น และเชื้อราพิษ ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษยังมีหน้าที่ในการควบคุมและดูแลกิจกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น การเก็บรักษา การเก็บขน และสถานที่กำจัดมูลฝอย รวมถึงการควบคุมการปล่อยน้ำเสียและอากาศเสีย⁵⁰

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตั้งกฎเกณฑ์การควบคุมวัตถุอันตราย เพื่อป้องกันไม่ให้วัตถุดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช สมบัติ หรือสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดวิธีการควบคุมในหลายด้าน เช่น การนำเข้า ผลิต ขนส่ง การใช้งาน การกำจัด และการส่งออก ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดประเภทสารอันตรายออกเป็น ๔ ประเภท เพื่อให้สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้จัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตราย

⁴⁹ "พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. สืบค้นจาก" <https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2021/07/law-fac-2535.pdf>.

⁵⁰ "พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535."

เพื่อทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในด้านการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตราย รวมถึงการสร้างเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนวัตถุอันตรายเพื่อความปลอดภัยและการควบคุมที่เหมาะสม⁵¹

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ในการจัดการและควบคุมขยะมูลฝอยรวมถึงการรักษาความสะอาดในระดับทั่วไปของบ้านเมือง ซึ่งรวมถึงการจัดการกับสถานที่สาธารณะที่ถูกปนเปื้อนซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหามลพิษ เช่น การเกิดมลพิษจากขยะ กลิ่น และเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ รวมถึงปัญหาทัศนอุจาด (miasma) ซึ่งเป็นมลพิษทางสายตา⁵²

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 มุ่งเน้นการมอบอำนาจในการปกครองให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น โดยที่รัฐเป็นผู้กำหนดสนับสนุนการเสริมสร้างความสามารถให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมทั้งการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การกระจายอำนาจเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมุ่งเน้นการย้ายภารกิจจากหน่วยงานกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษ รวมถึงการติดตามและตรวจสอบสภาพแวดล้อมและมลพิษ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของกรมควบคุมมลพิษ⁵³

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 กล่าวถึง ให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย โดยกำหนดหลักเกณฑ์การคัดแยก เก็บ ขน และกำจัด รวมทั้งอัตราค่าธรรมเนียมและการนำสิ่งปฏิกูลไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังกำหนดบทลงโทษ ผู้ใดดำเนินกิจการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยโดยมิได้รับใบอนุญาตและผู้มีหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้เก็บ ขน และกำจัดสิ่ง

⁵¹ "พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535."

⁵² "พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535."

⁵³ "พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535."

ปฏิภูลและมูลฝอย ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นฝอย ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นต้องได้รับบทลงโทษ

วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม ความเคยชินจากการใช้เหตุผลของสิทธิเสรีภาพมาเฉลิมฉลอง ความรื่นเริงบันเทิง ที่ปรับเปลี่ยนวิถีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาไปมากจึงเป็นสาเหตุให้มีการนำมาสู่ปัญหาและความเสียหายได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนและเพื่อป้องกันอันตราย รวมทั้งความเสียหายที่จะเกิดแก่ชุมชนและประชาชนจากการจุดพลอยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้บังไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน ขึ้นไปสู่อากาศ จึงสมควรที่จะกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และเป็นการรักษาวัฒนธรรมอันดีของประเทศไทยสู่รุ่นต่อรุ่นต่อไป

ประเภทของขยะมูลฝอย ได้จัดแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนออกตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.ขยะย่อยสลาย คือ ขยะที่สามารถสลายตัวได้ตามธรรมชาติผ่านกระบวนการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ เช่น แยกที่เรี่ยหรือเชื้อรา ขยะประเภทนี้จะเปลี่ยนเป็นสารธรรมชาติที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ หรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

2.ขยะรีไซเคิล คือ ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้หรือแปรรูปใหม่ได้ ไม่ว่าจะเป็น แก้ว ขวดน้ำ กระดาษ กระป๋อง เมื่อใช้อุปกรณ์หรือผลิตภัณฑ์เสร็จ ควรล้างหรือเช็ดให้สะอาดเพื่อนำมาใช้ใหม่ หรือนำไปบริจาค

3.ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีสารเคมีหรือสารอันตรายปนเปื้อน ซึ่งสามารถก่ออันตรายให้กับคนและสิ่งแวดล้อมได้ เช่น หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟ และแบตเตอรี่ โดยคุณควรรวบรวมในถุงแยกออกจากชนิดของขยะอื่น ๆ และนำไปทิ้งในถังขยะสำหรับขยะอันตรายเท่านั้น เพราะถ้าหากทิ้งขยะลงถังขยะอย่างไม่ถูกต้อง ขยะอันตรายมีความเสี่ยงต่อทั้งถึงขยะและพนักงานเก็บขยะ

4.ขยะทั่วไป คือ ขยะทั่วไปคือขยะที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อม ขยะประเภทนี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเศษอาหาร เศษกระดาษ

พลาสติก แก้ว กระป๋อง และวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือไม่เหมาะสมสำหรับการรีไซเคิล

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทย

การดำเนินนโยบายโดยนโยบายการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน (Waste to Energy) ยังไม่มีผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติจริง ขาดสถานที่เพียงพอสำหรับจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน บางประเภทของเสียอันตรายถูกคัดแยกและรีไซเคิลไม่ถูกต้อง และขาดมาตรการในการติดตามและจัดการวัสดุที่ย่อยสลายยาก รวมถึงการขนส่งของเสียอันตรายที่มีต้นทุนสูงและเกิดปัญหาการร้องเรียนรวมทั้งสารเคมีอันตรายที่ตกค้างในอาหาร, ยา, เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการใช้และจัดการผลิตภัณฑ์อันตรายไม่ถูกต้อง ภาครัฐยังขาดการการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมจากประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการยังไม่ทั่วถึง ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหานี้จะต้องเพิ่มการพัฒนานโยบายที่ชัดเจน, การเพิ่มสถานที่และมาตรการจัดการของเสีย, การควบคุมสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ, และการเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ⁵⁴

บทสรุปเชิงวิชาการจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมซึ่งเกิดจากการใช้เหตุผลเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ถูกนำมาเฉลิมฉลองผ่านกิจกรรมความบันเทิงทางประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ได้เป็นสาเหตุของปัญหาและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและป้องกันอันตราย รวมทั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ชุมชนและประชาชนจากการจุด ปั่นลอย หรือกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีของประเทศไทยให้คงอยู่สืบต่อไป

⁵⁴ "พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560."

ผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอันเป็นผลมาจากการกระทำและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตลอดจนคำสั่งที่ออกโดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้มาตรา 44

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66 และ 67 มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองชุมชนมีความสำคัญในการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม หัวหน้า คสช. ออกคำสั่งภายใต้มาตรา 44 โดยมีเป้าหมายเพื่อการจัดการปัญหาด้านพลังงานและการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ของรัฐ การจัดสรรที่ดินสำหรับพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในหลายด้าน เช่น เจตนารมณ์ของการคุ้มครอง ชุมชนการมีส่วนร่วมของชุมชนคำสั่งตามมาตรา 44 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การดำเนินนโยบายคำสั่งดังกล่าวมุ่งหวังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์และผลกระทบต่อชุมชน ความขัดแย้งระหว่างนโยบายและสิทธิชุมชน นอกจากนี้ พบว่ามีคำสั่งที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของชุมชนในลักษณะดังกล่าว⁵⁵ เช่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66 และ 67 มุ่งเน้นการรักษาสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการและบำรุงรักษา ตลอดจนการออกคำสั่งตามมาตรา 44 โดยหัวหน้า คสช. เกี่ยวกับประเด็นด้านพลังงาน การบุกรุกป่า และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีความตั้งใจในการจัดการและพัฒนานโยบายของรัฐ แต่ก็พบว่ามีผลกระทบต่อสิทธิของชุมชนคำสั่งตามมาตรา 44 ของ คสช. ซึ่งมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาด้านพลังงาน การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของชุมชน โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจไม่เพียงพอในการคุ้มครองสิทธิการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและสมดุลตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากคำสั่งดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อสิทธิของชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าความหลากหลายทางชีวภาพที่สมดุลและยั่งยืน ดังนี้

⁵⁵ รุ่งนภา เจริญพันธ์., 2560.

1.1 ประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิชุมชนที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีเป้าหมายในการควบคุมและยับยั้งการทำลายหรือบุกรุกพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก การดำเนินการมุ่งเน้นให้บรรลุเป้าหมายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าวไม่ได้รับการพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมายในการพิสูจน์สิทธิของตน การดำเนินการยึดคืนผืนป่าถูกมองว่าเป็นการลดทอนสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางธรรมชาติที่คงอยู่ในระยะยาว ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของชุมชน

ทั้งนี้ ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญาดังกล่าวมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศในการปฏิบัติตาม ซึ่งการดำเนินนโยบายหรือมาตรการที่ละเมิดสิทธิของชุมชนอาจเป็นการขัดกับพันธกรณีดังกล่าว

1.2 คำสั่งที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสั่งหัวหน้า คสช. อนุญาตให้นอกเหนือจากการบังคับใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการวางแผนเมืองและการควบคุมอาคารภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าว และการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้ยึดตามหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรและการพัฒนาพื้นที่ การไม่มีส่วนร่วมของสาธารณชนเริ่มต้นจากวิธีการแบ่งปันข้อมูลและการนำความคิดเห็นมาพิจารณา จนถึงกระบวนการเยียวยาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินโครงการ การเพิกเฉยต่อหลักการเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาหรือการเยียวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิตามกฎหมายของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

1.3 ประเด็นคำสั่งที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีมีประเด็นเกี่ยวกับคำสั่งที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้น ที่เป็นการกล่าวถึงสิทธิเชิงเนื้อหาของประชาชนที่รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิให้ประชาชนได้ดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งครอบคลุมสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ในกรณีที่รัฐละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการปกป้องสิ่งแวดล้อม ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมมีสิทธิในการเรียกร้องการเยียวยา เพื่อให้สิทธิในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิทธิพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างสิทธิเชิงเนื้อหา ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกเว้นกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองในเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือกิจกรรมเชิงพาณิชย์บางประเภท อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในการมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและการเข้าถึงกระบวนการเยียวยาของประชาชน ซึ่งอาจทำให้การปกป้องและการเยียวยาสิทธิต่อสิ่งแวดล้อมไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถเข้าถึงการแก้ไขปัญหาและการเยียวยาได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิทธิของประชาชนในพื้นที่เหล่านี้โดยตรง เนื่องจาก “ผังเมือง” เป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐใช้ในการวางแผนและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ผังเมืองมีหน้าที่กำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองและชนบทให้เป็นระบบ ทำให้เกิดการพัฒนาลงสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ หากมีการยกเว้นการบังคับใช้ผังเมืองเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าว จะทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นขาดการควบคุมที่เหมาะสม อาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ เสื่อมโทรมและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ การยกเว้นดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เนื่องจากการพัฒนาอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเมืองหรือชนบท ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างความต้องการในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความต้องการในการรักษาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน การคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีควรมีการใช้ผังเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละเมือง รวมถึง

การปกป้องสิทธิของประชาชนในการอยู่อาศัยและทำงานในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต

การยกเลิกสถานะป่าสงวนแห่งชาติและที่ดินของรัฐ ประธานคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้สั่งยกเลิกการบังคับใช้กฎหมายการจัดทำผังเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์

การยกเลิกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ปกติจะถูกใช้เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ช่วยให้พื้นที่เหล่านี้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดมลพิษทั้งทางน้ำและอากาศ ส่งผลต่อระบบนิเวศและชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง การกระทำดังกล่าวทำให้ลดทอนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และประชาชนอาจเผชิญกับความเสี่ยงจากการถูกละเมิดสิทธิในการมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพแวดล้อมที่ดี

2. การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีในการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐ รวมถึงการใช้คำสั่งจาก คสช. เพื่อสันติภาพและความสงบเรียบร้อยในการปรับปรุงกฎหมายและกำหนดกฎหมายรองที่เกี่ยวข้องอาจกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของบุคคลด้านสิ่งแวดล้อมขั้นพื้นฐาน การดำเนินการเหล่านี้สะท้อนถึงความล้มเหลวของรัฐในการเคารพและปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนและชุมชน ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและมาตรฐานสากล

2.1 รัฐบาลมีการบกร่องในการปฏิบัติตามพันธกรณีในการเคารพสิทธิของประชาชน (Obligation Respect) โดยเฉพาะสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการปกป้องสิทธิของชุมชน ส่งผลให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อสิทธิของชุมชนในเรื่องนี้

นอกจากนี้ รัฐบาลยังไม่เคารพสิทธิเชิงกระบวนการของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองใหม่ การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่เป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญและมาตรฐานสากลด้านสิ่งแวดล้อม แต่กลับดำเนินการตามแบบพิธีการเท่านั้น ทำให้สิทธิเชิงกระบวนการของประชาชนไม่ได้รับการเคารพและปกป้องตามที่ควรจะเป็น

2.2 รัฐบาลบกพร่องในการปฏิบัติตามพันธกรณีในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชน (Obligation to Protect) โดยขาดมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่แสดงออกถึงการข่มขู่และคุกคามประชาชนได้ จุดชนวนให้เกิดความตึงเครียดหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน นอกจากนี้รัฐบาลยังใช้อำนาจในการออกกฎหมายที่ลดทอนสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน และการออกคำสั่งที่ไม่คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างเพียงพอ แม้ว่าจะมีการคัดค้านจากประชาชนต่อโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบแต่รัฐบาลยังคงดำเนินโครงการที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

3. วิเคราะห์สถานการณ์ของสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมในยุครัฐบาล โครงการของรัฐบาล เช่น สภาแห่งรัฐเพื่อสันติภาพและความสงบเรียบร้อย การพัฒนาของรัฐ และการดำเนินการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่หรือพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษมักส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ดำเนินการโครงการ ถึงแม้ว่าการพัฒนาเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน แต่การพัฒนายังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ทั้งหมด ดังนั้น การดำเนินโครงการที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนเหล่านั้น โดยรัฐต้องให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับผลกระทบทั้งในแง่บวกและลบ พร้อมทั้งต้องชี้แจงสถานการณ์และผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต การนำคำสั่งของรัฐที่บังคับใช้ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เห็นว่ายังเป็นการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง หรือการตัดสินใจที่ดำเนินการโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว การแจ้งข้อมูลให้ประชาชนรับทราบและปกป้องการตัดสินใจนั้นซึ่งมักนำไปสู่ความขัดแย้ง ตัวอย่างของโครงการดังกล่าว เช่น โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าโรงกำจัดขยะ ในพื้นที่ที่ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามคำสั่งที่ 4/2559 เกี่ยวกับการสำรวจและขุดเจาะปิโตรเลียม และคำสั่งที่ 31/2560 ที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองในเขตปฏิรูปที่ดิน การที่รัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทร่วมตั้งแต่แรกเริ่มในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ เป็นเรื่องที่น่ากังวล เนื่องจากสะท้อนถึงสถานะของสิทธิพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิไม่สามารถใช้สิทธิอย่างเต็มที่ได้ เนื่องจากการใช้สิทธิอำนาจของรัฐขาดการควบคุมและตรวจสอบภายใต้นิติรัฐ และหลักการถ่วงดุลการใช้อำนาจทำให้สิทธิพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างที่ควรเป็น

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของ คสช. ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดต่อระบบกฎหมาย แม้จะมีเจตนาที่จะส่งเสริมการพัฒนาในทุกภาคส่วนของประเทศ แต่การใช้อำนาจที่ไร้การควบคุมนี้ได้ทำลายความโปร่งใสในการดำเนินการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งเหล่านี้ไม่สามารถฟ้องร้องหรือเรียกร้องความเสียหายทั้งทางแพ่งและทางอาญาได้ นอกจากนี้ คำสั่งตามมาตรา 44 ยังมีผลในการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาในประเด็นที่เคยมีบรรทัดฐานทางกฎหมายมาก่อน ถือว่าเป็นการละเมิดหลักการทางกฎหมายอย่างร้ายแรง มาตรา 44 ในรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2557 ไม่ได้ออกโดยอัยการอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง อีกทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา 44 บัญญัติให้คำสั่งของหัวหน้า คสช. ถือว่าชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญและเป็นที่สุด ดังนั้น ศาลปกครองสูงสุดจึงไม่สามารถรับคำฟ้องเพื่อพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งเหล่านั้นได้ ซึ่งเป็นการทำลายหลักการถ่วงดุลอำนาจและหลักนิติรัฐอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ รักษาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ รวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ เช่น การวางผังเมือง และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานรัฐ จะไม่สามารถบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ได้หากสิทธิเหล่านี้ถูกละเมิดหรือละเลย การออกคำสั่งของรัฐบาล โดยเฉพาะคำสั่งที่อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของหัวหน้า คสช. อาจมีผลกระทบอย่างมากต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำผังเมืองและการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม การปกป้องสิทธิเสรีภาพ

คำสั่งตามมาตรา 44 ของ คสช. ซึ่งจำกัดความสามารถของประชาชนในการคัดค้านหรือตรวจสอบ อาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดทำผังเมืองและการวิเคราะห์ ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมถือเป็นสิ่งสำคัญ การจำกัดสิทธิเหล่านี้อาจทำให้ประชาชนเผชิญหรือตกอยู่ในอันตรายจากการถูกละเมิดสิทธิในการมีสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

สิทธิของชุมชน สิทธิของชุมชนแม่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ โดยพื้นที่ที่มักถูกเลือกเพื่อพัฒนามักเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีทั้งป่าไม้และ

ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น พื้นที่เหล่านี้มีระบบนิเวศที่หลากหลายและเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญสำหรับชุมชนในการใช้ประโยชน์ เช่น การทำเกษตรกรรม การประมง การเก็บของป่า และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่นั้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการหรือกิจการในพื้นที่ดังกล่าว เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรม การสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน การทำเหมืองแร่ หรือการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ มักส่งผลกระทบต่อสิทธิของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่พวกเขาพึ่งพา การพัฒนาเหล่านี้อาจทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย และชุมชนสูญเสียสิทธิในการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่เคยมีอยู่

นอกจากนี้ การกระทำดังกล่าวยังขัดแย้งกับพันธกรณีที่ประเทศไทยมีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี อนุสัญญานี้กำหนดให้รัฐภาคีมีหน้าที่ปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพและสิทธิของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาโครงการในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงจึงต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิของชุมชนและเพื่อปกป้องความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่นั้น ดังนั้น การพิจารณาดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางนิเวศและเป็นแหล่งทรัพยากรของชุมชน ควรทำด้วยความละเอียดรอบคอบ และคำนึงถึงสิทธิของชุมชน รวมถึงการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

สิทธิในการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีสุขอนามัยที่ดีและการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำมาหากินของชุมชนท้องถิ่น ทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและสนับสนุนการจ้างงาน รวมถึงการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง การคัดค้านและการไม่ยอมรับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ โรงงานไฟฟ้า การทำเหมืองแร่ และการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ จากชาวบ้านและชุมชนในท้องถิ่นนั้น เกิดขึ้นเพราะโครงการเหล่านี้มักส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ และพื้นที่ประมง ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการทำมาหากินของชุมชน การพัฒนาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอาจทำให้เศรษฐกิจในชุมชนเสื่อมโทรมลงและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของ

ประชาชนไปในทางที่แย่ง การพัฒนาโครงการในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงตามหลักการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่นเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมเพราะทำให้คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของพวกเขาเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตามหากมีการทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม หากจำเป็นต้องตรากฎหมายใหม่เพื่อบังคับใช้ในอนาคต ก็ควรดำเนินการตามกระบวนการนิติบัญญัติปกติ เพื่อให้มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลผ่านกลไกของรัฐสภา และให้มีการรับรองสถานะของสิทธิทางรัฐธรรมนูญ โดยมุ่งเน้นไปที่การรับรองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของรัฐเกี่ยวกับโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงในประเทศไทย สิทธินี้ควรได้รับการคุ้มครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธินี้ได้โดยตรงต่อรัฐ และให้สิทธิดังกล่าวมีผลผูกพันกับทุกองค์กรของรัฐ ทั้งในการปฏิบัติตามสิทธิและการบังคับใช้กฎหมาย รัฐบาลมีหน้าที่ต้องดำเนินการมาตรการที่จำเป็นและเพียงพอ เพื่อให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมเกิดผลและเป็นจริง รัฐบาลยังต้องส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนต้องปฏิบัติตามสิทธิในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการสร้างกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อตนเองตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560⁵⁶

การเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อมเมื่อสิทธิของประชาชนปะทะแนวนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ: กรณีมาบตาพุด

การเปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองแบบสองชั่วอำนาจซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเสรีนิยมและสังคมนิยม สู่รูปแบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนถึงกระบวนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาล ที่เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม กระบวนการนี้ลดการผูกขาดอำนาจโดยรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและแทนที่ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือองค์กรภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมผ่านการมีส่วนร่วมของสาธารณชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา

⁵⁶ รุ่งนภา เจริญพันธ์. ผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมจากการใช้อำนาจ ออกคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 44. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อย่างที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรสำหรับประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 การบริหารงานภาครัฐนั้นมีลักษณะเป็นระบบปิด (closed system) ไม่ได้เปิดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการมากนัก ทั้งในส่วนของ การกำหนดนโยบายและการใช้อำนาจทางปกครองทั้งหลายรวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากร ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการบริหารงานโดยภาครัฐทำให้ถูกตั้งคำถามถึง การทุจริตและการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนต่าง ๆ ในการพัฒนาและปฏิรูประบบราชการในช่วงรัฐบาลที่มีนาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 ได้เน้นถึงการบริหารราชการบนหลักการสองข้อ คือ ต้องมีความ โปร่งใส (transparency) และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (public participation) การบริหารงานภาครัฐภายใต้หลักการสองข้อนำไปสู่การกล่าวถึงอีกหลักการหนึ่งที่เรียกกันว่าหลัก ธรรมภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะที่เรียกว่า ธรรมภิบาลเชิงกระบวนการที่ให้ ประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมใน 5 ระดับ คือ⁵⁷

1. การร่วมรับรู้
2. การร่วมให้ข้อมูล-ความเห็น
3. การร่วมตัดสินใจ
4. การร่วมกระทำการ
5. การร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

กฎหมายที่รองรับสิทธินี้คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540⁵⁸ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการหลักคือ

1. เพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐได้มากขึ้น
2. ช่วยให้ประชาชนสามารถรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของตนได้ดีขึ้น
3. ค้ำครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล

⁵⁷ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ., หน้า117, "การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย," วิทยุชน, 2542.

⁵⁸ "หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540."

นอกจากนี้ กฎหมายยังเน้นหลักการสำคัญ 2 ประการ คือผู้ขอข้อมูลไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ขอ ตามหลักการ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”⁵⁹

นอกจากนั้น การร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐ สามารถอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าหน้าที่ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ฯ ที่ตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณารับอุทธรณ์ว่าจะให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือไม่ในลักษณะองค์การกึ่งตุลาการที่ทำหน้าที่ชี้ขาดซึ่งจะทำให้การคุ้มครองสิทธิการขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นสิทธิที่สำคัญซึ่งทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของภาครัฐ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กระบวนการพิจารณาทางปกครองนั้นจำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมายที่ให้อำนาจไว้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม การออกคำสั่งการปกครองจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การให้สิทธิแก่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

หลักการมีส่วนร่วมนี้มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในกรณีที่ประชาชนในพื้นที่นั้นถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียลำดับต้น ซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นหลายระดับได้แก่

1. รัฐรวมศูนย์วางแผนและดำเนินการเอง รัฐเป็นผู้วางแผนและดำเนินการโดยไม่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม
2. รัฐร่วมวางแผนกับประชาชนแต่รัฐรวมศูนย์ดำเนินการเอง รัฐมีการปรึกษาประชาชนในขั้นตอนการวางแผน แต่รัฐยังเป็นผู้ดำเนินการเอง
3. รัฐร่วมกับประชาชนวางแผนและดำเนินการร่วมกับประชาชน รัฐและประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในการวางแผนและการดำเนินการร่วมกัน

⁵⁹ ฤทัย หงส์ศิริ และ มานิตย์ จุมปา, หน้า 23, "คำอธิบายกฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. , สำนักพิมพ์นิติธรรม. , 2542.

4.รัฐร่วมกับประชาชนวางแผนและมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการ รัฐมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน แต่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ

5.รัฐมอบอำนาจให้กับประชาชนวางแผนและดำเนินการเองทั้งหมด ประชาชนมีอำนาจเต็มในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ช่วยสร้างความเป็นธรรมและความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม⁶⁰ โดยจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของ

หลักนิติธรรม (Rule of Law) การปกครองระบอบประชาธิปไตย การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งหมายความว่า ฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจไปตามอำเภอใจไม่ได้ การกระทำใด ๆ จะต้องอาศัยกฎหมายให้อำนาจในการกระทำการนั้น ๆ

หลักคุณธรรม (Integrity) กระบวนการในการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องประกอบไปด้วยหลัก “คุณธรรม” ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายหรือการกำหนดนโยบายก็ตาม การใช้อำนาจรัฐนั้นจะต้องคำนึงถึงคุณธรรมประกอบด้วยเสมอ ในที่นี้หมายถึง การให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ฝ่ายปกครองปฏิบัติการต่อบนความเสมอภาคและเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ

หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความโปร่งใสเป็นหลักการที่ยอมรับในหลักธรรมาภิบาลว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จะต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความสุจริต และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จะต้องมีการปรับปรุงในส่วนของการกำหนดสิทธิหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ลดการใช้ดุลยพินิจของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ให้น้อยที่สุดให้เหลือเท่าที่จำเป็น เพราะดุลยพินิจที่กว้างเกินไปเป็นที่มาของการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบและการทุจริตและสร้างความไม่แน่นอนให้เกิดขึ้น

หลักการมีส่วนร่วม (Public participation) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่เดิมการบริหารราชการของประเทศไทย เน้นการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและเป็นรัฐข้าราชการ คือ ข้าราชการเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารและ

⁶⁰ สมศักดิ์ สุขวงศ์, "การจัดการป่าไม้ ภายใต้การกระจายอำนาจ.เอกสารประกอบการสัมมนาเวทีสาธารณะภาคประชาชนเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นป่าไม้ที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชน.โครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อพัฒนานโยบายป่าไม้ให้เป็นนโยบายสาธารณะ โดยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเพื่อสิทธิชุมชน ", กรุงเทพฯ, 2550.

ตัดสินใจทุกสิ่ง การเปลี่ยนแปลงในระบบประชาธิปไตยที่เน้นประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้น ภาครัฐจะต้องยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ

หลักความรับผิดชอบ (Accountability) การกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ในทางปกครอง เมื่อเกิดความเสียหายอย่างใดขึ้นกับประชาชนแล้วนั้น การแสดงความรับผิดชอบต่อความเสียหายของภาครัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพื่อที่จะชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ความรับผิดชอบนั้นไม่เฉพาะในรูปของค่าความเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น แม้แต่ในรูปแบบของการออกคำสั่งหรือกฎหมายลำดับรองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เหมาะสม ฝ่ายปกครองจะต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยกระบวนการ “ยกเลิก” หรือ “เพิกถอน” คำสั่งการปกครอง⁶¹ หรือ กฎนั้นเสียเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นกับประชาชน

ทั้งนี้ประชาชนสามารถทำให้หลักการเหล่านี้เป็นจริงได้ผ่านการมีส่วนร่วมทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเรียกร้องให้มีการบังคับตามสิทธิในศาลปกครอง

2) หลักการกฎหมายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ละเลยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามจากกระแสความตื่นตัวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นทั้งภายในประเทศและในระดับระหว่างประเทศ รัฐบาลได้เพิ่มมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมขึ้นมา ดังที่ได้บรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7, 8, 9, 10 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้แก่

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ประชาชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอิสระ ด้านสิ่งแวดล้อมจึงควรมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ สิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานราชการ การคัดค้านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินการของรัฐที่ส่งกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพ

⁶¹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, หน้า207, "หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำในทางปกครอง," วิญญูชน.

ชีวิตของประชาชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม การที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นกุญแจสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักป้องกันความเสียหายไว้ล่วงหน้า (Principle of Precaution) การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่ได้ทำการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment หรือ EIA) และสุขภาพของประชาชน (Health Impact Assessment หรือ HIA)

หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle) ปกติผู้ผลิตจะจัดสรรค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีต้นทุนต่ำสุด เพื่อสร้างผลกำไรให้แก่นักลงทุนมากที่สุด โดยมีได้ผนวกความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคม (Social Cost) เข้าไปในราคาสินค้าหรือบริการดังกล่าว ทำให้ราคาสินค้าหรือบริการนั้นมีได้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle: PPP) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องรับผิดชอบต่อผลเสียหายที่เกิดขึ้น

หลักความยุติธรรมระหว่างคนต่างรุ่น (Intergenerational Equity) หลักความยุติธรรมระหว่างรุ่นคน หรือหลักการคำนึงถึงความเสมอภาคของคนรุ่นเดียวกันและชนรุ่นหลัง เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการรักษาคู่ครองและการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนรุ่นปัจจุบัน ให้คงอยู่ไปถึงคนรุ่นอนาคต ซึ่งถือเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เป้าหมายสำคัญของหลักความยุติธรรมระหว่างรุ่นคน ได้แก่

(1) การส่งมอบโลกใบนี้ไปยังคนรุ่นอนาคตในสภาพที่ไม่เสื่อมโทรมไปกว่าสภาพที่คนรุ่นปัจจุบันได้รับมา

(2) การคงไว้ซึ่งความหลากหลายของฐานทรัพยากรเพื่อเปิดให้คนรุ่นอนาคตมีทางเลือกเหลือมากที่สุดสำหรับแก้ปัญหาและตอบสนองคุณค่าที่ยึดถือ

(3) คนแต่ละรุ่นต้องจัดให้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในรุ่นของตนมีสิทธิเข้าถึงมรดกที่ตนได้รับมาจากคนรุ่นก่อนอย่างยุติธรรมและต้องอนุรักษ์การเข้าถึงนั้นสำหรับคนรุ่นอนาคต

หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เป้าหมายสำคัญของหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ รัฐจะต้องวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาสอดคล้องกับความจำเป็นในการคุ้มครองและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีผลระยะยาวมากกว่าการพัฒนาตัวเลขของอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว

ซึ่งหลักการกฎหมายสิ่งแวดล้อมเหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้ได้ทั้งในแง่ของการมองมาตรการต่าง ๆ ของรัฐในการจัดการปัญหาในพื้นที่ว่าได้มีการตระหนักถึงหลักการเหล่านี้และนำไปปฏิบัติให้เป็นจริงหรือไม่ รวมถึงการสร้างแนวทางในการเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการที่ใช้แก้ปัญหาในข้อเสนองานออกของปัญหาต่อไป

3) แนวคิดหน้าที่ของรัฐ

รัฐมีพันธะต่อประชาชนในการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินผ่านการบริหารสาธารณะที่เน้นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ตัวอย่างเช่น การออกกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยของประชาชน และการบังคับใช้กฎหมายตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารงานของรัฐต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของประชาชน ควบคู่กับการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม โดยจะต้องมีมาตรการบรรเทาและเยียวยาผลกระทบอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและสมดุลกับการคุ้มครองประชาชน

4) แนวคิดการพัฒนาระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม อันประกอบด้วย

การปรับโครงสร้างองค์กรในพื้นที่ การจัดโครงสร้างขององค์กรแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมยังผูกติดกับระบบราชการแบบรวมศูนย์ อาทิ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มาจากหน่วยราชการต่าง ๆ

ข้าราชการการเมือง และผู้ทรงคุณวุฒิอีกส่วนหนึ่ง ทำให้การทำงานยังยึดโยงอยู่กับนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะอิทธิพลจากแนวนโยบายของรัฐบาล อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ก็ไม่เด็ดขาด

การบูรณาการอำนาจหน้าที่องค์กรแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่ใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายฉบับได้วางหน่วยงานรัฐให้เป็นหัวหอกในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่ด้วยอุปสรรคมากมายที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น เรื่อง ภาระงานล้น ขาดทรัพยากร บุคลากร แต่ดุลยพินิจและอำนาจต่าง ๆ ก็ยังคงผูกติดกับหน่วยงานต่าง ๆ และกระจัดกระจายกันไปตามที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนดทำให้หน่วยงานใดเป็นผู้ถือกฎหมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบูรณาการอำนาจรัฐให้เป็นหนึ่งเดียวในการแก้ไขปัญหาแต่ละประเด็นเพื่อลดขั้นตอนการตัดสินใจหรือเดินเรื่อง เพื่อให้มีการแก้ปัญหาและเยียวยาสิทธิให้กับประชาชนได้สะดวก รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การเข้าถึงพยานหลักฐานที่อยู่ในครอบครองของเอกชน การยื่นของอนุมัติโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจำเป็นต้องมีการนำเสนอแบบประเมินผลกระทบเข้าสู่องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมก่อน ก็จะเป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบการของโครงการเอกชนที่กำลังจะเกิดขึ้นเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูล

การปรับระบบการฟ้องร้องคดีในชั้นศาลเพื่อการพิสูจน์ความผิดและความเสียหาย การพิสูจน์ความผิดและความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมโดยรับเอาแนวคิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่มาใช้ อาทิ การรับเอาแนวคิดเรื่องความเสียหายของผู้ได้รับสารพาหะแต่อาการยังไม่ปรากฏมาปรับใช้พัฒนาการกำหนดความเสียหายในเชิงลงโทษให้เข้าสู่ระบบกฎหมายของไทยควรมีการสร้างบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงาน⁶² การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมอาจมีข้อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้มีกระบวนการหรือองค์กรระงับข้อพิพาทในพื้นที่ การนำระบบกองทุนสิ่งแวดล้อมเข้ามาสนับสนุนการเรียกร้องสิทธิของประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

การนำระบบฟ้องคดีแบบกลุ่มมาใช้ (Class Action) การรับเอาหลักการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้กับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องยอมรับ “หลักการดำเนินคดีโดยผู้แทนคดี”

⁶² สุรัชย์ ตรงงาม, "บทสัมภาษณ์ในบทความ เมื่อคดีสิ่งแวดล้อมเข้าสู่ศาลปกครอง," (วารสารนิติธรรมชาติ กลุ่มENLAW, 2551).

เสียก่อน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่งตั้งผู้อื่นขึ้นมาดำเนินคดีแทนตัวผู้เสียหายได้ เมื่อนั้นจึงจะสามารถแต่งตั้งบุคคลอื่นขึ้นเป็นคู่ความผู้ดำเนินคดีแทนกลุ่มได้⁶³

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้รับการยอมรับมากขึ้นเนื่องจากมีลักษณะยืดหยุ่น และดึงดูดให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามมากกว่าการควบคุมและบังคับโดยกฎหมายอย่างเคร่งครัด การพัฒนามีขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่การก่อกำเนิด “หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (PPP-Polluter Pays Principle)” ต่อมาได้ปรับและพัฒนาจนทำให้ผู้ใช้สินค้าซึ่งมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต้องรับภาระค่าเสื่อมโทรมของธรรมชาติจากการใช้สินค้าด้วยจนแปรเป็น “หลักผู้ใช้เป็นผู้จ่าย (UPP-User Pays Principle)” แต่ภายหลังได้มีการตระหนักถึงการแก้ปัญหาก่อนที่จะเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจึงสร้าง “หลักการระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle)” เพื่อป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมซึ่งอาจมีผลร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมได้โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และการประเมินความเสี่ยงประกอบการตัดสินใจว่าจะป้องกันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร สำหรับกิจกรรมบางอย่างที่อาจส่งผลกระทบรุนแรงผู้ประกอบการอาจจะต้องทำประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ตนได้ดำเนินการไป (Performance Bonds) แนวคิดในการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้มีหน่วยงานเข้ามาจัดทำกฎหมายรองรับเพื่อบังคับใช้ให้เป็นจริงในรูปแบบ มาตรการทางภาษีและการคลังในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การจัดการปัญหาที่เกิดจากผู้ประกอบการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และบรรษัทภิบาล (CSR) รัฐมีสัญญาประชาคมต่อประชาชาติว่าจะทำการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนผ่านทางการจัดบริหารสาธารณะต่าง ๆ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน อาทิ การออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง การวางนโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบ การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องบนหลักการธรรมาภิบาล โดยยึดถือหลักการบริหารรัฐกิจเหล่านี้เป็นหน้าที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมโดยปราศจากการกำหนดมาตรการบรรเทาและเยียวยาผลกระทบมารองรับ

⁶³ น้ำแท้ มีบุญส้าง, 2547.

รวมถึงกระตุ้นให้บรรษัทดำเนินกิจการบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่สร้างผลกำไรโดยผลักภาระไปยังสังคม

การปรับระบบประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การปรับระบบประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น อันจะนำประโยชน์มาให้กับโครงการหลายประการ อาทิ เกิดทางเลือกใหม่และพิจารณาอย่างรอบคอบ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา สร้างฉันทามติทางการเมืองร่วมกันและเกิดความชอบธรรม ลดความขัดแย้งเมื่อถึงขั้นตอนปฏิบัติ ลดการเผชิญหน้าความรุนแรงในพื้นที่

มาตรการคุ้มครองชั่วคราวในพื้นที่ประสบปัญหา การกำหนดให้มีแนวนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานและมีการจ่ายค่าชดเชยให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ หากการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมบ่งชี้ว่าโครงการจะสร้างผลกระทบแก่ประชาชนอย่างรุนแรงกว้างขวางจนต้องมีการอพยพถิ่นที่อยู่ของประชากรหรือมีการเวนคืนและการจ่ายค่าเสียหาย ก็จำเป็นต้องทำรายละเอียดให้เหมาะสมกับผลกระทบจริงที่เกิดขึ้น รวมถึงกำหนดแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และกำหนดค่าชดเชย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเสี่ยงพิเศษ

การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การนำเอาระบบ Citizen Suit มาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มิได้มีผลเสียหายจากปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรงสามารถนำเรื่องดังกล่าวขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้⁶⁴ ก็จะช่วยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและประชาสังคมยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มักเป็นกลุ่มคนชายขอบซึ่งไม่มีความสามารถในการเรียกร้องสิทธิทางกฎหมายได้มากนัก และเป็นการกระตุ้นความตื่นตัวของภาคประชาชน โดยมีช่องทางสื่อสารสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ ก็เป็นตัวช่วยในการนำเสนอข้อมูลการทำงานและสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังเชื่อมต่องถึงกันได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

การส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชน การส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ ชุมชน สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมในทุกระดับอย่างแท้จริง โดยลดอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบค่าธรรมเนียม ข้อจำกัดทางกฎหมาย

⁶⁴ กอบกุล ราชะนาคร, หน้า220, "กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม," วิญญูชน, 2550.

ประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 13 ข้อ เป็นแนวทางพัฒนาระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมสิทธิของประชาชน ซึ่งนำไปวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสอดคล้องกับหลักการพัฒนาเหล่านี้แล้วหรือยัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมสิทธิของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อประชาชนในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาจากอุตสาหกรรมในบริเวณเขตมาบตาพุด

สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อประชาชนในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหา มีดังต่อไปนี้

1) ภาพรวมของปัญหาที่ได้จากพื้นที่ ปรากฏผลออกมาดังต่อไปนี้

ปัญหาจากภาครัฐ (ราชการ Top-Down) อาทิ

ปัญหาข้อกฎหมายหลักในการแก้ไขปัญหามิตอบสนองต่อความเป็นจริงในพื้นที่ ปัญหาในข้อกฎหมายที่กังวล คือ กฎหมายกำหนดเรื่องมาตรฐานการปล่อยมลพิษของแต่ละแหล่งไว้ แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องโคจรารวมในการปล่อยมลพิษของทั้งพื้นที่ (Carrying) เจ้าหน้าที่ก็ทำอะไรไม่ได้มาก การตีความกฎหมายเพื่อลงโทษโรงงานก็มีปัญหาเนื่องจากต้องใช้ดุลยพินิจว่าปัญหาที่เกิด “มีอันตรายร้ายแรง” แล้วหรือยังจึงจะสั่งปิดโรงงานได้

การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ไม่มีความชัดเจน หน่วยงานเชื่อว่ากฎหมายที่มีอยู่ค่อนข้างพอ แต่ปัญหาก็มาจากการผิดพลาดของบุคคล (Human Error) เสียมากกว่า มีหลายกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่กล้าทำงานหรือใช้ดุลยพินิจเพราะกลัวความผิดพลาดหรือถูกฟ้องร้องหรือเพิกถอนคำสั่งการปกครอง จึงควรสร้างระบบความรับผิดชอบที่ชัดเจนแน่นอนมากขึ้นด้วย

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรแก้ปัญหาภาครัฐในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อความเข้มของปัญหาในพื้นที่ ข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างและทรัพยากรก็มีอยู่เยอะ เช่น เรื่องงบประมาณ ปริมาณทรัพยากรบุคคลต้องงาน การแทรกแซงจากภาคการเมืองมีอยู่บ้าง แต่พอมีปัญหาหลักให้ข้าราชการประจำรับผลไป การตั้งคณะกรรมการระดับชาติไม่ช่วยเท่าไร เพราะหน่วยงานท้องถิ่นก็ต้องรับมาดำเนินการอยู่ดี

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐที่ทำได้ยากแม้มีกฎหมายเปิดช่องทางให้สิทธิประชาชนแล้วก็ตาม ปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับการเก็บพยานหลักฐานเรื่องสิ่งแวดล้อมก็คือ “ความจริงที่เข้า

ไม่ถึง” กล่าวคือ ข้อมูลหลักฐานมักถูกเก็บงำ ปิดเปื้อน และเราไม่เห็นข้อมูลหลักฐานที่แท้จริง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดต้องขออนุญาตหรือประสานผู้ว่าการนิคมก่อนเข้าสู่เขตอำนาจอาจทำให้เกิดอุปสรรคในการระงับปัญหาสิ่งแวดล้อมเร่งด่วน การเก็บพยานหลักฐานจากการปล่อยสารพิษในเขตนิคมอุตสาหกรรมกลับเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีอุปสรรคทั้งทางกายภาพและทางกฎหมาย กล่าวคือ การที่บุคคลธรรมดาจะเข้าไปในเขตนิคมอุตสาหกรรมได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือทำงานอยู่ในนิคม ถ้าเป็นบุคคลภายนอกก็จะเข้าไปได้ยากหรือต้องตรวจค้นหรือแลกบัตรทั้งขาเข้าและขาออกจากการนิคมฯ ส่วนอุปสรรคทางกฎหมายก็เกิดขึ้นได้เนื่องจากพื้นที่ของเขตนิคมอุตสาหกรรมอยู่ภายใต้เขตอำนาจของการนิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมาย การจะเข้าไปตรวจค้นเก็บพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐอื่นหรือบุคคลภายนอกจะต้องประสานไปที่การนิคมอุตสาหกรรมเสียก่อนจึงจะเข้าไปทำการเก็บพยานหลักฐานได้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็เป็นอุปสรรคมากเนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นหากทิ้งระยะไปเพียงไม่กี่ชั่วโมงความเข้มข้นของมลพิษก็อาจลดลงจนแทบตรวจเก็บไม่ได้เลย

การรับเรื่องราวร้องทุกข์ขาดเอกภาพ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรจังหวัดรายงานเบื้องต้นว่าช่วงหลังมามีเรื่องร้องทุกข์น้อยลง หากมีการร้องเรียนจะเข้าไปตรวจเฉพาะจุดเกิดเหตุ (Point source) ถ้าเป็นเรื่องเล็ก ๆ จะแจ้งให้การนิคมจัดการแก้ไข แต่ถ้าเป็นเหตุใหญ่จะประสานงานขอเข้าไปตรวจด้วย หน่วยงานระดับท้องที่ที่ทำหน้าที่ตรวจตรา รับเรื่องราวร้องทุกข์ แต่การวางแผน นโยบาย จะทำโดยกรมโรงงานที่ส่วนกลาง

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคประชาชน (Bottom – Up) อาทิ ชาวบ้านและประชาสังคมไม่รับรู้สิทธิ ผู้นำชุมชน และผู้นำประชาสังคมในพื้นที่รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนและชุมชนเป็นอย่างดี ชาวบ้านมีประสบการณ์ในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิอันเนื่องมาจากปัญหามลพิษและการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนดี เนื่องจากได้คลุกคลีกับปัญหาเป็นเวลานาน

การเข้าถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้ยากและขาดองค์ความรู้ การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน มักถูกตอบโต้ด้วยข้อมูลทางเทคนิค วิชาการ ซึ่งชาวบ้านไม่อาจเข้าถึงได้เนื่องจากข้อมูลอยู่ที่อีกฝ่ายหนึ่ง และในบางกรณีก็เป็นเรื่องทางเทคโนโลยีที่เข้าใจยาก บางกรณีก็มีการปิดเปื้อนข้อมูลจากเอกชนและภาครัฐ

เกิดอุปสรรคทางกฎหมายในการพิสูจน์สิทธิเนื่องจากประชาชนต้องเป็นฝ่ายดำเนินการเพื่อกล่าวหา อุปสรรคทางกฎหมายที่เกิดขึ้น คือ การพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครปล่อยมลพิษ และมลพิษที่ปล่อยมีมากน้อยเพียงไร ความล่าช้าของการเข้ามาตรวจสอบ ชาวบ้านต้องการเชื่อมการต่อสู้เข้าสู่ระบบศาลแต่ขาดความรู้ความเข้าใจ

อุปสรรคในการใช้สิทธิหรือเรียกร้องสิทธิของประชาชน อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อชุมชน เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งจากมาตรการของภาครัฐ และการจัดตั้งกลุ่มพันธมิตรของอุตสาหกรรมเพื่อมาชนกับฝ่ายชาวบ้านที่คัดค้านนโยบายการขยายอุตสาหกรรม เนื่องจากมีการสร้างระบบประชาสัมพันธ์และอุปถัมภ์ในหลากหลายรูปแบบ โดยมีข้อสังเกตว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบหรือรอดจากการอุปถัมภ์ของอุตสาหกรรมจะตื่นตัวในการต่อสู้มากกว่า

การใช้นโยบายแห่งชาติเพื่อสร้างความชอบธรรมในการลดมลพิษของประชาชน ชาวบ้านยังมีข้อกังวลและข้อสงสัยอีกหลายประการ อาทิ ชาวบ้านจะต้องเสียโอกาส และเสียสละเพื่ออุตสาหกรรมและนโยบายพัฒนาแห่งชาติอีกมากเท่าไร จะมีการเยียวยาชดเชยจริงหรือไม่ หากมีการนำปัญหาเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายแล้วฝ่ายแพ้งำลังใจของชาวบ้านจะดับวูบไปเลยหรือไม่ ศาลและกระบวนการยุติธรรมพร้อมสำหรับกรณีอย่างนี้แล้วหรือไม่ การต่อสู้ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับภาคอุตสาหกรรมไม่ได้มีเป้าหมายที่เรื่องสิ่งแวดล้อมแต่เป็นการแย่งชิงประชาชนเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดแข็งและศักยภาพของประชาชนในการรวมตัวกันระดับพื้นที่

2) ปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของประชาชนจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาบตาพุด จากการศึกษาพบปัญหาดังนี้

ข้อจำกัดด้านโครงสร้างของกฎหมายที่ซ้ำซ้อน มีหน่วยงานหลายแห่งถือกฎหมายฉบับเดียวกัน ข้อจำกัดด้านเนื้อหาของกฎหมายที่ไม่อาจปรับให้เข้าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม

ข้อจำกัดมาตรการตามกฎหมายไทยต่อหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่มีการตรากฎหมายเพื่อรองรับหลักการของรัฐธรรมนูญฯ อย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เมื่อมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคมต่อวิถีชีวิตของประชาชน ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมโครงการอีกหลายประเภท

ข้อจำกัดของมาตรการตามกฎหมายไทยต่อหลักการป้องกันความเสียหายไว้ล่วงหน้าแต่ไม่มีการบังคับตามมาตรการเมื่อโครงการผ่านการพิจารณาไปแล้ว

ข้อจำกัดของมาตรการตามกฎหมายไทยต่อหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายเมื่อต้องมีการเยียวยาจริงมักไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ

ข้อจำกัดด้านภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับภาระหนักในท้องที่ของตนซึ่งเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นกว่าพื้นที่อื่นอย่างมหาศาล

ข้อจำกัดด้านทัศนคติและความเชื่อของประชาชนซึ่งไม่นิยมการลุกขึ้นรวมตัวกันต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเมื่อถูกละเมิดจากภาคอุตสาหกรรมหรือภาครัฐ

ปัญหาการกระจายอำนาจและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเชิงเทคนิคและกฎหมาย ความสามารถของเจ้าหน้าที่ทางวิชาการซึ่งขาดความรู้ที่จะเฝ้าต่อการปฏิบัติการกิจซึ่งได้รับการถ่ายโอน อย่างไรก็ตามพบว่าเทศบาลมาบตาพุดซึ่งมีฐานะเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ สถานการณ์การคลังดี ในทางปฏิบัติขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ และเจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้เชิงเทคนิคและความรู้เฉพาะด้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือตรวจวัดมลพิษ

3) บทวิเคราะห์ในเชิงระบบในมิติทางกฎหมาย ได้ผลลัพธ์ออกมาดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในกระบวนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกระบวนการติดตามผลหลังจากได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการ

สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ นั้นมีข้อจำกัด เช่นการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับโครงการที่มีผลกระทบ

สิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการยังไม่ได้กำหนดรวมถึงรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร

สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมยังไม่มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงรองรับ การใช้สิทธิของประชาชนในการเรียกร้องให้มีการจัดรับฟังความคิดเห็นอย่างมีระบบ กระบวนการ

กระบวนการรับฟังปัญหาของประชาชนภายหลังการดำเนินโครงการแล้วยังไม่มี ทำให้ประชาชนใช้สิทธิผ่านช่องทางอื่นแทนเช่น การชุมนุมเรียกร้อง การปิดถนนประท้วง ซึ่งอาจเกิดผลกระทบด้านความรุนแรงตามมาภายหลัง

ช่องทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาจากอุตสาหกรรมในบริเวณเขตมาบตาพุด

ช่องทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหา มีดังต่อไปนี้

1) การปรับโครงสร้างองค์กรในพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม การจัดโครงสร้างขององค์กรแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ของประชาชนซึ่งตกเป็นชนชายขอบของการพัฒนาอยู่เสมอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในพื้นที่มากกว่าการปรับโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในระดับชาติ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 เรื่องการจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นเพื่อช่วยตรวจตราและวางนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ว่าจะมีการจัดคณะอนุกรรมการในระดับจังหวัดเพื่อช่วยสอดส่องดูแลปัญหาในระดับพื้นที่เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจขององค์กรในส่วนกลาง

2) การบูรณาการอำนาจหน้าที่องค์กรแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ทำงานได้เบ็ดเสร็จกฎหมายที่ใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีหลายฉบับ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบูรณาการโครงสร้างอำนาจรัฐให้เป็นหนึ่งเดียว (one-stop service) ในการแก้ไขปัญหาแต่ละประเด็นเพื่อลดขั้นตอนการตัดสินใจหรือเดินเรื่อง เพื่อให้มีการแก้ปัญหาและเยียวยาสิทธิให้กับประชาชนได้สะดวกรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น การสร้างเอกภาพในการกำหนดอัตราการปล่อยมลพิษใน

พื้นที่หนึ่ง ๆ โดยนำเรื่องมาตรฐานการปล่อยมลพิษรวม (Carrying) มาใช้ อาจต้องคำนึงถึง การบูรณาการศาลสิ่งแวดล้อม หรือองค์การระดับข้อพิพาทในพื้นที่ด้วยด้วย

3) การส่งเสริมประชาชนให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ (โดยเฉพาะเทคนิค อุตสาหกรรม) อาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ส่วนอีกวิธีเป็นการ อาศัยวิธีพิจารณาคดีของ ศาลปกครอง เนื่องจากศาลปกครองใช้ระบบไต่สวน ดังนั้นศาลจึงมี บทบาทในกระบวนการพิจารณาคดีสูง และสามารถเข้าแทรกแซงในกระบวนการแสวงหา พยานหลักฐานได้ ดังนั้นเราอาจใช้ประโยชน์จากบทบาทของศาลในระบบนี้ให้เป็นคุณต่อการ เข้าถึงข้อมูลพยาน หลักฐานที่อยู่ในการครอบงำของรัฐ

4) การส่งเสริมประชาชนให้เข้าถึงพยานหลักฐานที่อยู่ในครอบครองของเอกชน สิ่งที่ต้องทำคือการเก็บหลักฐานอย่างต่อเนื่องและชัดเจนเพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐาน ซึ่งการเก็บ พยานหลักฐานเพื่อเรียกร้องสิทธิมีข้อแนะนำดังต่อไปนี้⁶⁵ จดบันทึกเวลาสถานที่ซึ่งพบปัญหา ทำให้พยานหลักฐานเกี่ยวกับเวลาสถานที่หนักแน่นขึ้นได้ ด้วยการแจ้งหน่วยงานราชการที่ เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นการปล่อยออกจากโรงงานก็ถ่ายให้เห็นว่าออกมาจากโรงงานใด เก็บตัวอย่าง น้ำเสีย ขยะ หรืออากาศพิษ อาจทำให้มีน้ำหนักมากขึ้นด้วยการเรียกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมา ตรวจสอบเก็บตัวอย่างไป การบาดเจ็บล้มป่วยควรจะมีหลักฐานการรักษาพยาบาลไว้อย่าง ละเอียด ถ้าเป็นไปได้ควรจดบันทึกพร้อมเก็บบิลค่าใช้จ่าย และถ่ายสำเนาการวินิจฉัยของ แพทย์ ใบรับรองแพทย์ ถ้าเป็นไปได้ควรไปพบแพทย์ชื้ออนามัย หากมีพยานหลักฐานจาก ภายในสถานประกอบการให้เก็บรักษาไว้อย่างดี แจ้งหน่วยงานของภาครัฐให้แก้ไขปัญหามี การเก็บสำนวนคำร้อง และติดตามว่าหน่วยงานเพิกเฉย ละเลย หรือปฏิบัติงานล่าช้าหรือไม่ ถ้า ใช้ อาจต้องมีการร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือฟ้องร้องไปยังศาลปกครองได้ ร้องเรียน ไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้เข้ามาตรวจสอบการละเมิดสิทธิของผู้ประกอบการได้ และ ฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายไปยังศาลยุติธรรมได้

5) การปรับระบบการฟ้องร้องคดีในชั้นศาลเพื่อการพิสูจน์ความผิดและความเสียหาย การพิสูจน์ความผิดและความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมโดยรับเอาแนวคิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม สมัยใหม่มาใช้ อาทิ การรับเอาแนวคิดเรื่องความเสียหายของผู้ได้รับสารพาหะแต่อาการยังไม่

⁶⁵ ทศพล ทรรศนกุลพันธ์, "ยุทธวิธีเรียกร้องสิทธิ ในนิติแถลง: สิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือนิคมอุตสาหกรรม," (คณะ นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก, 2551).

ปรากฏมาปรับใช้ พัฒนาการกำหนดความเสียหายในเชิงลงโทษให้เข้าสู่ระบบกฎหมายของไทย ควรมีการสร้างบัญชีรายชื่อผู้เสียหายเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงาน⁶⁶ การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมอาจมีข้อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้มีกระบวนการหรือองค์กรระงับข้อพิพาทในพื้นที่ การนำระบบกองทุนสิ่งแวดล้อมเข้ามาสนับสนุนการเรียกร้องสิทธิของประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

6) การนำระบบฟ้องคดีแบบกลุ่มมาใช้ (Class Action) การนำระบบฟ้องคดีแบบกลุ่มมาใช้กับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องยอมรับ “หลักการดำเนินคดีโดยผู้แทนคดี” เสียก่อน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่งตั้งผู้อื่นขึ้นมาดำเนินคดีแทนตัวผู้เสียหายได้ เมื่อนั้นจึงจะสามารถแต่งตั้งบุคคลอื่นขึ้นเป็นคู่ความผู้ดำเนินคดีแทนกลุ่มได้⁶⁷ ซึ่งมีแนวโน้มว่าอาจต้องอาศัยบุคคลภายนอกผู้มีประสบการณ์หรือมีความเข้มแข็งเข้ามาช่วยในลักษณะของ การฟ้องคดีของพลเมืองผู้ได้รับผลกระทบทางอ้อม (Citizen Suit)

7) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยแนวคิดต่าง ๆ ที่ควรนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมได้แก่⁶⁸ ค่าธรรมเนียมการอนุญาต (Administrative Fees) ค่าธรรมเนียมการใช้ (User Fees, User Charges) ค่าปรับค่าภาษีมลพิษ (Pollution Tax, Pollution Fees) ใบอนุญาตปล่อยมลพิษ (Pollution Permits) ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product Surcharge) อัตราภาษีที่แตกต่าง (Tax Differentiation) ระบบมัดจำคืนเงิน (deposit-refund system) การวางเงินประกันความเสียหาย (Performance Bond) การให้เงินอุดหนุน (Subsidy)

8) การปรับระบบประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การปรับระบบประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเข้าถึงข้อมูล แสดงความคิดเห็นในทุกระดับ และตรวจสอบการทำตามแผน⁶⁹ อันจะเป็นประโยชน์กับโครงการหลายประการ อาทิ เกิดทางเลือกใหม่และพิจารณาอย่างรอบคอบ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา

⁶⁶ สุรัชย์ ตรงงาม, "บทสัมภาษณ์ในบทความ เมื่อคดีคดีเข้าสู่ศาลปกครอง."

⁶⁷ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, หน้า 128-130.

⁶⁸ กอบกุล ราชเนตร กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม, หน้า 14-17.

⁶⁹ "สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม," (แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม), หน้า 18-19.

สร้างฉันทามติทางการเมืองร่วมกันและเกิดความชอบธรรม ลดความขัดแย้งเมื่อถึงขั้นตอนปฏิบัติ

9) มาตรการคุ้มครองเยียวยาในพื้นที่ประสบปัญหา การกำหนดให้มีแผนนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานและมีการจ่ายค่าชดเชยให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ หากการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมบ่งชี้ว่าโครงการจะสร้างผลกระทบแก่ประชาชนอย่างรุนแรงกว้างขวางจนต้องมีการอพยพถิ่นที่อยู่ของประชากร หรือมีการเวนคืนและการจ่ายค่าเสียหาย ก็จำเป็นต้องทำรายละเอียดให้เหมาะสมกับผลกระทบจริงที่เกิดขึ้น รวมถึงกำหนดแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และกำหนดค่าชดเชย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเสี่ยงพิเศษ

10) การจัดระบบระงับข้อพิพาทในพื้นที่พิเศษ (นิคมอุตสาหกรรม) การจัดตั้งระบบระงับข้อพิพาทในพื้นที่โดยยึดหลักการ 3 ประการ คือ การเปิดโอกาสให้เอกชนผู้เสียหายทั้งหลายสามารถเข้าร่วมดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ การเปิดโอกาสให้องค์พัฒนาเอกชน หรือผู้ได้รับผลกระทบทางอ้อมริเริ่มนำคดีเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทได้ การใช้กระบวนการพิจารณาแบบไต่สวนที่ทำให้มีการเข้าถึงพยานหลักฐานได้อย่างกว้างขวางโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายขององค์การระงับข้อพิพาท

11) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การนำเอากระบวนการริเริ่มคดีโดยผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมฟ้องแทนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง (Citizen Suit) มาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีได้มีผลเสียหายจากปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรงสามารถนำเรื่องดังกล่าวขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้⁷⁰ ก็จะช่วยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและประชาสังคมยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อน

12) การส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชน การเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาชนเข้าถึงการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้นมีอุปสรรคน้อยลงการช่วยเหลือในด้านความรู้และคำปรึกษาด้านกฎหมาย โดยรูปแบบที่เป็นไปได้ คือ การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (ไม่จำกัดเฉพาะกฎหมายสิ่งแวดล้อมแต่ครอบคลุมถึงปัญหาอื่น ๆ ด้วย) ในพื้นที่

⁷⁰ กอบกุล ราชะนาคร กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม. หน้า 220.

13) องค์การของรัฐไม่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการจะต้องมีความเห็นร่วมกันว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ต้องมีลักษณะพิเศษ ฝ่ายบริหารจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้นในการดำเนินการเรื่องปัญหามลพิษว่าจะมีทิศทางอย่างไรเพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องตรากฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการจัดการมลพิษและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น

14) โครงการใดที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องบัญญัติกฎหมายกำหนดกระบวนการที่เข้มข้นมากกว่าโครงการทั่วไป รวมถึงนโยบายของฝ่ายบริหารที่ต้องสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและต้องให้ความคุ้มครองกระบวนการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทางปกครองที่ผิดพลาดโดยเฉพาะการดำเนินการของพนักงานควบคุมมลพิษ

15) โครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งก่อนการอนุญาตให้ดำเนินโครงการและภายหลังจากการดำเนินโครงการไปแล้ว กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการพิจารณาอนุมัติอนุญาตโครงการต้องมีการให้ข้อมูลรอบด้านและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและคัดค้านโครงการ ทั้งผ่านเวทีแสดงความคิดเห็นและทางออนไลน์ โดยโครงการจะต้องชี้แจงข้อมูลตามหลักการฟังความสองฝ่าย (Audi alteram partem) หลังการรับฟังความคิดเห็น ภาครัฐต้องจัดทำรายงานความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งสรุปข้อโต้แย้งต่าง ๆ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ รายงานความคิดเห็นของประชาชนต้องถูกนำไปใช้ในการพิจารณาออกคำสั่งอนุมัติ หากมีการอนุมัติโครงการ รัฐต้องชี้แจงเหตุผลที่รับฟังได้ในการหักล้างความคิดเห็นของฝ่ายที่คัดค้าน (Duty to give reason) และเปิดเผยเหตุผลนั้นให้ประชาชนทราบ หลังจากการอนุมัติโครงการและจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ต้องมีการติดตามผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมินว่ามีปัญหามลพิษเกิดขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้ ควรมีมาตรการตรวจสอบโครงการทุกระยะเวลา ไม่ใช่เฉพาะเมื่อเกิดมลพิษ โดยตั้งองค์กรอิสระที่ประกอบด้วยภาคประชาชน ภาครัฐ และผู้ประกอบการเพื่อทำการตรวจสอบร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

16) จัดการความขัดแย้งระหว่างข้อมูลข่าวสารของทางราชการและผู้ประกอบการกับประชาชน การคลี่คลายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริหารจัดการของรัฐและ

อุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมและแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ได้จากการศึกษาพื้นที่ เช่น บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิ์มีเสียงและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่อาจส่งผลกระทบต่อพวกเขา แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาพื้นที่ อีกทั้งเพิ่มเติมหลักการมีส่วนร่วมในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการและบำรุงรักษาสีเขียวและจัดตั้งองค์กรใหม่เพื่อแก้ไขข้อพิพาทเพื่อตรวจสอบและแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดจากผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม การปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้จะช่วยสร้างความเป็นธรรมและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

17) ปรับมาตรการตามกฎหมายไทยโดยอิงหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายอย่างได้สัดส่วนกับความเสียหาย กำหนดมาตรฐานมลพิษในแต่ละเรื่องให้เป็นมาตรฐานเดียวกันจึงควรต้องมีการประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการควบคุมมลพิษให้มีประสิทธิภาพโดยการมีบทลงโทษในกรณีของการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน

หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility: CSR) เป็นกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม โดยพิจารณาถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมขององค์กร ตัวอย่างของหลักการสำคัญใน CSR ได้แก่

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาอย่างยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ทำลายความสามารถของคนรุ่นถัดไปในการตอบสนองความต้องการของพวกเขาเอง องค์กรควรใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น การใช้พลังงานทดแทน การลดขยะ หรือการใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้

2. ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ องค์กรควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบของตน การสร้างรายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) เป็นวิธีการที่ดีในการสื่อสารความพยายามในด้าน CSR

3. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พนักงาน ลูกค้า ชุมชน และนักลงทุน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียได้ดียิ่งขึ้น การทำงานร่วมกับชุมชนและการรับฟังความคิดเห็นสามารถนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและสังคม

4. จริยธรรมทางธุรกิจ จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในการทำธุรกิจ เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ องค์กรควรสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานและการตัดสินใจ

5. การสนับสนุนกิจกรรมสังคม องค์กรสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพ หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในโครงการที่สร้างคุณค่าให้กับชุมชนช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสีย

6. การประเมินผลกระทบ การประเมินผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Impact Assessment) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรสามารถประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ และปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมยิ่งขึ้น

หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นเพียงแค่กลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ แต่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม องค์กรที่นำแนวคิด CSR ไปใช้สามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน⁷¹

⁷¹ "ดวงพร ธัญญากุลวงศ์," (ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี).

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้วาง แนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะ 20 ปี ข้างหน้า ให้รองรับกับ ประเด็นที่เป็นแนวโน้มและประเด็นเกิดใหม่ของโลกและภูมิภาค และรับมือกับสภาพอนาคตที่มีโอกาส จะเกิดขึ้น รวมทั้งประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในอนาคต โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศหรือองค์รวม หลักการมีส่วนร่วมของ ประชาชน หลักธรรมาภิบาล หลักการเป็นหุ้นส่วนของรัฐ-เอกชน สิทธิมนุษยชน และการใช้ทรัพยากรอย่าง คุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ ฯลฯ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน การจัดการแบบบูรณาการและเชิงพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนให้เกิด การปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมบนความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ บนฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันและรุ่นถัดไป และตอบสนองการพัฒนาประเทศในการก้าวข้ามไปสู่ ประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสาระสำคัญของนโยบายและแผนการส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579⁷²

นโยบายที่ 1 จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน เป้าประสงค์ของนโยบายคือ มีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์และ คงความสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงาน ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิด ความสมดุลในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน โดยสงวนและอนุรักษ์พื้นที่ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ทางธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงไว้เพื่อให้มีระบบนิเวศที่สมดุลต่อไป รวมถึงจัดให้มีระบบ การเข้าถึง แบ่งปันและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม โดยจำกัดการใช้ประโยชน์จาก

⁷² "นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579," (สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หน้า 10-12)).

ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เกินอัตราการฟื้นฟูของทรัพยากรเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย ๒ นโยบายย่อยคือ

นโยบายที่ 1.1 อนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม ซึ่งมีประเด็นหลักตามรายสาขาคือ ทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) เพื่อป้องกันการสูญพันธุ์ของสายพันธุ์และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยเน้นการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า (Deforestation) และส่งเสริมการฟื้นฟูป่า (Reforestation) เพื่อให้ระบบนิเวศป่าไม้สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งคาร์บอนซิงค์ และที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ทรัพยากรดินและที่ดิน เช่น การฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพของดิน (Soil Restoration) โดยเน้นการป้องกันการเสื่อมสภาพของดิน (Soil Degradation) และการป้องกันการพังทลายของดินผ่านการใช้วิธีการเกษตรแบบยั่งยืนการบริหารจัดการที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม รวมถึงการคุ้มครองที่ดินเพื่อการเกษตรและการใช้ที่ดินเพื่อความหลากหลายของระบบนิเวศทรัพยากรธรณี การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณี เช่น แร่ธาตุและหิน อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองและการขุดเจาะ โดยส่งเสริมให้มีการใช้ เทคโนโลยีสะอาด ในการสกัดทรัพยากรเพื่อป้องกันผลกระทบต่อดิน น้ำ และอากาศ ทรัพยากรน้ำ โดยเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ ธรรมชาติ รวมถึงการใช้น้ำอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาการใช้น้ำแบบครบวงจร ที่รวมถึง การเก็บกัก การบำบัด และการหมุนเวียนน้ำใช้ใหม่และจัดการความเสี่ยงจาก ภัยแล้งและน้ำท่วม โดยใช้เทคโนโลยีและการวางแผนเชิงพื้นที่ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง และหญ้าทะเล โดยเน้นการควบคุมกิจกรรมการประมงที่เกินขนาด และการลดการเกิดมลพิษทางทะเลจากขยะและพลาสติกพร้อมกับพัฒนาความยั่งยืนใน อุตสาหกรรมประมง และการท่องเที่ยวทางทะเล โดยลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 1.2 จัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดให้มีอาหาร น้ำ และพลังงานอย่างเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร น้ำ และพลังงานอย่างทั่วถึงและ เท่าเทียมกัน และการสร้างเสถียรภาพทางอาหาร น้ำ และพลังงาน เช่น การผลิตและกระจายอาหารต้องเพียงพอต่อความต้องการของประชากร โดย

ส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ และการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่อาจกระทบต่อการผลิตอาหาร หรือจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน ใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ และบริหารจัดการการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเก็บกักน้ำฝน การนำน้ำทิ้งกลับมาใช้ใหม่ (Recycled Water) และการใช้ระบบการจัดการน้ำครบวงจร จัดหาน้ำดื่มสะอาดและบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานในทุกชุมชน รวมถึงการสร้างระบบท่อส่งน้ำในพื้นที่ชนบทและการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเข้าถึงน้ำรวมถึงมีมาตรการป้องกันและเตรียมพร้อมในการรับมือกับปัญหาภัยธรรมชาติที่เกี่ยวกับน้ำ เพื่อให้ประชาชนไม่ขาดแคลนน้ำหรือถูกผลกระทบจากน้ำท่วม และผลิตพลังงานที่ยั่งยืน ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม และพลังน้ำ เพื่อลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ก่อให้เกิดมลพิษและหมดไปได้

โดยให้ประชาชนในทุกพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทและที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงพลังงานไฟฟ้าและพลังงานรูปแบบอื่น ๆ ได้อย่างเพียงพอ การลดการใช้พลังงานในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและการขนส่ง ผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

นโยบายที่ 2 สร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน เป้าประสงค์ของ นโยบายคือ ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพบนฐานการเติบโต ทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างระบบการผลิตและบริการที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดของเสียและมลพิษน้อยที่สุด ประกอบด้วย 3 นโยบายย่อยคือ

นโยบายที่ 2.1 สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมที่เกื้อกูลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มี 4 ประเด็นหลักได้แก่ การจัดการวัสดุและขยะ เช่น ลดการใช้ทรัพยากรตั้งแต่ต้นทาง ส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) รีไซเคิล (Recycle) หรือแปรรูปเป็นพลังงาน (Energy Recovery) เพื่อลดการเกิดขยะตั้งแต่ต้น โดยใช้ระบบการจัดการขยะครบ ซึ่งประกอบด้วย การแยกขยะ (Waste Segregation) การรีไซเคิล และการกำจัดขยะอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ในกระบวนการผลิตและการบรรจุภัณฑ์ เพื่อลดปริมาณ

ขยะพลาสติกที่ไม่ย่อยสลายและสะสมในสิ่งแวดล้อม การจัดการคุณภาพน้ำ บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ โดยใช้เทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสีย เพื่อลดปริมาณของเสียที่ปนเปื้อนในน้ำ ก่อนที่จะปล่อยกลับคืนสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติและป้องกันการปนเปื้อนจากการทำเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เช่น การใช้วิธีการเกษตรแบบปลอดสารเคมี เพื่อลดการปนเปื้อนจากปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินและส่งเสริมการใช้น้ำอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยี การหมุนเวียนน้ำใช้ใหม่ และ การใช้น้ำอย่างประหยัด ในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือน การจัดการคุณภาพอากาศ ลดการปล่อยมลพิษทางอากาศ โดยการควบคุมการปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมและการขนส่ง เปลี่ยนจากการใช้พลังงานฟอสซิลไปสู่พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ ลม และชีวมวล เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษทางอากาศ เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง เพื่อช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และฝุ่นละออง รวมถึงช่วยลดอุณหภูมิในเมืองและปรับปรุงคุณภาพอากาศ และการจัดการความเสี่ยงจากจากสารเคมี ควบคุมการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายโดยกำหนดมาตรฐานการใช้สารเคมีอุตสาหกรรม ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมีที่ปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้สารเคมีทางเลือก ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการสะสมของสารเคมีอันตรายในดิน น้ำ และอากาศ

นโยบายที่ 2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามลักษณะพื้นที่ มี 4 ประเด็นหลักได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น สวนสาธารณะและทางเดินสีเขียวในเขตเมือง เพื่อช่วยลดมลพิษทางอากาศและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง การจัดการสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการจำกัดจำนวนผู้เข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวที่อ่อนไหวและเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนอีกทั้งจัดการขยะท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการสะสมของขยะในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งจุดแยกขยะและการรีไซเคิลขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่อุตสาหกรรมบำบัดน้ำเสียอุตสาหกรรม เพื่อลดการปล่อยของเสียที่เป็นพิษต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ และการใช้ระบบการจัดการของเสียอันตราย เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในดินและน้ำใต้ดิน และการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติที่มีความสำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติและพื้นที่อนุรักษ์ โดยใช้วิธีการจัดการแบบระบบนิเวศบูรณาการ

(Integrated Ecosystem Management) เพื่อปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

นโยบายที่ 2.3 สร้างภูมิคุ้มกันต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ มี 2 ประเด็นหลักได้แก่ การปรับตัวเพื่อสร้างความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ เช่น ความเสี่ยงจากน้ำท่วม ภัยแล้ง และคลื่นความร้อน แล้วใช้ข้อมูลดังกล่าวในการวางแผนการใช้ที่ดินและทรัพยากรอย่างเหมาะสม ตัวอย่าง: การสร้างเขื่อนกั้นน้ำและระบบระบายน้ำที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น เพื่อป้องกันน้ำท่วมในเขตชายฝั่งหรือในเขตเมือง การปลูกป่าชายเลนในเขตชายฝั่งเพื่อเป็นแนวป้องกันธรรมชาติจากพายุและคลื่นทะเลรวมถึงการส่งเสริมการเกษตรที่ใช้ทรัพยากรน้ำน้อยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยแล้ง และการลดก๊าซเรือนกระจกพร้อมกับการส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคาบ้านเรือนและโรงงานเพื่อผลิตไฟฟ้าสำหรับใช้เอง และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนในระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบไฟฟ้าและขนส่งสาธารณะ การออกแบบอาคารให้เป็นอาคารเขียว (Green Building) ที่ใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีการใช้พลังงานน้อยลง เช่น การใช้วัสดุที่สามารถกักเก็บความร้อนหรือเย็นได้ดี

นโยบายที่ 3 ยกกระดับมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าประสงค์ของนโยบายคือ มีเครื่องมือและกลไกที่เพิ่มสมรรถนะให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ เป็นเชิงรุก และสนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้มีการเติบโต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 นโยบายย่อยคือ

นโยบายที่ 3.1 พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการคุ้มครองสิทธิทางด้านสิ่งแวดล้อม และกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่จะนำมาใช้ส่งเสริมหรือป้องกันกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึง การอำนวยความสะดวกให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โรงงานที่ปล่อยมลพิษลงในแม่น้ำจะต้องจ่ายค่าปรับหรือค่าชดเชยในการฟื้นฟูแม่น้ำให้กลับมามีสภาพดี

นโยบายที่ 3.2 ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างแรงจูงใจและ

เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพื่อการประเมินความคุ้มค่าในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ เช่นการให้เงินสนับสนุนหรือสิทธิพิเศษทางภาษีแก่ธุรกิจที่ใช้หรือพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงานหมุนเวียนหรือกระบวนการผลิตที่ลดมลพิษ

ตัวอย่าง การให้เงินสนับสนุนสำหรับผู้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ในบ้านเรือน หรือสิทธิพิเศษทางภาษีสำหรับผู้ผลิตที่ใช้พลังงานทดแทนในกระบวนการผลิต

นโยบายที่ 3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัด ด้วยการจัดวางและออกแบบระบบฐานข้อมูล ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานข้อมูลเดียว มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากระดับตำบล ไปจนถึงระดับประเทศ รวมทั้งข้อมูลของภาคเอกชน ตลอดจนให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยสะดวกและง่าย

นโยบายที่ 3.4 วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างรูปแบบและแนวทางให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ สนับสนุนการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ 4 สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าประสงค์ของนโยบายคือ ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการร่วมดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศในลักษณะความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน กำหนดนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการข้อมูล และการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ และมีภาระรับผิดชอบร่วมกันกับภาครัฐในการใช้ประโยชน์และบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมถึงพัฒนาขีดความสามารถในการร่วมมือกับต่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมการร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การเข้าร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ จัดตั้งโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและความรู้ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการป่าไม้ การฟื้นฟูพื้นที่เสียหายจากกิจกรรมมนุษย์ สร้างความรู้สึกของความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชน โดยการมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจและการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อการดูแลสุขภาพทรัพยากรของตน สร้างกลไกการมีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการชุมชนที่ดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ หรือกลุ่มอนุรักษ์ที่มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐบาล การสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมนี้จะส่งผลให้เกิดการจัดการที่ยั่งยืน ลดปัญหาขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสม และสร้างสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคนในอนาคต ประกอบด้วย ๓ นโยบายย่อยคือ

นโยบายที่ 4.1 พัฒนาองค์ความรู้และ กิจกรรมเพื่อสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างพื้นฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สู่ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การศึกษาในโรงเรียน: บรรจุหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้: จัดกิจกรรมรณรงค์ เช่น วันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโลก การจัดงานแสดงผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน: สร้างกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนที่มีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กลุ่มปลูกต้นไม้ กลุ่มจัดการขยะ

นโยบายที่ 4.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและ การมีส่วนร่วมให้กับทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ ด้วยการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมดูแลและรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น จัดตั้งคณะกรรมการที่มีสมาชิกจากทุกภาคส่วน: สร้างคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เพื่อร่วมกันวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จัดกิจกรรมทำความสะอาดแม่น้ำ ชายหาด หรือพื้นที่สาธารณะ โดยเชิญชวนชุมชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลสิ่งแวดล้อม จัดโครงการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน รวมถึงสร้างพันธมิตรกับธุรกิจภาคเอกชน เพื่อพัฒนาโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการลดการใช้พลาสติก หรือการใช้พลังงานทดแทนในกระบวนการผลิต

นโยบายที่ 4.3 เพิ่มขีดความสามารถการพัฒนาความร่วมมือด้าน สิ่งแวดล้อมระหว่าง ประเทศเชิงรุก ด้วยการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อม พัฒนฐานข้อมูลกลางที่เกี่ยวข้อง กับ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และสนับสนุนการวิจัยเพื่อเตรียมรับมือและเพิ่มศักยภาพด้าน ความร่วมมือ ระหว่างประเทศในเชิงรุก เช่น ส่งตัวแทนไปเข้าร่วมการประชุมและสัมมนาในระดับ นานาชาติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ และเรียนรู้แนว ทางการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด พัฒนานโยบายที่ส่งเสริมให้มีความร่วมมือและการทำงาน ร่วมกันระหว่างประเทศอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยอิงตามกรอบกฎหมายและนโยบาย ระดับนานาชาติ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างนักวิจัยจากประเทศต่าง ๆ เพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และแนวทางการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมร่วมกัน

แนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.26/2551

ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขออนุญาตทำการจัดสรรที่ดินแบ่งขายที่ดินเป็นแปลงย่อย เพื่อข อออกใบอนุญาตเป็น 9 ส่วน คณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดินได้อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีทำ การจัดสรรที่ดินในการประชุม โดยไม่มีเงื่อนไขให้ผู้ฟ้องคดีต้องจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาให้ความ เห็นชอบ ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้รับอนุญาตให้แก้ไขแผนผังโครงการ โดยขอแบ่งส่วนโครงการจาก 9 ส่วน เป็น 16 ส่วน ทำให้มีที่ดินแปลงย่อย สาธารณูปโภคคงเดิม จากนั้นผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำข อออกใบอนุญาตในโครงการส่วนที่ 9 ถึงส่วนที่ 12 และส่วนที่ 16 แต่คณะกรรมการได้มีมติให้ผู้ ฟ้องคดีจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบก่อน จึงขอออกใบอนุญาตให้ทำการ จัดสรรที่ดินให้ผู้ฟ้องคดีได้ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งพิจารณาแล้วมีความเห็นยืนตามมติคณะกรรมการควบคุมการจัดสรร ที่ดิน ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ตาม พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ได้มีมติในการประชุมว่าผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่ต้อง จัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนออกใบอนุญาต และมีมติไม่ออกใบอนุญาตในที่ดินส่วนพิพาทให้แก่ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ซึ่งได้พิจารณาและมีมติยืนตามมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ในการประชุมครั้งต่อมาผู้ฟ้องคดีเห็นวามติของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดสรรที่ดินก่อนวันที่ 22 กรกฎาคม 2543 จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดสรรที่ดิน ตามข้อ 30 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติและการจัดสรรที่ดินจะต้องได้รับอนุญาต จากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 หรือคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ การจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 การจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบการพาณิชย์ ที่มีขนาดจำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงขึ้นไป หรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่ ผู้ขออนุญาตจัดสรรที่ดินจะต้องจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามข้อ 4 บัญชีท้ายประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ (พ.ศ.2535) ลงวันที่ 9 กันยายน 2535 มีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 2535 ประกอบกับมาตรา 48 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน 2535 และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามกฎหมาย ต้องรอการสั่งอนุญาตสำหรับโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงาน ฯ ไว้ก่อน จนกว่าจะทราบผลการ พิจารณารายงาน ฯ จากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขออนุญาตจัดสรรที่ดินรวม 304 โฉนด แบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อย 704 แปลง เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2535 ภายหลังใช้บังคับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 แล้ว แต่ก่อนวันที่ 23 ตุลาคม 2535 ซึ่งใช้บังคับประกาศฉบับดังกล่าว โครงการจัดสรรที่ดินของผู้ฟ้องคดีจึงต้องจัดทำรายงาน ฯ ตามข้อ 4 บัญชีท้ายประกาศ เรื่อง กำหนดประเภท ฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) เสนอต่อสำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาและต้องเสนอรายงาน ฯ ต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินในขั้นตอนขอ อนุญาตจัดสรรที่ดิน ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ฟ้องคดีสามารถเสนอรายงาน ฯ ต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินได้หลังจากยื่น คำขออนุญาตจัดสรรที่ดิน ประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวยังมีได้ใช้บังคับ เมื่อผู้ฟ้องคดีมิได้จัดทำรายงาน ฯ ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

คณะกรรมการจัดสรรที่ดินฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 ซึ่งมีอำนาจอนุญาตการจัดสรรที่ดินในขณะนั้น) ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ฟ้องคดีสามารถเสนอรายงาน ฯ ต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินได้หลังจากยื่น 21 จาก 74 ที่ดิน ประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวยังมีได้ใช้บังคับเมื่อผู้ฟ้องคดีมิได้จัดทำรายงาน ฯ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 คณะกรรมการจัดสรรที่ดิน ผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมาย จึงไม่สามารถออกคำสั่งอนุญาตก่อนที่จะได้รับความเห็นชอบรายงาน ฯ ตามมาตรา 48 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ดังนั้น การที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินมีมติอนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีดำเนินการจัดสรรที่ดินตามคำขออนุญาตจัดสรรที่ดินที่ยื่นคำขอ ได้ออกใบอนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีทำการจัดสรรที่ดินในโครงการส่วนที่ 1 ถึงส่วนที่ 7 จึงเป็นคำสั่งการปกครอง ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ผู้ฟ้องคดีจะเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรไปหมดแล้ว รวมทั้งได้โอนสาธารณูปโภค ในโครงการจัดสรรที่สร้างเสร็จแล้วให้เป็นสาธารณประโยชน์ไปแล้วก็ตาม แต่คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่อนุญาต ไปโดยผิดหลง เมื่อโครงการจัดสรรที่ดินส่วนที่พิพาทซึ่งมีจำนวนแปลงย่อยเหลือเพียง 66 แปลง แต่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการจัดสรรที่ดินที่อยู่ในประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน ฯ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 อันมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะ จึงไม่เป็นเหตุยกเว้นให้ผู้ฟ้องคดีต้องจัดทำรายงาน ฯ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 มีอำนาจสั่งให้ผู้ฟ้องคดีจัดทำรายงาน ฯ เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นคำขอออกใบอนุญาตจัดสรรที่ดินในโครงการส่วนที่พิพาท โดยไม่ยื่นรายงาน ฯ ที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ถือได้ว่า ผู้ฟ้องคดียื่นคำขอใบอนุญาตจัดสรรที่ดิน โดยฝ่าฝืนระเบียบกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะยื่นคำขออนุญาต การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีจัดสรรที่ดินในโครงการส่วนที่พิพาท จึงเป็นคำสั่งการปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ได้พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีที่อุทธรณ์คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 แล้วยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี โดยมีความเห็นยืนตามมติ

ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จึงเป็นคำสั่งการปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นเดียวกัน อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 พังขึ้น⁷³

คดีปกครองกรณีบ่อขยะแพรกษา (คดีหมายเลขดำที่ ส.11 และส.16/2557 คดีหมายเลขแดงที่ส.743 – ส.744/2559)

ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแพรกษาใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ควบคุมดูแลให้มีการกระทำใด ๆ ที่จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็น ของขยะมูลฝอยเป็นเหตุรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงบ่อขยะแพรกษาและให้ดำเนินการ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแพรกษามาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการดูแลและให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแพรกษาปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโดยเคร่งครัด

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้แก่ผู้ร้องสอดจำนวน 2 ฉบับ เพื่อประกอบกิจการสะสมวัสดุที่ชำรุดใช้แล้วหรือเหลือใช้และใบอนุญาตเล่มที่ 1 ประกอบกิจการ รับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งการดำเนินกิจการที่เป็นธุรกิจที่เสี่ยงต่อสุขภาพตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลแพรกษา จำเป็นต้องมีการควบคุมตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัตินั้นเรื่องการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2549 และถือเป็นเหตุรำคาญตามมาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2532 พื้นที่ของบ่อขยะประมาณ 150 ไร่ เจ้าของที่ดินได้นำหน้าดินไปจำหน่ายจนทำให้คลองธรรมชาติซึ่งอยู่ข้าง ๆ คั่นกันคลองของบ่อได้พังถล่มลงมาทำให้กลายเป็นบ่อน้ำและมีการลักลอบนำเศษขยะมาทิ้ง ทำให้กลายเป็นบ่อขยะ ผู้ร้องสอดได้ขอเช่าที่ดินบ่อนี้เพื่อ ประกอบกิจการรับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยและกิจการสะสมวัสดุเหลือใช้โดยผู้ร้องสอดได้ ยื่นแบบคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการโดยมีพื้นที่ และผู้ถูกฟ้องคดี ที่ 5 ได้ออกใบอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพแก่ผู้ร้องสอดโดยระบุเป็นสถานที่ประกอบธุรกิจการรับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจ ณ บริเวณบ่อดิน จากข้อมูลดังกล่าวถึงจะเห็นว่า ผู้ร้องสอดยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการ

⁷³ "คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.26/2551."

ประเภทรับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอย แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ออกใบอนุญาตให้ผู้ร้อง สอดเป็นประกอบกิจการดังกล่าวบริเวณบ่อดินเก่า ขณะที่ออกใบอนุญาตเมื่อปี พ.ศ. 2554 บ่อ ดินดังกล่าวนั้นได้กลายเป็นบ่อน้ำที่เต็มไปด้วยเศษซากขยะลอยน้ำ และในที่สุดก็กลายเป็นหลุม ขยะ ก่อนที่จะออกใบอนุญาต เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบสถานที่และพบว่าพื้นที่โล่ง จึงนำไปสู่ การออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำร้องเพื่อประกอบธุรกิจเพื่อรวบรวมวัสดุที่ใช้แล้วและสิ่งของที่ ชำรุดหรือเหลือใช้แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเจ้าของที่ดินได้ ดำเนินกิจการตัดหน้าดินไปขาย ต่อมาคั่นกันคลองข้างบ่อได้พังถล่ม ลงมาทำให้บ่อดินแห่งนี้ กลายเป็นบ่อน้ำ เมื่อมีการลักลอบ นำเศษขยะมาทิ้งทำให้กลายเป็นบ่อขยะ ดังนั้นในวันที่ 17 สิงหาคม 2554 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้ ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ร้องสอดในพื้นที่ที่เคยเป็นบ่อขยะแล้ว ไม่ได้เป็นพื้นที่โล่งเหมือนที่เคยมี การตัดหน้าดินออกไปขาย แต่กลับมีสภาพเป็นบ่อขยะ ซึ่งทำให้สถานการณ์มีความ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยก่อนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 จะออกใบอนุญาตดังกล่าว มีเหตุการณ์ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนของประชาชนและการดำเนินการจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 บริเวณที่พิพาทมีสภาพเป็นบ่อขยะและมีปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ซึ่ง หมายความว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน ก่อนการออก ใบอนุญาตแก่ผู้ร้องสอดจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ดำเนินกิจการดังกล่าวในบริเวณพื้นที่พิพาท โดย ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงความรบกวน อีกทั้งมิได้นำ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ขอรับ ใบอนุญาตและเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นแก่ผู้อยู่อาศัยใน บริเวณใกล้เคียงมาประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตดังกล่าว จึงเป็นการอนุญาตโดยไม่ได้ คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การกำจัดสิ่งปฏิกูลในที่ดินพิพาทจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อม การออกใบอนุญาตประกอบกิจการในพื้นที่ที่มีสภาพเป็นบ่อขยะและมีปัญหาด้าน สุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ไม่ได้พิจารณาหรือปฏิบัติตามมาตรฐาน สุขาภิบาลที่เหมาะสมยังถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 มิได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นด้วย

กรณีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และ 6 เห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ออก ใบอนุญาตให้กับผู้ร้องสอด หลังจากได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการถูกรบกวน หรือได้รับความไม่สะดวก เกิดความเดือดร้อนรำคาญเรื่องกลิ่นเหม็นจากบ่อขยะของผู้ร้องสอด ขอให้แก้ไขเหตุเดือดร้อนรำคาญดังกล่าว การประกอบกิจการของผู้ร้องสอดซึ่งก่อให้เกิด ปัญหारेื่องกลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยในพื้นที่ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยใน

บริเวณใกล้เคียงปัญหากลืนเหม็นและผลกระทบต่อสุขภาพกลืนเหม็นที่จากขยะมูลฝอยและเป็นเหตุรำคาญตามตามมาตรา 25 (4) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 การดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดี การประกอบกิจการของผู้ร้องสอดซึ่งสร้างปัญหากลืนเหม็นจากขยะมูลฝอยอาจเป็นเหตุรำคาญตามตามมาตรา 25 (4) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และต้องมีการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ไม่เพียงพอที่จะใช้การปลูกต้นไม้เป็นมาตรการเดียว แต่ควรมีการจัดการที่ครบถ้วนเพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ.ให้นำน้ำจุลินทรีย์รดบริเวณขยะสะสม ดำเนินการฝังกลบ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้มีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ร้องสอดใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่บริเวณบ่อดินเป็นที่รับขยะทุกประเภทที่เข้ามาทิ้งจนกว่าจะได้รับการบำบัดเหตุรำคาญเรื่องกลืนให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 เมื่อผู้ร้องสอดไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 อันเป็นความผิด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ก็ทำได้เพียงแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ร้องสอดในข้อหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเปรียบเทียบปรับผู้ร้องสอดเท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงยังคงได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากกลืนเหม็นของขยะมูลฝอยจากสถานที่กำจัดมูลฝอยของผู้ร้องสอดอยู่ตลอดมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 จึงต้องใช้อำนาจตามกฎหมายแก้ไขเหตุเดือดร้อนรำคาญดังกล่าวอย่างจริงจังโดยกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ยอมรับว่า หลังจากได้มีคำสั่งแม้จะยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการแล้ว แต่ยังมีการลักลอบนำขยะมาทิ้งในบ่อขยะแพรงกาอยู่ซึ่งแสดงว่าผู้ถูกฟ้องทั้งสองไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนรำคาญจากกลืนเหม็นของขยะในบ่อขยะพิพาทอย่างถาวรแต่กลับปล่อยปละละเลยให้มีผู้ลักลอบนำขยะมูลฝอยมาทิ้งในบริเวณบ่อขยะจนเกิดเหตุเพลิงไหม้บ่อขยะ ยิ่งไปกว่านั้นข้อเท็จจริงแสดงว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตพื้นที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ซึ่งอยู่ในเขตควบคุมมลพิษ ดังนั้นจึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 มีหน้าที่ในการควบคุมและจัดการมลพิษในพื้นที่ที่ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเขามีข้อบกพร่อง เนื่องจากไม่ได้เร่งรัดการติดตามเพื่อให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 จัดทำแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม และไม่ได้บริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิในการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับประชาชน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ละเลยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ออกใบอนุญาต

โดยไม่เป็นไปตามกฎหมายก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น อันเป็นการไม่กำกับดูแลให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมาย ดังนั้น การไม่ดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 จึงถือว่าเป็นการปล่อยปละละเลยต่อหน้าที่ที่กำหนดให้ต้องปฏิบัติ

การดำเนินธุรกิจของผู้ร้องสอดซึ่งเป็นบ่อขยะชุมชนอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งไม่เข้าองค์ประกอบของโรงงานตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การควบคุมและดูแลบ่อขยะชุมชนเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น เช่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาอนุญาตให้นำสิ่งปฏิกูลออกนอกโรงงานเพื่อไปบำบัดหรือกำจัดยังโรงงานที่มีความสามารถดำเนินการได้ จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบบ่อขยะดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 8 ได้ยอมรับว่า จากการตรวจสอบพบว่าในพื้นที่ที่มีบ่อขยะพิพาทนั้นมีการขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจากบริษัทเอกชน ซึ่งเกิดปัญหาการนำขยะจากโรงงานเข้ามาคัดแยก การขอใบอนุญาตโรงงานทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ความผิดตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 การที่บ่อขยะพิพาทนำขยะจากโรงงานทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพมาคัดแยก ทิ้ง หรือฝังกลบในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นบ่อฝังกลบขยะอุตสาหกรรม ถือเป็นการฝ่าฝืน ซึ่งต้องมีการตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยผู้ที่มีอำนาจควบคุม เช่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 8 ได้ดำเนินคดีกับผู้รับดำเนินการเฉพาะในส่วนที่มีการคัดแยกฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยขยะ ได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 8 ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติแล้ว ดังนั้น จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4, 8 และ 10 ได้ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 7 เห็นว่าลงพื้นที่ตรวจสอบแก้ไขปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญจากบ่อขยะพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใช้สถานที่บริเวณดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้ออกข้อบัญญัติที่ครอบคลุมธุรกิจที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ซึ่งกำหนดมาตรการและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการกิจการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน หลังจากเพลิงไหม้ที่บ่อขยะ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขเพื่อให้ความช่วยเหลือและบริการที่จำเป็น การดำเนินการเกี่ยวกับบ่อขยะพิพาทประกอบด้วยการออกข้อบัญญัติที่ครอบคลุมการควบคุมธุรกิจที่เสี่ยงต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข และการนำประกาศจากกระทรวงสาธารณสุขมาใช้ เพื่อกำหนดมาตรฐานการจัดการที่

เหมาะสม นอกจากนี้ หลังเหตุเพลิงไหม้ที่บ่อขยะ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 7 และหน่วยงานสาธารณสุข ได้ร่วมมือในการจัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข และดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ดูแลประชาชนที่ได้รับผลกระทบจาก มลภาวะด้านต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 7 ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนั้นจึงมิได้ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ กรณีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 9,11 เห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 11 ได้มีประกาศกำหนดให้จังหวัดสมุทรปราการและตำบลแพรกษาเป็นเขตควบคุมมลพิษและผู้ถูกฟ้องคดีที่ 9 ได้ให้การสนับสนุนจังหวัดในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ

ดังนั้น ศาลจึงมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 และ 6 ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ต้องมีคำบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ควบคุมดูแลไม่กระทำการใด ๆ ที่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นเป็นเหตุรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงบ่อ และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขต พื้นที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 รวมทั้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 กำกับดูแลให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโดยเคร่งครัด ยกฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4, 7, 8, 9, 10 และที่ 11 ส่วนคำสั่งศาลเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาให้สิ้น ผลนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก⁷⁴

⁷⁴ "คดีปกครองกรณีบ่อขยะแพรกษา (คดีหมายเลขดำที่ ส.11 และส.16/2557 คดีหมายเลขแดงที่ส.743 – ส.744/2559)."

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การค้นคว้าอิสระ เรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลอยกระทง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary research) กล่าวคือ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการจัดงานประเพณีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) และใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

ผู้ศึกษาเลือกประเด็นปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลลอยกระทง โดยใช้แหล่งข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร ระเบียบ ประกาศ และบทความต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ,พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496, พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

รวมถึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ในลักษณะพูดคุยสอบถามในประเด็นปัญหาต่าง ๆ จำนวน 9 ราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ราย

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล จำนวน 7 ราย

คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ
2. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดงานประเพณี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ประเภทการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นการเตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ถามชี้แจง ซึ่งคำถามสร้างจากแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบกฎหมายเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งประเด็นคำถาม มีดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ประเด็นคำถามและการแสดงความคิดเห็น ได้แก่

- 1) บทบาทหน้าที่ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน
- 2) มาตรการในการจัดการกับเอกชนที่กระทำการอย่างใด ๆ ที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) มาตรการในการจัดการกับหน่วยงานของรัฐที่กระทำการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 4) ข้อจำกัดในการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 2 : ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ในการจัดงานประเพณี และวัฒนธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่และความคิดเห็น ได้แก่

- 1) การกิจและหน้าที่ในการจัดงานประเพณีของหน่วยงาน
- 2) มาตรการเกี่ยวกับการจัดงานหรืออนุญาตให้จัดงานประเพณี
- 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมภายหลังจากการจัดงานประเพณีล่อยกระทง
- 4) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการจัดงานประเพณีล่อยกระทงโดยวิเคราะห์

เป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	คุณสมบัติ ในการคัดเลือก	เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บข้อมูล
1	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 1
2	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ในการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด	เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด	สัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 2

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับงานวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัย รวมจำนวน 10 ราย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนและระหว่างการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ศึกษาแนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษารวมทั้งกระบวนการศึกษาโดยละเอียด เพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้ทำการศึกษา หลังจากนั้นจึงเริ่มทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น

ภายหลังการสัมภาษณ์

ภายหลังจากการสัมภาษณ์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกรณีข้อมูลไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน ผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งเมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งข้อมูลการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้อง ประกอบกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์โดยผู้ศึกษาจะรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจัดแบ่งหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ สำหรับวิธีการนำเสนอผลงานวิจัยผู้ศึกษาจะใช้วิธีการวิธีการพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่อง แล้วเสนอวิธีแก้ไขหรือข้อเสนอแนะ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ กล่าวคือ แนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ กฎหมาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามแนวทาง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ และจัดหมวดหมู่ให้มีความสอดคล้องตามกรอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาในด้านบทบัญญัติกฎหมาย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาสรุปเรียบเรียงในแต่ละคำถาม แบ่งประเภทคำตอบที่มีลักษณะเหมือน และแตกต่างกัน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสรุปผลในแต่ละประเด็นให้มีความชัดเจน เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ทางวิชาการจากการศึกษาครั้งนี้

3.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล que ผู้ศึกษาได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งวิธีการสืบค้นจากเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลทั้งที่ได้รับมีความถูกต้องและตรงตามสภาพความเป็นจริง จึงทำการตรวจสอบภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูล กรณีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อเรียบเรียงข้อมูลเสร็จสิ้นแล้วจะนำให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง ประกอบกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับมาด้วย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ปัญหาการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.1 บทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 57 (1) กำหนดให้รัฐต้องรักษาฟื้นฟู และสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ จัดสรรพื้นที่สาธารณะสำหรับการทำกิจกรรม โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่นมีส่วนร่วม ตาม (2) รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ปกป้อง และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชน⁷⁵ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้รัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามมาตรา 58 เกี่ยวกับการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อนตัดสินใจ⁷⁶

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามมาตรา 50 และตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ดังนี้

- (1) ดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) จัดการและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ
- (3) ดูแลความสะอาดบนถนน รวมถึงทางเดินและพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค
- (5) จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับดับเพลิง

⁷⁵ มาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

⁷⁶ มาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

- (6) ให้ประชาชนได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม
- (7) ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) ส่งเสริมศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมที่ดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นของเทศบาลตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับของเทศบาลจะต้องทำเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์แก่ประชาชน ใช้วิธีการธรรมาภิบาลที่ดี และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา อปท. จัดให้มีงบประมาณ ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด⁷⁷

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 ให้มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม⁷⁸ มาตรา 67 กำหนดให้มีภารกิจที่ต้องดำเนินการภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- (1) จัดสร้างและดูแลรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) ดูแลรักษาความสะอาดถนน ทางน้ำ ทางเดิน และพื้นที่สาธารณะ รวมถึงกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย
- (5) ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการฝึกอบรมให้กับประชาชน รวมถึงการพัฒนาและดูแลเด็กเล็กตามคำแนะนำจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
- (6) ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้มีความพิการ

⁷⁷ มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2498

⁷⁸ มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

- (7) ปกป้องและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน
- (8) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน
- (9) ดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานราชการ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและบุคลากรตามความเหมาะสมและความจำเป็น⁷⁹

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาท อำนาจ และหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่อำนวยความสะดวกจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด รวมถึงการกำกับดูแล เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการบูรณาการแก้ไขปัญหา ประสานงานการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรายงานสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ

การดำเนินงานดังกล่าวครอบคลุมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ข้อมูล และการบำรุงรักษาระบบเตือนภัยด้านทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัด อีกทั้งยังมีการให้คำปรึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาท อำนาจ หน้าที่ในการจัดงานประเพณี ลอยกระทงเพื่อเป็นการส่งเสริมและสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของสังคมและชุมชนท้องถิ่น นอกจากจะเป็นการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามแล้ว ยังสะท้อนถึงความกตัญญูและความเคารพต่อองค์ประกอบทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงความเคารพต่อพระแม่คงคา ผ่านประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

⁷⁹ มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของไทย เพื่อให้คงอยู่สำหรับอนุชนรุ่นหลัง การส่งเสริมเครือข่ายครอบคลุมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และการสร้างความภาคภูมิใจในจารีตวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 มาตรา 18 ที่เน้นให้การส่งเสริมกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เมื่อรัฐมีหน้าที่ในการสนับสนุนการบำรุงรักษาการฟื้นฟูสุขภาพและการจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการควบคุมอย่างสมดุล การบำรุงรักษาจารีตประเพณีของท้องถิ่น อบท. จำเป็นต้องขับเคลื่อนการส่งเสริมและจัดกิจกรรมตามประเพณีต่าง ๆ ดังเช่น ประเพณีลอยกระทง ในกรณีศึกษาที่ อบท. จึงมีหน้าที่รักษาและส่งเสริมศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม รวมไปถึงต้องมีหน้าที่ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 57 และ 58 โดยรัฐจะต้องรักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างผลประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน⁸⁰ รวมถึงเมื่อรัฐอนุมัติให้บุคคลดำเนินการ หากการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องดำเนินการศึกษารวมทั้งประเมินผลกระทบที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนและชุมชน ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองที่ต้องดำเนินการตามกระบวนการ หากกระทำการโดยเกินขอบเขตอำนาจ หรือกระทำการนอกแบบแผน วิธีการหรือขั้นตอนที่มีความสำคัญที่กำหนดและกำหนดไว้อย่างชัดเจน หรือกระทำการโดยไม่ซื่อสัตย์ หรือทำให้ประชาชนต้องรับภาระมากเกินไป อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง⁸¹ ซึ่งนอกจากจะต้องมีกฎหมายกำหนดขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานปกครอง และหน่วยงานปกครองจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายซึ่งให้อำนาจหน้าที่นั้นตามรูปแบบ ขั้นตอน และ

⁸⁰ เขตไท ลังกาพันธ์, "สิทธิในสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ," ในวารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ (2560).

⁸¹ ธนพงษ์ วงศ์เสรี, "การแก้ไขคำสั่งทางปกครองที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กำหนดไว้ระหว่างพิจารณาคดีของศาลปกครอง," วารสารคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2565).

วิธีการที่กฎหมายกำหนดด้วย มิเช่นนั้นจะต้องถือว่าการกระทำทางปกครองดังกล่าวขัดต่อกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการยกเลิกการกระทำทางปกครองที่ไม่เหมาะสมหรือมีการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้น⁸²

ทั้งนี้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติลักษณะของการกระทำของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่ที่จะเป็นการกำหนดข้อบังคับ คำสั่ง หรือการกระทำอื่น ๆ ไว้ดังนี้ คือ การกระทำที่เกินขอบเขตอำนาจ กระทำการเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ กระทำการที่ขัดต่อกฎหมาย กระทำการที่ไม่เป็นไปตามระเบียบหรือขั้นตอนที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น กระทำการที่ขาดความซื่อสัตย์ กระทำการที่ใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้อง เป็นต้น⁸³

สำหรับการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีการจัดงานประเพณีลอยกระทง ไม่ที่จะเป็นการจัดดำเนินการเองหรือการอนุญาตให้หน่วยงานอื่นดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และซึ่งกำหนดไว้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครอง แต่ในบางกรณีอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

การจัดงานประเพณีลอยกระทงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เป็นการปฏิบัติการทางปกครอง เนื่องจากเป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลบังคับ เช่น พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาศิลปะ ประเพณี ความรู้พื้นบ้าน และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ดังนั้นการจัดงานประเพณีลอยกระทงและแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานจึงเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งเป็นการปฏิบัติการทางปกครอง แต่ในคำสั่งดังกล่าวไม่ปรากฏว่าจะต้องมีการบริหารจัดการเตรียมการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมภายหลังสิ้นสุด

⁸² " อังกูร วัฒนรุ่ง," (เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง).

⁸³ กิตติพิศ กำเหนิดฤทธิ์, "คู่มือหลักและแนวทางปฏิบัติงานการดำเนินคดีปกครอง," 2562.

การดำเนินกิจกรรมเพื่อให้การจัดงานประเพณีดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม⁸⁴ ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 58 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะอนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนและส่งเสริมสิทธิของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามความพยายามเหล่านี้ พร้อมกันนี้ รัฐยังมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ จัดการ และรับรองการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนตามมาตรา 57 ดังนั้น บุคคลใด ๆ สามารถดำเนินการได้หากการกระทำดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ สุขอนามัย หรือผลประโยชน์สำคัญอื่น ๆ ของประชาชน ชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม ตามที่รัฐอนุญาต ก่อนที่จะพิจารณาการดำเนินการหรือให้การอนุญาต รัฐจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชนและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 58⁸⁵ ประกอบกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 6 (2) กำหนดสิทธิของบุคคลในการได้รับชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่ได้รับค่าเสียหายจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษอันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือดำเนินการโดยส่วนราชการ ซึ่งหมายถึงส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคงมีบทบาทด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่น้อยมาก การจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นจึงมีลักษณะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะตามหน้าที่อันเป็นบทบาทเชิงรับมากกว่าเชิงรุกซึ่งไม่อาจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน⁸⁶

⁸⁴ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว, "สำเนาขอบหมายภารกิจในการจัดงานเทศกาลลอยกระทง," 2565.

⁸⁵ ลังกาพันธ์, "สิทธิในสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ."

⁸⁶ ธาณี เนื่องจำนงค์, 2562.

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการจัดการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน เนื่องจาก อบต. มีความใกล้ชิดกับชุมชนในพื้นที่ และเป็นกลไกที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างการ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การลดมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

โดยอบต.กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้ แหล่งน้ำ และดิน กำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่น เช่น การออกข้อบัญญัติที่ควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดความสมดุล การจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ คูแลแม่น้ำ ลำคลอง บึง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ การให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรหรือ เครือข่ายชุมชน เพื่อดูแลพื้นที่ การจัดขยะและมลพิษในพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหามลพิษ เช่น การจัดการขยะชุมชนอย่างเป็นระบบ (เช่น 3Rs: Reduce, Reuse, Recycle) การควบคุมมลพิษทางน้ำ อากาศ และดิน การบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม มีอำนาจในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การตรวจสอบและควบคุมกิจกรรมที่อาจสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน รวมถึงภาครัฐ เอกชน และชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยอบต.จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนในระยะยาวไว้ให้คนรุ่นหลัง โดยการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นที่ผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะช่วยผลักดันให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.1.2 คำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่ได้รับอำนาจจากรัฐในการจัดการกิจการท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งคำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความสำคัญในการบริหารและการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น คำสั่ง และการกระทำเหล่านี้สามารถมีผลต่อประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ โดยตรง ดังนี้

1. คำสั่งการปกครอง

คำสั่งการปกครอง คือการกระทำของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ออกเพื่อควบคุมหรือกำกับการกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวที่ทำให้สามารถบังคับใช้ได้โดยตรง เช่น คำสั่งให้หยุดการก่อสร้างที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อม คำสั่งให้ชดเชยค่าเสียหายจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นโดยไม่ถูกต้อง คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการปฏิบัติสำหรับโครงการก่อสร้างหรือกิจกรรมต่าง ๆ

2. การกระทำทางปกครอง

การกระทำทางปกครองคือการกระทำที่มีผลทางกฎหมายโดยตรงในการบริหารและจัดการกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท เช่น การออกข้อบังคับหรือระเบียบต่าง ๆ เพื่อกำหนดข้อบังคับในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่น หรือการควบคุมกิจกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน การออกใบอนุญาตให้ดำเนินกิจการในท้องถิ่น อาทิ การขอใบอนุญาตประกอบกิจการร้านอาหาร การขอใบอนุญาตก่อสร้าง การจัดการน้ำสะอาด การกำจัดขยะ การให้บริการด้านการศึกษาและการดูแลสุขภาพ

3. ความสำคัญของคำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามหน้าที่และพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความสำคัญดังนี้ คำสั่งการปกครองสามารถใช้ในการควบคุมสถานการณ์ที่อาจทำให้เกิดความไม่สงบในท้องถิ่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การควบคุมการก่อสร้างที่ผิดกฎหมาย การจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม การกระทำทางปกครองที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การให้บริการสาธารณะซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น คำสั่งและการกระทำต่าง ๆ มีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกไว้เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามข้อกำหนด การออกคำสั่งหรือการกระทำทางปกครองช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น ปัญหามลพิษ การจัดการกับปัญหาความยากจน

4. กระบวนการในการออกคำสั่งและการกระทำทางปกครอง

การออกคำสั่งและการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามกระบวนการที่ชัดเจน โดยต้องคำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และความเป็นธรรม เช่น เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาและพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์หรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถออกคำสั่งหรือกระทำที่เหมาะสม การปรึกษากับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การกระทำทางปกครองเป็นไปอย่างสอดคล้องและเหมาะสม เมื่อมีการออกคำสั่งหรือการกระทำทางปกครองจะต้องออกอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ทันทีหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด การแจ้งและบังคับใช้ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบหรือคำสั่ง หรือการกระทำ และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่ง

การออกคำสั่งการปกครองและการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญในการจัดการปัญหาท้องถิ่นและส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีระเบียบและยั่งยืน

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรการในการดำเนินการกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่กระทำการอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม ให้ข้อมูลว่าหน่วยงานได้ดำเนินการเข้าตรวจสอบกับหน่วยงานเอกชนเพื่อประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น คุณภาพน้ำ อากาศ การจัดการขยะ ป่าสงวน โดยการตรวจสอบดังกล่าวมุ่งเน้นการประกันความยั่งยืน

และการป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม หากพบผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรม หรือพบการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการออกหนังสือเตือนเพื่อแจ้งให้หน่วยงานเอกชนดำเนินการแก้ไข โดยการออกคำสั่งให้ปรับปรุง แก้ไข หรือหยุดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย รวมไปถึงเรียกร้องค่าเสียหาย ตามข้อกำหนดที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามข้อบังคับและมาตรการที่กำหนดไว้ รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต

กรณีหน่วยงานของรัฐพบว่าการกระทำผิดจะมีการดำเนินการตรวจสอบเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิด จะมีการบังคับใช้บทลงโทษตามวินัยที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามหน่วยงานของรัฐยังขาดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและเป็นระบบ จึงทำให้เกิดช่องว่างในการควบคุมและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ข้อมูลว่ากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทยเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการเนื่องจากความอ่อนแอของกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เคร่งครัด และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น จำนวนเจ้าหน้าที่และงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กระบวนการทางกฎหมายในแต่ละคดีมักใช้เวลานาน ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมยังคงดำเนินอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี การตัดสิน และการบังคับใช้กฎหมาย

แม้กฎหมายสิ่งแวดล้อมบางประเภทจะมีบทบัญญัติกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และวางเงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรม เช่น การกำหนดปริมาณมลพิษที่ยอมรับได้ หรือการวางแผนและตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในแง่ของทรัพยากรและการดำเนินการตรวจสอบที่ไม่ครอบคลุม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบล องค์กรปกครองส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งให้ข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้อยู่ ในปัจจุบันว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ในภาพรวม อย่างไรก็ตาม ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขบางส่วนเพื่อให้ครอบคลุม ประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดการขยะมูลฝอย การลดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการปรับเนื้อหากฎหมายให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ และเพิ่ม ประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ดังจะเห็นได้ว่าผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงให้เห็น ถึงความจำเป็นในการมีองค์กรประชาท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อขับเคลื่อนงาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยจะต้องกำหนดขอบเขตแห่ง หน้าที่และความรับผิดชอบ กรอบกฎหมายให้มีความชัดเจนในการดำเนินการเพื่อให้องค์กร ประชาท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นองค์กรหลัก ในด้านการดูแลคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม เพราะหากไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการอาจเกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็น ปัจจัยสำคัญ อีกปัจจัยหนึ่ง ผลการวิจัยได้นำไปสู่การกำหนดรูปแบบของการออกข้อบังคับและ ระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดแนวทางการ ในการดำเนินการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีมาตรการ หรือไม่นำเอาผลเสียที่มีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาร่วมด้วย ในการบริหารจัดการที่ เกิดขึ้นจากการออกคำสั่งการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองจะต้องมีส่วนในความ รับผิดชอบหากการออกคำสั่งการปกครองดังกล่าวก่อให้เกิดมลพิษและส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม

4.2 ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการกระทำทางปกครองที่มีผล ต่อสิ่งแวดล้อม

4.2.1 อำนาจหน้าที่ในการจัดการมูลฝอยและปฏิภูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการมูลฝอยและปฏิกูล (ขยะและของเสีย) จะเห็นได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการรักษาความสะอาดและสุขอนามัยของพื้นที่ในท้องถิ่น รวมทั้งการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมูลฝอยและปฏิกูลมีความสำคัญและได้รับการกำหนดตามกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการกำจัดขยะมูลฝอยและการรักษาความสะอาด รวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและจัดการขยะภายในเขตพื้นที่ของตน พระราชบัญญัติการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล พ.ศ. 2561 กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเก็บขยะ คัดแยกขยะ การกำจัดขยะที่เป็นอันตราย และการสร้างระบบการจัดการมูลฝอยอย่างยั่งยืน พระราชบัญญัติการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ การรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากการทิ้งขยะและของเสียลงสู่แหล่งน้ำหรือพื้นที่สาธารณะ กฎกระทรวงหรือข้อบังคับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจออกข้อบังคับของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอย เช่น การเก็บขยะจากบ้านเรือน การจัดการขยะในตลาด หรือการควบคุมการทิ้งขยะในที่สาธารณะ

หน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมูลฝอยและปฏิกูล

1. การเก็บรวบรวมและขนย้ายขยะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการเก็บขยะมูลฝอยจากที่พักอาศัยและธุรกิจต่าง ๆ ในพื้นที่ รวมถึงการขนย้ายขยะไปยังสถานที่ที่กำหนดสำหรับการกำจัดหรือรีไซเคิล โดยต้องมีการจัดระเบียบและกำหนดเส้นทางการเก็บขยะที่เหมาะสมเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การคัดแยกขยะในยุคนปัจจุบันเป็นการปฏิบัติที่สำคัญเพื่อแยกประเภทขยะที่สามารถรีไซเคิลได้จากขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งจะช่วยลดการสะสมของขยะในสถานที่ฝังกลบและเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดขยะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดทำโครงการเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง มีการจัดหาถังขยะที่มีหลายช่องสำหรับแยกประเภทขยะ

3. การกำจัดขยะอย่างถูกสุขลักษณะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีระบบการจัดการที่ปลอดภัยและถูกต้องตามมาตรฐาน ซึ่งอาจรวมถึงการฝังกลบขยะ การเผา

ขยะ (กรณีที่เหมาะสม) หรือการรีไซเคิล โดยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การป้องกันการปล่อยมลพิษทางอากาศและน้ำ

4.การจัดการมูลฝอยจากภาคอุตสาหกรรมและปฏิภูล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบในการจัดการขยะจากภาคอุตสาหกรรม เช่น ขยะอุตสาหกรรมหรือปฏิภูลที่เกิดจากกิจกรรมการผลิต หรือการให้บริการในท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นขยะอันตรายหรือขยะที่ต้องการกำจัดพิเศษ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำการตรวจสอบการกำจัดและจัดการขยะเหล่านี้เพื่อป้องกันการเกิดอันตราย

5.การสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น การลดขยะ การคัดแยกขยะ การรีไซเคิล และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก ถือเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและการจัดการมูลฝอย

6.การจัดทำระบบการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการมูลฝอย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีระบบตรวจสอบประสิทธิภาพของการเก็บรวบรวม การขนย้าย และการกำจัดขยะเพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามแผนการจัดการขยะและป้องกันการละเมิดข้อกำหนดทางกฎหมาย

7.การสนับสนุนการกำจัดขยะในระดับท้องถิ่นในหลาย ๆ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น หน่วยงานการจัดการขยะระดับประเทศ เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือบริษัทเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการขยะเพื่อให้การบริหารจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น การกำจัดขยะในลักษณะที่ยั่งยืนยังช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

หน้าที่ในการจัดการมูลฝอยและปฏิภูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภารกิจที่สำคัญในการรักษาความสะอาดของพื้นที่ท้องถิ่นและการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน รวมถึงการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีการวางแผนการจัดระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลดีต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม

4.2.2 การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายและการลงโทษจากการกระทำที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น การกำจัดขยะ การควบคุมน้ำเสีย การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำกับดูแลกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการออกคำสั่งที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ หากมีการดำเนินการโดยมิชอบหรือมีการละเลยหน้าที่ อปท. อาจถูกบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายและอาจต้องเผชิญบทลงโทษตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้องค์กรท้องถิ่นมีหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การป้องกันมลพิษ การกำจัดขยะ และน้ำเสีย โดยมุ่งเน้นการป้องกันปัญหาและส่งเสริมความยั่งยืนของการดำรงคงอยู่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากละเลยหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ หากการกระทำที่ละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม อปท. ต้องสั่งหยุดกิจกรรมและดำเนินการตามกฎหมาย เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต และอาจต้องรับผิดชอบทั้งทางกฎหมายและทางสังคม

มาตรา 7 กำหนดให้หน่วยงานรัฐทุกระดับ รวมถึง อปท. มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

มาตรา 76 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติ

มาตรา 82 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ เช่น การจัดการมลพิษทางน้ำ อากาศ และขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลและส่งเสริมสุขอนามัยในพื้นที่ อปท. มีหน้าที่ดูแลสุขอนามัยของประชาชน จัดการปัญหาสุขลักษณะและสิ่งปฏิกูลที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน โดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ น้ำเสีย การละเลยอาจถือเป็นการละเมิดต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

มาตรา 18 อปท.ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในพื้นที่ เป็น บทบัญญัติที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและจัดการสิ่ง ปฏิกูลและมูลฝอยในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและถูกสุขลักษณะ เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพของ ประชาชนและสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เป็นการจัดระเบียบและควบคุมการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ ให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน ตลอดจน ป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยมี คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มี บทบาทเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากร น้ำระดับประเทศ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใน พื้นที่ตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดูแลแหล่งน้ำสาธารณะขนาดเล็กในพื้นที่ เช่น คู คลอง หนองน้ำ บำรุงรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ ขุดลอกคูคลอง รวมถึงจัดการมลพิษในน้ำ

มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรการดูแลระบบนิเวศทางน้ำและคุ้มครองการใช้น้ำของ ชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ โดยกำหนดให้หน่วยงานหรือผู้ที่มี หน้าที่เกี่ยวข้องรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการ บำรุงรักษาแหล่งน้ำ เพื่อให้ แหล่งน้ำคงความสมบูรณ์และมีคุณภาพ ควบคุมและดูแลการใช้น้ำ ป้องกันการใช้ทรัพยากรน้ำ ในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือทำลายแหล่งน้ำ ป้องกันมลพิษในแหล่งน้ำชุมชน ส่งเสริมการดูแล รักษาและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการป้องกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ ทรัพยากรน้ำในทางที่ไม่ถูกไม่ควร มีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อมและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำในอนาคต

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานทางปกครองของหน่วยงานรัฐ รวมถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อม กำหนดกรอบและ หลักเกณฑ์ให้ อปท. มีบทบาทในการออกคำสั่งและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หาก อปท. ละเลยหรือไม่ดำเนินการ อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย การออกคำสั่งหรืออนุญาตที่ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อาจถูกยกเลิกคำสั่งหรือเพิกถอน การอนุญาตได้

มาตรา 9 (2) การละเลยต่อหน้าที่ในการดูแลสิ่งแวดล้อม หาก อบท. เพิกเฉยหรือละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ดำเนินการจัดการขยะในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม อาจถือเป็นการละเมิดหน้าที่ทางปกครอง และประชาชนสามารถยื่นฟ้องร้องเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขได้

มาตรา 9 (3) ความรับผิดชอบในกรณีคำสั่งผิดพลาดหากคำสั่งการปกครองของ อบท. เช่น การอนุญาตหรือการออกกฎระเบียบ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อบท. อาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

การจัดงานกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาจเกิดจากการขาดการวางแผนและมาตรการจัดการที่เพียงพอ ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ อบท. ควรมีเป้าหมายทั้งการส่งเสริมวัฒนธรรมและการปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยการวางแผนที่ดี การใช้วัสดุที่เหมาะสม การจัดการมลพิษ และการมีส่วนร่วมของชุมชน จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรักษาสมดุลระหว่างอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดูแล รักษา ลำน้ำ ลำเหมือง ให้สะอาด หากละเลยหน้าที่อาจเผชิญกับมาตรการทางกฎหมายทั้ง โทษทางปกครอง ถูกสั่งระงับหรือเพิกถอนการปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟู พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ โดยมีแนวทางการวินิจฉัยของศาลปกครองจังหวัดเชียงใหม่ ดังคดีตัวอย่างนี้

เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2567 ศาลปกครองเชียงใหม่ได้มีคำพิพากษาในคดีที่กลุ่มประชาชนและนักวิชาการยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยกล่าวหาว่าละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย โดยผู้ฟ้องคดีระบุว่าฝ่ายรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดำเนินการอย่างเพียงพอและทันท่วงทีในการจัดการกับปัญหาฝุ่น PM2.5 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยคำพิพากษาของศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งให้นายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จัดทำแผนฉุกเฉิน เพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข บรรเทา หรือระงับภัยอันตรายอันเกิดจาก

ฝุ่น PM2.5 ที่เกินกว่าค่ามาตรฐานในภาคเหนืออย่างเร่งด่วน กำหนดมาตรการที่ชัดเจน ในการจัดการกับปัญหาฝุ่นละออง เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับจากวันที่มีคำพิพากษา ซึ่งคำพิพากษานี้สะท้อนถึงความสำคัญของการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่น PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือ

คดีนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการรักษาสันติภาพระหว่างการพัฒนาประเทศและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยรัฐต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตและสุขภาพ ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ หากไม่ดำเนินการตามหน้าที่หรือปล่อยปละละเลยจนเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยประชาชนมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและใช้สิทธิตามกฎหมายในการฟ้องร้องหน่วยงานรัฐ หากเห็นว่ามี การละเลยต่อหน้าที่หรือไม่แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และมุ่งเน้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเชิงรุกเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แทนที่จะรอให้เกิดปัญหาแล้วจึงค่อยแก้ไข

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทงแล้วไปส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อบท.และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ หากไม่ดำเนินการตามหน้าที่หรือปล่อยปละละเลยจนเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ฉะนั้นต้องรักษาสันติภาพระหว่างการจัดงานประเพณีลอยกระทงและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน

ประชาชนหรือหน่วยงานผู้มีส่วนได้เสีย อาจร้องเรียนหรือฟ้องร้องดำเนินคดีกับ อบท.ได้หาก อบท.ละเลยหน้าที่ไม่จัดการขยะมูลฝอยหรือปล่อยให้น้ำเสียจนส่งผลกระทบต่อชุมชน หรือ อบท.อนุญาตให้มีการจัดงาน โดยไม่คำนึงถึงการจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปล่อยให้มีขยะในแม่น้ำ น้ำเน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น ถือเป็นการละเลยหน้าที่

ซึ่งกระบวนการอาจเริ่มด้วยประชาชนหรือหน่วยงานผู้มีส่วนได้เสีย ร้องเรียนให้หยุดการดำเนินการ เพื่อแก้ไขก่อน หากไม่หยุดดำเนินการอาจต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี แต่หากมีมาตรการในการป้องกันการจัดกิจกรรมแล้ว ยังมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่ง ต้องรับผิดชอบเสียหาย ชดเชย เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ พื้นฟู

สิ่งแวดลอมให้กลับมามีคุณภาพเหมือนเดิม หากซ่อมแซมหรือฟื้นฟูแล้วไม่สามารถกลับมาดังเดิมได้หรือใช้ระยะเวลายาวนานเกินไป ต้องไม่อนุญาตให้จัดกิจกรรมนั้นอีก

4.3 แนวทางแก้ไข การควบคุม ตรวจสอบและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการกระทำการทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3.1 กำหนดงบประมาณของท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจัดกิจกรรมแล้วเสร็จ

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ในการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลพบว่าพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 18 กำหนดว่า “การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น” จากมาตราดังกล่าวแสดงให้เห็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการมูลฝอย ได้แก่ ราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นตามคำนิยาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น จากบทบัญญัตินี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีอำนาจในการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในเขตของตนเอง ประกอบกับมาตรา 34/1 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 กำหนดว่า “การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด” หมายความว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล แต่อาจเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในลักษณะการประสานแผนพัฒนาจังหวัดซึ่งประกอบด้วยแผนพัฒนาของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในเขตจังหวัดนั้นและในแผนพัฒนาของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นโดยปกติย่อมรวมถึงแผนในการจัดการมูลฝอยด้วย อย่างไรก็ตามบทบาทสำคัญโดยตรงในการจัดการมูลฝอยยังคงเป็นอำนาจของ อบท. อื่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เช่น เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ส่วน อบจ. จะเข้ามามีบทบาทเมื่อได้รับมอบหมายจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ตามมาตรา 34/2 วรรคสองก่อน⁸⁷ ดังนั้นการกำจัดสิ่งปฏิกูลจึงเป็นหน้าที่ของ อบท. ใน

⁸⁷ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, หน้า 401, “กฎหมายสิ่งแวดล้อม,” พิมพ์ครั้งที่ 5., วิญญูชน, 2567.

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีขยะเกิดขึ้น อบท.มีหน้าที่ดำเนินการ เก็บ ขน หรือกำจัด ปฏิญญา มูลฝอย ในเขตพื้นที่ของตน อาจตั้งประมาณในการจัดเก็บหลังจัดกิจกรรมแล้วเสร็จ หาก อบท.ไม่ดำเนินการ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังแนวทางของศาลปกครองได้ วินิจฉัยไว้

คำพิพากษาศาลปกครองบ่อขยะแพรกษา ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้นายก องค์การบริหารส่วนตำบลแพรกษาใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ควบคุมดูแลให้มีการกระทำใด ๆ อันก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นของมูลฝอยอันเป็นเหตุรำคาญแก่ อาศัยในบริเวณใกล้เคียงบ่อขยะแพรกษาและให้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ศาลปกครองวางหลักว่า การออกใบอนุญาตประกอบกิจการประเภทรับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยนั้นต้องนำข้อเท็จจริงของสภาพพื้นที่มาประกอบการพิจารณาใช้ดุลพินิจในการ ออกใบอนุญาตด้วย การที่นายกเทศมนตรีองค์การบริหารส่วนตำบลแพรกษาพิจารณาออก ใบอนุญาตโดยไม่ได้ไตร่ตรองถึงข้อเท็จจริงว่าการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และสุขอนามัยของประชาชนหรือชุมชนในภูมิภาคนั้น นอกจากนี่ยังขาดหลักฐานที่บ่งชี้ว่าหลุมฝังกลบดังกล่าวมีมาตรการป้องกันไม่ให้น้ำเสียรั่วไหล ลงในชั้นน้ำใต้ดิน และไม่มีการกำกับดูแลเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยตามหลักสุขอนามัย ซึ่ง นอกจากจะถือว่าเป็นการใช้ใบอนุญาตอย่างเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุผลแล้วยังถือว่ามีได้ใช้ อำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การออกใบอนุญาตประกอบกิจการ ดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁸⁸

การพิจารณาคำสั่งการปกครองด้านสิ่งแวดล้อมโดยศาลปกครองนั้นมีความสำคัญใน การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของประชาชน คำสั่งการปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมักมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และสามารถเป็น เครื่องมือในการปกป้องและดูแลสิ่งแวดล้อมได้ แต่ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบจากศาล เพื่อให้มั่นใจว่าคำสั่งเหล่านั้นเป็นไปตามกฎหมายและไม่ละเมิดสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีของการจัดกิจกรรม เช่นประเพณีลอยกระทง มีขยะเกิดขึ้น แม้จะเป็นขยะที่ ย่อยได้ก็ตาม ก็ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสัตว์น้ำ แม้จะมีการจัดการกับกระทงทันที แต่จะมี กระทงบางประเภทที่ย่อยสลายได้เร็ว เช่น กระทงอาหารปลา กระทงขนมปัง ดังนั้นการจัดการ

⁸⁸ คำพิพากษาที่ 123/2564.

ขยะมูลฝอยที่เป็นหน้าที่ อบท. ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 18 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น อาจต้องมากกว่าการเก็บขยะเพียงอย่างเดียว เช่น การฟื้นฟู สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศในน้ำ

อนึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นหลายประการ ไม่ใช่แค่การขุดลอกคูคลองสาธารณะเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการดูแล รักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ เช่น จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย หากมีอันตรายเฝ้าเสียในน้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องมีหน้าที่ บำบัดน้ำเสีย คัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อสุขอนามัยที่ดีของประชาชน หน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้บางอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจ้างให้เอกชนเข้าดำเนินการแทนได้โดยการจ้างตามสัญญา ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ดังนั้นการการจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง แล้วส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางน้ำ ยังคงเป็นหน้าที่ของ อบท.ยังต้องดำเนินการ บำรุง รักษา กำจัดสิ่งปฏิกูล บำบัดน้ำเสีย ในทางปฏิบัติ อาจจะมี การจัดกิจกรรมแล้วไปส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ อบท. ได้ให้ข้อมูลว่ามีงบประมาณเพียงพอ แต่เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจ ในการของบประมาณ และใช้งบประมาณให้เหมาะสม งบประมาณหรือโครงการที่เจ้าหน้าที่ อบท.ดำเนินการเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ ซึ่งปัญหาบางอย่างของการจัดกิจกรรมลอยกระทง เช่น การที่รณรงค์ให้ใช้วัสดุการธรรมชาติ ซึ่งเป็นอินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายในน้ำได้ แต่หากมีจำนวนประมาณมากก็อาจทำให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำคุณภาพลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสุขภาพที่ดีของประชาชน

ดังนั้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละเลยหน้าที่ต่อการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย น้ำเสีย ที่อาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีส่วนในการก่อให้เกิดมลพิษมีผลกระทบต่อสุขอนามัย เพราะการกระทำดังกล่าวนำไปสู่ปัญหามลพิษ ทางน้ำ ทางอากาศ เช่นกลิ่นเหม็นเน่าส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน อาจก่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ส่งผลต่อการปนเปื้อนของดินและแหล่งน้ำ ทำให้สิ่งมีชีวิตในธรรมชาติได้รับผลกระทบ เป็นการละเลยหรือการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย พระราชบัญญัติการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 อาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถูกงดการกระทำ ถูกร้องเรียน ถูกดำเนินคดีหรือถูกเรียกร้องค่าเสียหาย ชดเชยความเสียหาย รวมถึงให้ดำเนินการ ฟืนฟู บำบัด เยียวยา สิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละเลยหน้าที่ตามกฎหมายพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

อีกทั้งขยะมูลฝอยที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น มีแนวทางคำตัดสินของศาลปกครองกลาง เรื่องการออกใบอนุญาต ต้องนำข้อเท็จจริงของสภาพในพื้นที่มาประกอบกับการใช้ดุลพินิจและคำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สภาพอนามัยของชุมชนในพื้นที่บริเวณนั้นด้วย ซึ่งการใช้ดุลพินิจออกใบอนุญาต โดยไม่มีเหตุอันสมควรแล้ว เป็นการมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁸⁹

ในขณะเดียวกันหากพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบจากการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ ละเลย เพิกเฉย หรือมีคำสั่ง อันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การละเลยต่อการจัดการมูลฝอยหรือน้ำเสีย การละเลยหรือเพิกเฉยไม่ดำเนินการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษตามความเหมาะสมหรือค่ามาตรฐาน ละเลยในการจัดเก็บขยะจากงานलयกระทง หากขยะจากกระทงนั้นจนก่อให้เกิดมลพิษ ทำให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมและชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องชดเชยความเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชน อาจถูกร้องเรียน ตรวจสอบ ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลปกครอง ผู้เสียหายสามารถร้องขอให้ศาลพิจารณาและเพิกถอนคำสั่งหรือการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอาจมีคำสั่งให้แก้ไขหรือเยียวยาความเสียหาย รวมถึงการเรียกร้องค่าชดเชย หากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือชุมชน เช่น มลพิษทางน้ำหรืออากาศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องดำเนินการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การเก็บขยะเพื่อคืนคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยที่ดีให้แก่ประชาชน

⁸⁹ ปราณี สุขศรี, "หลักกฎหมายทั่วไปในทางปกครองในคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด : ศึกษาหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) และหลักความเสมอภาค (Principle of Equality)," ม.ป.ป.

การจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเสนอตั้งงบประมาณจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อบต.ต้องวางแผนโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการขอรับรูปแบบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือวัตถุประสงค์ของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เช่น โครงการที่แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยโครงการต้องมีความจำเป็นและเร่งด่วน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลหรือยุทธศาสตร์ชาติ มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การจัดทำของงบประมาณ ประกอบด้วย อบต.ต้องจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานของโครงการ ชื่อโครงการ เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ วัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบุให้ชัดเจน รายละเอียดของโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน งบประมาณที่ต้องการ เสนอ สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้พิจารณาอนุมัติเพื่อรับรองความเหมาะสมและความจำเป็นของโครงการ หากได้รับการอนุมัติ ให้จัดส่งคำขอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการพิจารณาเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ที่มีหน้าที่ตรวจสอบคำขอ โดยดูจากความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความเหมาะสมของงบประมาณที่ร้องขอ ความจำเป็นเร่งด่วนของโครงการ หากคำขอผ่านการพิจารณา อบต. จะได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ เมื่อได้รับงบประมาณ อบต. ต้องดำเนินโครงการตามแผนที่เสนอไว้รายงานผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณให้หน่วยงานที่อนุมัติทราบเพื่อตรวจสอบ

ด้วยอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการดำเนินการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมต้องงบประมาณทั้งหมดในสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับงบประมาณทั้งหมดซึ่งสะท้อนความไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพแวดล้อม

แห่งชาติ พ.ศ.2535 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยสามารถกู้ยืมเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสียโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดไปให้ผู้รับจ้างบริการบำบัดหรือกำจัด ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาแต่ไม่ได้มุ่งไปที่การป้องกัน

ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีผลในทางประจักษ์อาจกำหนดเพิ่มเติมงบประมาณในการจัดงาน การจัดกิจกรรมสาธารณะ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งจ่ายในข้อบัญญัติเทศบาลบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้างเหมาทำความสะอาดนั้นอาจต้องกำหนดการฟื้นฟูทางน้ำภายหลังจัดกิจกรรมร่วมด้วยในโครงการและจัดตั้งงบประมาณไว้เพิ่มเติม และอาจกำหนดค่าปรับจากเอกชนผู้ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมหากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมประชาชน หรือชุมชน

4.3.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความเสียหายทางด้านสิ่งแวดล้อม

โดยทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่กำกับดูแล และควบคุมมิให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250 กำหนดบทบาท หน้าที่ และอำนาจของ อบต. ในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามีความอำนาจจัดการศึกษา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดบริการสาธารณะตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายต้องระบุหน้าที่และอำนาจเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และต้องสอดคล้องกับรายได้ที่ได้รับจัดสรร พร้อมทั้งมีกลไก ขั้นตอน งบประมาณ และบุคลากรจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว นอกจากนี้ อบต. สามารถร่วมมือหรือมอบหมายหน้าที่ให้เอกชนหรือหน่วยงานรัฐ หากการดำเนินการดังกล่าวนำประโยชน์ต่อประชาชนมากกว่าการทำเอง รัฐควรสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีรายได้ที่เพียงพอ ผ่านระบบภาษีหรือการจัดสรรที่เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการหารายได้ หากยังไม่สามารถดำเนินการได้เพียงพอ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม กฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องรับรองความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงาน การจัดบริการสาธารณะ การส่งเสริมการศึกษา

การเงิน และการคลัง โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ และประโยชน์สูงสุดของประชาชน รวมถึงต้องมีการป้องกันการทุจริต การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการแทรกแซงจากภายนอก เพื่อประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 18 วรรคแรก กำหนดให้การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น⁹⁰ ซึ่งสามารถดำเนินการจัดการได้ 4 รูปแบบ ได้แก่

- (1) อบท. ดำเนินการเอง
- (2) อบท. ร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือ อบท. อื่น ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน
- (3) อบท. มอบให้บุคคลใดดำเนินการแทนภายใต้การควบคุมดูแลของ อบท.
- (4) อบท. อนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการ รับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ

ส่วนมาตรา 20⁹¹ กำหนดว่าเพื่อรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย อนุญาตให้ราชการส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ออกข้อกำหนดเฉพาะของตนในการบริหารจัดการได้ ดังนี้

- (1) ห้ามการถ่ายเท ทิ้ง หรือเกิดขึ้นในที่สาธารณะหรือทางสาธารณะเว้นแต่จะเป็นสถานที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดเตรียมไว้
- (2) กำหนดสถานที่สำหรับการกำจัดมูลฝอยทั้งในพื้นที่สาธารณะและส่วนบุคคล
- (3) กำหนดขั้นตอนในการเก็บ ขนย้าย และกำจัดมูลฝอย หรือกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะตามลักษณะของสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่นั้น

⁹⁰ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

⁹¹ มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

(4) กำหนดอัตราค่าบริการจากหน่วยงานท้องถิ่นหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากราชการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย โดยไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจะต้องปฏิบัติตามหลักสุทธลักษณะตามกฎหมายกระทรวง

(5) กำหนดมาตรฐาน วิธีการ และข้อกำหนดในการเก็บ ขนย้าย และกำจัดขยะมูลฝอยที่ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามมาตรา 19 ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 จะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุทธลักษณะ

ตาม (4) กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติ ค่าธรรมเนียมในการเก็บ ขนย้ายขยะมูลฝอย ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตหนังสือรับรองการแจ้ง และการบริการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พ.ศ. 2559⁹²

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 34/1 กำหนดว่า การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด⁹³

มาตรา 34/2 กำหนดว่า ผู้ใดประสงค์ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเก็บ ขน กำจัด หรือหาผลประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย โดยมีการคิดค่าบริการ ต้องขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทั้งนี้ การขอและการออกใบอนุญาต รวมถึงการต่ออายุหรือการออกใบแทนใบอนุญาต ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่น

และมาตรา 34/3 กำหนดว่า เพื่อรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการคัดแยกเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น⁹⁴

⁹² "กฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559." (ราชกิจจานุเบกษา.).

⁹³ มาตรา 34/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560.

⁹⁴ มาตรา 34/2 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560.

รวมถึงประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2567⁹⁵ ได้รับการปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานการจัดการให้ถูกต้องตามหลักสัจลักษณะ มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้การจัดการมูลฝอยเป็นไปอย่างมีระเบียบและยั่งยืน ตอบสนองต่อความต้องการในการรักษาความสะอาดและการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการกระทำหรือการละเลยที่นำไปสู่ความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การบกพร่องในการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล หากขยะจากกระถางทำให้แม่น้ำเน่าเสียและชุมชนได้รับผลกระทบ ส่งผลต่อคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำที่ประชาชนใช้สอย อบต.ต้องดำเนินการเก็บขยะและฟื้นฟูแหล่งน้ำ ในกรณีที่ความเสียหายกระทบประชาชน อบต. มีหน้าที่พิจารณาและจ่ายหรือค่าเสียหายอาจครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล หรือค่าทดแทนรายได้ที่สูญเสีย และอบต.ต้องดำเนินการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเสียหาย เช่น การกำจัดขยะในแหล่งน้ำ หากความเสียหายเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ อบต.อาจต้องรับผิดชอบทางละเมิด และดำเนินการตามกฎหมายเพื่อชดเชยผู้เสียหาย บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการชดเชยความเสียหายจากการกระทำทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงครอบคลุมการจ่ายค่าชดเชยแก่ประชาชน แต่ยังรวมถึงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์หรือการกระทำซ้ำ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

การบังคับใช้กฎหมายโดยให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษอันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือดำเนินการโดยส่วนราชการ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

การเยียวยาความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำทางปกครองนั้น ควรมีการตั้งงบประมาณของท้องถิ่นด้านบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจัดให้มีการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขและข้อกำหนดให้ผู้ขออนุญาตพิจารณาคำนิ่งถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ในการอนุญาตและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง และต้องดำเนินการเยียวยาผลกระทบแก่ประชาชนหรือชุมชนอย่างเป็น

⁹⁵ "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2567," (ราชกิจจานุเบกษา.).

ธรรมและทันที่ ซึ่งการเยียวยาความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่เน้นการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมและการชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การดำเนินคดีในกรณีเหล่านี้มักใช้กระบวนการใน ศาลปกครอง เพื่อร้องเรียนหรือฟ้องหน่วยงานรัฐที่มีความผิดพลาดในการดำเนินการ โดยใช้บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมใด ๆ รวมถึงงานลอยกระทงได้ แต่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น การป้องกันมลพิษ การรักษาคุณภาพน้ำ และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่จัดงาน โดยระบุข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง เพื่อป้องกัน พื้นฟู และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

มาตรา 76 การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างมลพิษ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือการกระทบต่อระบบนิเวศ

มาตรา 80 กำหนดให้หน่วยงานในพื้นที่ รวมถึง อบท. มีหน้าที่จัดการขยะมูลฝอย น้ำเสีย และของเสียอันตรายอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

หลักการพิจารณาในการจัดงานลอยกระทงของ อบท. ต้องมีการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยมีมาตรการจัดการ กระทง เพื่อป้องกันไม่ให้ขยะจากกระทงส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ เช่น การรณรงค์ใช้กระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุที่ย่อยสลายง่าย ป้องกันการปล่อยมลพิษ เช่น น้ำเสียจากการจัดงาน และการใช้พลาสติกหรือโฟมที่อาจเป็นมลพิษ

การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำงานลอยกระทงมักจัดในแหล่งน้ำสาธารณะ ซึ่ง อบท. มีหน้าที่ดูแลรักษา การจัดงานต้องไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่ เช่น แหล่งน้ำหรือสัตว์น้ำ

การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอบท.สามารถใช้โอกาสนี้ในการสร้างความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น รณรงค์การใช้วัสดุธรรมชาติ การลดการใช้พลาสติกในงาน

ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องการจัดงานต้องเป็นไปตาม กฎหมาย สิ่งแวดล้อม และมาตรฐานต่าง ๆ เช่น การจัดการขยะ การควบคุมเสียง หรือการควบคุม มลพิษ

การจัดการขยะและของเสีย อปท.ต้องเตรียมแผนเก็บและกำจัดกระทงที่ใช้แล้วอย่าง เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขยะสะสมหรือขัดขวางทางน้ำ

มาตรการที่แนะนำสำหรับ อปท.ในการจัดงานลอยกระทง ส่งเสริมกระทงจากวัสดุ ธรรมชาติรณรงค์ให้ประชาชนใช้กระทงที่ทำจากใบตอง กาบกล้วย หรือขนมปัง แทนการใช้ โฟมหรือพลาสติก อาจมีการประกวดกระทงจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน จัดทำจุดเก็บกระทงกำหนดจุดเก็บกระทงหลังงาน เพื่อป้องกันการกระจายตัวของขยะในแหล่งน้ำ ร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการขยะ อย่างเหมาะสม ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมใช้โอกาสงานลอยกระทงในการ ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จัดงานให้สอดคล้องกับแนว ทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนคำนึงถึงการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรในงาน ให้น้อยที่สุด

อปท.สามารถจัดงานลอยกระทงได้ แต่ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามหลักการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยควรมีมาตรการลดผลกระทบต่อแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม เช่น การรณรงค์การใช้วัสดุธรรมชาติ การจัดการขยะอย่างเหมาะสม และการสร้างความ ตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมในงาน เพื่อให้กิจกรรมนี้เป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมและ เรียกร้องการเยียวยาหากได้รับผลกระทบจากนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐ มาตรา 58 ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือ กิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 11 ประชาชนมีสิทธิเรียกร้องให้ รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปกป้องสิทธิด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 วัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 เพื่อเป็นการจัดระเบียบและควบคุมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน ตลอดจนป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยมี คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีบทบาทเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับประเทศ ให้อปท. มีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดูแลแหล่งน้ำสาธารณะขนาดเล็กในพื้นที่ เช่น คูคลอง หนองน้ำ บำรุงรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ ขุดลอกคูคลอง รวมถึงจัดการมลพิษในน้ำ

มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรการดูแลระบบนิเวศทางน้ำและคุ้มครองการใช้น้ำของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ โดยกำหนดให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรวมถึง อปท. ต้องดำเนินการ บำรุงรักษาแหล่งน้ำ เพื่อให้แหล่งน้ำคงความสมบูรณ์และมีคุณภาพ ควบคุมและดูแลการใช้น้ำ ป้องกันการใช้ทรัพยากรน้ำในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือทำลายแหล่งน้ำ ป้องกันมลพิษในแหล่งน้ำชุมชน ส่งเสริมการดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการป้องกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรน้ำในทางที่ไม่ถูกไม่ควร มีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำในอนาคต

ประเพณีลอยกระทงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของไทย เพื่ออนุรักษ์ พื้นฟู คุ้มครอง และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นขอความร่วมมือ อปท. ทุกแห่งปฏิบัติได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานประเพณีลอยกระทง ภายใต้แนวคิด “ลอยกระทง วิถีไทย ปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government Organizations) เช่น เทศบาลนคร, องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และจังหวัด ต่างมีสถานะทางกฎหมายและอำนาจในการบริหารจัดการเฉพาะพื้นที่ของตนเอง โดยมีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา อปท. รวมถึงการจัดทำมาตรการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ดังเช่นการจัดงานประเพณีลอยกระทงสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างความรักและความผูกพันในชุมชนได้อย่างดี⁹⁶

การจัดงานประเพณีลอยกระทงโดย อปท. เป็นการปฏิบัติการทางปกครองซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในระดับท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมเพื่อ

⁹⁶ ตามหนังสือ ที่ มท 0816.5/ว 4587 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2567

ประโยชน์ของสาธารณะ โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนตามอำนาจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน อาทิเช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ยังให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นหนึ่งในภารกิจของ อบต. โดยต้องดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายและข้อบังคับที่กำหนด ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน การจัดงานประเพณีลอยกระทง ไม่ได้เป็นการออกคำสั่งการปกครองที่มีผลบังคับเฉพาะบุคคล แต่เป็นการดำเนินการภายใต้อำนาจหน้าที่ที่ อบต. มีตามกฎหมาย ซึ่งคำสั่งการปกครอง คือการออกคำสั่งจากเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายเพื่อบังคับให้บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ปฏิบัติตามโดยมีผลบังคับทางกฎหมาย เช่น การใช้คำสั่งปกครองในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐหรือการบังคับใช้กฎหมาย เช่น คำสั่งการปกครองที่ใช้ในการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ หากจะพิจารณาว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ท้องถิ่น) หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดกิจกรรมลอยกระทงเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนนั้น ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งการปกครอง เนื่องจากไม่ใช้การออกคำสั่งที่มีผลบังคับเฉพาะบุคคล แต่เป็นการใช้อำนาจการบริหารงานท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน โดยมุ่งหวังที่จะส่งเสริมและสืบสานประเพณีที่ดีงาม พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือในท้องถิ่นในการรักษาความเป็นมาของประเพณีและวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณามาตรา 16 (2) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ และมาตรา 67 (1) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ถ้าหากการจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทงก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีการละเมิดสิทธิของประชาชน หรือมีการดำเนินการที่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดไว้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายตามหลักการละเมิดทางปกครอง ซึ่งเป็นการกระทำหรือการละเว้นการกระทำ ของหน่วยงานรัฐหรือ อบต. ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดการและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ สุขอนามัยของประชาชน และระบบนิเวศ ซึ่งหากละเลยหน้าที่ ในการ

ควบคุมไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาละเลยในพื้นที่ที่ประชาชนร้องเรียน ปลอมให้แหล่งน้ำเน่าเสีย ละเลยการจัดการขยะในพื้นที่ ส่งกลิ่นเหม็นและก่อให้เกิดน้ำเสีย ละเว้นการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่จัดการมลพิษที่เกิดจากการจัดกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ เช่น ขยะจากการจัดงานประเพณีลอยกระทง ไม่ฟื้นฟูแหล่งน้ำหรือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรม ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม แหล่งน้ำปนเปื้อนสารเคมี วัสดุแปลกปลอม สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต ประชาชนต้องเผชิญกับปัญหามลพิษ เช่น น้ำเสีย อากาศเสีย หรือขยะตกค้าง การแพร่กระจายของโรค อปท. หรือหน่วยงานรัฐต้องมีค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มสูงขึ้น

การจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งน้ำ ซึ่งวัสดุจากกระทงที่ทำจากวัสดุสังเคราะห์ เช่น โฟมหรือพลาสติก ไม่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ทำให้น้ำปนเปื้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำแม้กระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง หรือหยวกกล้วย จะย่อยสลายได้ แต่ในปริมาณมากก็อาจทำให้น้ำขาดออกซิเจน (Eutrophication) เนื่องจากกระบวนการย่อยสลายใช้ออกซิเจนในน้ำ วัสดุตกแต่ง เช่น กาว สีทา ดอกไม้ประดิษฐ์ หรือพลาสติก ก็ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำและระบบนิเวศ การรบกวนสัตว์น้ำ ขยะจากกระทง เช่น โฟม พลาสติก หรือโลหะ อาจทำให้สัตว์น้ำเข้าใจผิดว่าเป็นอาหาร กินเข้าไป ส่งผลให้สัตว์น้ำได้รับอันตรายหรือเสียชีวิต การเพิ่มขึ้นของขยะในน้ำส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เช่น ปลา กุ้ง และพืชน้ำ ผลกระทบต่อระบบนิเวศ การสะสมของขยะในแหล่งน้ำอาจขัดขวางการไหลของน้ำและทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์น้ำ การย่อยสลายของวัสดุธรรมชาติในกระทง เช่น ดอกไม้ ใบตอง หรือเปลือกข้าวโพด ทำให้น้ำขาดออกซิเจน ส่งผลกระทบต่อชีวิตของสัตว์น้ำ การสะสมอินทรีย์วัตถุในน้ำ ส่งผลให้เกิดการเติบโตของสาหร่ายและแบคทีเรีย ที่ใช้ออกซิเจนในน้ำปริมาณมาก ทำให้น้ำเสื่อมคุณภาพ ขยะตกค้างยังอาจถูกพัดพาไปยังแม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่จัดงาน สร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชนที่อาศัยใกล้แหล่งน้ำ ทั้งคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดีของประชาชน

การที่ อบท. จัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทงถือเป็นการปฏิบัติการทางปกครอง กรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากการดำเนินการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องในการจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องรับผิดชอบทางแพ่งหรือทางการเงินตามพระราชบัญญัติละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ หากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดลอมหรือประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องรับผิดชอบตามหลักการละเมิดทางปกครอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ใช้มาตรการแก้ไขหรือชดเชยความเสียหายที่เกิดกับประชาชนหรือสิ่งแวดลอม หรือเพื่อแก้ไขการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ หรืออาจต้องมีการพิจารณาคดีโดยศาลปกครองที่มีอำนาจตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ศาลปกครองซึ่งมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งดำเนินการพิจารณาคดีนั้น ระบุว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี หรือคำสั่งอันเกิดจากการประพฤติมิชอบ ความรับผิดชอบของหน่วยงานทางปกครอง หรือการใช้อำนาจตามกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งเจ้าพนักงานของรัฐ หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือทำให้ล่าช้าต้องดำเนินการตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ภายใน 1 ปี”

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรมีเป้าหมายทั้งการส่งเสริมวัฒนธรรมและการปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยวางแผนที่ดี การใช้วัสดุที่เหมาะสม การจัดการมลพิษ และการมีส่วนร่วมของชุมชน จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรักษาสสมดุลระหว่างอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน เช่น การจัดเทศกาลลอยกระทงน้ำแข็ง เป็นแนวคิดที่น่าสนใจและสร้างสรรค์ที่สามารถนำมาใช้แทนการลอยกระทงแบบดั้งเดิม เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การลอยกระทงน้ำแข็งมีข้อดีหลายประการที่สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อดีของการลอยกระทงน้ำแข็ง ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะน้ำแข็งละลายไปตามธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดขยะในแหล่งน้ำ ไม่มีสารเคมีหรือวัสดุที่ย่อยสลายยากหลงเหลือในแหล่งน้ำประหยัดทรัพยากรไม่ต้องใช้วัสดุธรรมชาติในปริมาณมาก เช่น ใบตองหรือดอกไม้ ที่อาจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นสร้างความแปลกใหม่การลอยกระทงน้ำแข็งเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์และแปลกใหม่ สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ดี เป็นแนวทางการจัดงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดลอยกระทงน้ำแข็งเป็นวิธีที่สร้างสมดุล

ระหว่างการพัฒนาอนุรักษ์วัฒนธรรมและการรักษาสีงแวดล้อม แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยลดผลกระทบ ต่อแหล่งน้ำ แต่ยังสร้างความแปลกใหม่ที่สามารส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และช่วยให้ ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

แนวทางจัดงานลอยกระทงน้ำแข็ง การผลิตกระทงน้ำแข็งจากน้ำสะอาด โดยอาจมี การใส่ดอกไม้หรือวัสดุธรรมชาติที่ปลอดภัยไว้ในน้ำแข็งเพื่อเพิ่มความสวยงาม ใช้แม่พิมพ์ รูปแบบต่าง ๆ เช่น ดอกบัวหรือดอกไม้ เพื่อสร้างความน่าสนใจ หลีกเลี่ยงการใช้สีหรือสารเคมี ที่อาจปนเปื้อนในแหล่งน้ำ

กิจกรรมเสริม จัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมและแนวคิด เป็องหลังการลอยกระทงน้ำแข็ง ส่งเสริมการแข่งขันทำกระทงน้ำแข็งสร้างสรรค์จากชุมชนหรือ โรงเรียนในท้องถิ่น จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงพื้นบ้าน หรือการปล่อยโคมลอย แบบจำกัดจำนวนและควบคุมพื้นที่ที่รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของการใช้วัสดุ แบบดั้งเดิม

มาตรการคุ้มครองชั่วคราวในคดีสีงแวดล้อม

"คดีปกครองด้านสีงแวดล้อม" เป็นข้อพิพาททางปกครองที่เกี่ยวข้อง กับการใช้อำนาจ ทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สีงแวดล้อม ซึ่งข้อพิพาทส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำทางกายภาพที่กระทำโดยฝ่ายปกครอง หรือเอกชน อันเป็นปัญหา ความขัดแย้งที่นำมาสู่การฟ้องคดีต่อศาลปกครองและมีคำขอให้ ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตและความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองต่อความสะดวกสบายและความต้องการของคนในสังคมเป็นหลักการ กำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่คู่กรณีเป็นการชั่วคราวก่อนการ พิพากษาคดีในคดีปกครองเกี่ยวกับสีงแวดล้อมเป็นกลไกสำคัญที่ศาลปกครองจะนำมาใช้ คุ้มครองสิทธิในชีวิตหรือสิทธิของธรรมชาติ หรือเพื่อระงับ ยับยั้ง หรือบรรเทาความเดือดร้อน เสียหายที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้ขยายวงกว้างออกไป หรือเพื่อป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้น ตามมา โดยตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แบ่งวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาออกเป็น 2 ประการ คือ การ ทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งการปกครอง และการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ซึ่งการกำหนด

วิธีการชั่วคราวในคดีปกครองเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยปัจจุบันได้มีการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และ ยื่นขอให้ศาลกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษามาด้วยเป็นจำนวนมาก ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมที่มีการฟ้องร้องในพื้นที่จังหวัดระยอง ได้แก่ การฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบกิจการโรงงาน เพราะโรงงานปล่อยน้ำเสียออกสู่ชุมชน ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้ขอวิธีการชั่วคราวให้ศาลสั่งระงับการประกอบกิจการโรงงานไว้ก่อน หรือกรณีกิจการเลี้ยงไก่ที่ก่อให้เกิดกลิ่นและแมลงวันเป็นจำนวนมาก โดยผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนใบอนุญาตให้เลี้ยงไก่และขอให้ศาลกำหนดวิธีการชั่วคราวโดยสั่งให้ระงับการประกอบกิจการดังกล่าวไว้ก่อน⁹⁷ เป็นต้น

การออกคำสั่งในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาที่พบปัญหายูมี 2 ประการ ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ การพิจารณาระหว่างการทะเลาะการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งการปกครอง และการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว มีวิธีการหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาโดยศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวทางในเรื่องนี้ไว้อย่างเคร่งครัดว่า ให้พิจารณาจากคำขอท้ายฟ้อง กล่าวคือ หากขอให้เพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งการปกครองจะเป็นเรื่องการทะเลาะการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งการปกครอง แต่หากเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใด ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ไม่ได้ขอเพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งการปกครอง จะเป็นเรื่องการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

ปัญหาประการที่สอง คือ ก่อนที่ศาลจะกำหนดหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับ วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา ศาลมีวิธีการในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักผลได้ผลเสียอย่างไรซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมเป็นคดีที่อาจส่งผลกระทบในวงกว้าง และอาจกระทบ ต่อบุคคลภายนอก ศาลจึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดและรอบคอบก่อนออกคำสั่ง เช่น ในคดีพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงงานหากศาลมีคำสั่งใด ๆ ออกไปย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการโรงงาน ทั้งในเรื่องของคณงาน วัตถุดิบในการผลิตที่สั่งซื้อไว้ล่วงหน้า รวมถึงธุรกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วศาลจึงต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักปัจจัยเหล่านี้ทั้งหมดก่อนที่จะมีคำสั่ง

⁹⁷ "รายงานผลโครงการพัฒนาตุลาการศาลปกครองด้านสิ่งแวดล้อม", (วิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปี 2556).

คดีตัวอย่างในเรื่องนี้ เช่น คดีการก่อสร้างคอนโดมิเนียมที่พัทยา คดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ซื้อคอนโดมิเนียมติดทะเลไว้ ต่อมาเมืองพัทยาอนุญาตให้มีการก่อสร้างคอนโดฯ อีกแห่งหนึ่งบนหน้าวิวคอนโดฯ ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งอนุญาตการก่อสร้างอาคารดังกล่าว และขอวิธีการชั่วคราว ก่อนการพิพากษาให้ระงับการก่อสร้างไว้ก่อน ในคดีนี้ศาลปกครองชั้นต้น มีคำสั่งระงับการก่อสร้างคอนโดฯ ทั้งหลังไว้ก่อน แต่ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าการสั่งระงับการก่อสร้างคอนโดฯ ทั้งหลังนั้นเกินสมควรแก่เหตุ เนื่องจากพิจารณาว่า มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีปัญหา ควรจะสั่งห้ามเฉพาะส่วนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดีเท่านั้น จึงมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งการปกครองเฉพาะส่วนที่เกินหรือส่วนที่มีปัญหาเท่านั้น เป็นต้น จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในบางกรณีที่มีคำขอให้ระงับหรือหยุดประกอบกิจการทั้งหมด แต่หากศาลพิจารณาโดยชั่งน้ำหนักจนรอบคอบแล้ว เห็นว่าส่วนที่เป็นปัญหามีเฉพาะบางส่วนเท่านั้นเมื่อศาลจะมีคำสั่งวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา ศาลอาจจะสั่งเฉพาะส่วน ที่เกิดปัญหาก็คือได้ ดังนั้น จึงต้องมีการชั่งน้ำหนักจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ ประกอบการพิจารณาด้วย

ผู้พิพากษาต้องเข้าใจหลักของกฎหมายสิ่งแวดล้อม และต้องเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบ สิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องด้วย มาตรการคุ้มครองชั่วคราวกับคุณภาพของความยุติธรรม (Provisional Measures and Quality of Justice) หลัก Quality of Justice มี 3 ประการ ดังนี้

1. หลักการจัดองค์กรทางยุติธรรมอย่างมีคุณภาพ
2. การบริหารกระบวนการยุติธรรมอย่างมีคุณภาพ
3. การทำคำพิพากษาที่มีคุณภาพ

ศาลในต่างประเทศได้มีการนำเอาหลัก Quality of Justice มาปรับใช้อย่างต่อเนื่อง โดยในศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศสได้มีการปฏิรูปการทำคำพิพากษาเมื่อไม่นานมานี้ ส่งผลให้คำพิพากษาที่มีคุณภาพอยู่แล้วมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสิ่งที่สำคัญคือจะทำอย่างไรให้ได้มาซึ่งเหตุผลของคำพิพากษา (Reason of judgement) โดยเฉพาะเหตุผลในเรื่องการสั่งมาตรการคุ้มครองชั่วคราวซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ คือ

1. การวางหลักกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่ศาลยังไม่เข้าใจหลักกฎหมาย สิ่งแวดล้อม เช่น หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย หรือกระบวนการในการทำ EIA นอกจากนี้ ศาลยังต้องรู้กฎหมายทั้งหมดทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ และกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ

2. การปรับหลักกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริง โดยศาลจะต้องให้ความสำคัญ กับข้อเท็จจริงและต้องมีการนำข้อกฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้กับข้อเท็จจริงให้ได้

3. การกำหนดนโยบาย ซึ่งไม่ได้เป็นการย่อหย่อนต่อกฎหมายแต่เป็นศิลปะในการพิจารณาพิพากษาคดี

กรณีศาลกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาโดยที่ผู้ฟ้องคดีไม่มีคำขอนั้น ในคดีสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ แม้ผู้ฟ้องคดีจะไม่มีคำขอแต่ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาได้โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 66 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความหรือประโยชน์สาธารณะชั่วคราวในระหว่างที่คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา โดยศาลสามารถมีคำสั่งให้ดำเนินการหรือระงับการกระทำใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้โดยเงื่อนไขในการออกคำสั่งนั้นต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจก่อให้เกิด ความเสียหายร้ายแรง ที่ยากแก่การแก้ไขในภายหลัง และการออกคำสั่งต้องไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบร้ายแรง ต่อประโยชน์สาธารณะหรือคู่กรณีฝ่ายอื่นด้วย โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้ใน มาตรา 67 ศาลอาจใช้ดุลยพินิจในการออกคำสั่งเพื่อ ระงับกิจกรรมหรือโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สั่งให้ฟื้นฟูหรือเยียวยาสีงแวดล้อมในกรณีที่เกิดความเสียหาย ควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานทางปกครองหรือบุคคลอื่น เพื่อไม่ให้ละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม ศาลพึงกำหนดมาตรการ ดังกล่าวด้วยความระมัดระวัง เพื่อมิให้คู่กรณีเห็นว่าศาลมีความไม่เป็นกลาง ส่วนกรณีการกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษานั้น ที่ประชุมเห็นว่าโดยหลักศาลสั่งได้ไม่เกินคำขอ แต่ในคดีสิ่งแวดล้อม กรณีฟ้องตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติข้างต้น ศาลอาจไม่สั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งการปกครอง แต่อาจสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 66 กรณีศาลเห็นเองเมื่อศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา ผลของคำสั่ง ดังกล่าวนั้น

ที่ประชุมเห็นว่า โดยหลักแล้วไม่มีผลไปถึงบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่กรณี ศาลควรเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นคู่กรณีด้วยการร้องสอด ซึ่งศาลสามารถสั่งให้ผู้ร้องสอดปฏิบัติหรือดำเนินการใด ๆ ได้ ส่วนกรณีที่ศาล มีคำสั่งไม่รับคำขอหรือยกคำขอวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิอุทธรณ์แก่ผู้ยื่นคำขอ ซึ่งที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า กรณีนี้ไม่ถือเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ยื่นคำขอ กรณีที่ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาแล้วเห็นว่า ต่อมาภายหลังมีพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจทำให้คำสั่งกำหนดวิธีการชั่วคราวที่ได้ออกไปแล้วไม่เหมาะสมแก่กรณี ที่ประชุมเห็นว่าศาลมีอำนาจออกคำสั่งแก้ไขหรือยกเลิกได้ ส่วนกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าศาลปกครองชั้นต้นกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาไม่ถูกต้อง ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า หากศาลปกครองสูงสุด ยกย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองชั้นต้นอาจทำให้ไม่ทันต่อการเยียวยาความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งโดยไม่ต้องยกย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองชั้นต้นดำเนินการสอบสวนพิจารณาใหม่

ความสำคัญของมาตรการคุ้มครองชั่วคราวในคดีสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันความเสียหายร้ายแรงที่แก้ไขไม่ได้ เนื่องจากคดีสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลกระทบกว้างขวางและแก้ไขไม่ได้ในภายหลัง เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ไม่ละเมิดกฎหมายหรือสิทธิของประชาชน คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและธรรมชาติในระยะยาว

การบังคับคดีตามคำสั่งและคำพิพากษาในคดีสิ่งแวดล้อม

การบังคับคดีตามคำสั่งและคำพิพากษาในคดีสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อให้คู่กรณีปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง โดยเฉพาะในกรณีคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งมักมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะหรือทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่อาจประเมินค่าได้อย่างชัดเจน ความสำคัญของการบังคับคดีสิ่งแวดล้อมเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมที่เสียหายได้รับการฟื้นฟู คุ้มครองสิทธิของประชาชนลดผลกระทบจากการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม ในการบังคับคดีสิ่งแวดล้อมต้องดำเนินการตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (มาตรา 72-75) เน้นการให้ฝ่ายที่แพ้คดีปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของคดี เช่น การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม หรือระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษ รูปแบบของการบังคับคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการระงับหรือยุติ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบศาลอาจสั่งให้หยุดกิจกรรมที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น หยุดการปล่อยของเสียหรือมลพิษสู่ธรรมชาติ ระงับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่พิพาท หากมีความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ศาลอาจสั่งให้ผู้ประกอบการหยุดการปล่อยมลพิษทันที พร้อมให้ฟื้นฟูแหล่งน้ำที่เสียหายจากการได้รับมลพิษ กำหนดระยะหรือสารพิษที่ถูกทิ้งอย่างผิดกฎหมาย หากการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมไม่สามารถทำได้ หรือทำได้ไม่สมบูรณ์ คู่กรณีอาจต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐหรือประชาชน เช่น จ่ายค่าชดเชยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม จ่ายค่าชดเชยให้กับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมีบทบาทในการดำเนินการตามคำสั่งของศาล ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความปกครอง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง เช่น การยึดทรัพย์ การปิดกิจการ หรือการดำเนินมาตรการอื่น มาตรการเพิ่มเติมในการบังคับคดี เช่น การกำหนดระยะเวลา ศาลอาจกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง การปรับเป็นรายวัน หากคู่กรณีไม่ปฏิบัติตาม อาจมีการสั่งปรับเป็นรายวันจนกว่าจะดำเนินการตามคำสั่งเสร็จสิ้น

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับคดีสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เพียงแค่การพิจารณาความเดือดร้อนของผู้ฟ้องคดีเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ของสาธารณะด้วย เช่น การเยียวยาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย การพิจารณาคดีจึงต้องดูทั้งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การบังคับคดีมีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณะ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทบาท อำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการดูแลสุขภาพความสะอาดถนน ทางน้ำ ทางเดิน ที่สาธารณะตลอดจนการกำจัดขยะมูลฝอย ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ดังเช่นการจัดงานประเพณีลอยกระทง ถือเป็นประเพณีวัฒนธรรมชาวไทยที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเพณีลอยกระทงจะมีประชาชนในท้องถิ่นนำกระทงที่ประดิษฐ์จากวัสดุที่หลากหลายดังเช่น ใบตอง โปม ขนบั้ง เป็นต้น มาลอยแม่น้ำเพื่อบูชาแม่น้ำตามความเชื่อของแต่ละบุคคล และมีการจุดพลุ ประทัด ดอกไม้ไฟ ปลอยโคมลอย ส่งผลให้เกิดมลพิษทางน้ำและทางอากาศ เนื่องด้วยวัสดุที่ทำกระทงส่งผลให้เกิดมลพิษทางแม่น้ำ และการจุดประทัดการปลอยโคมลอย ทำให้เกิดควันส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครได้เปิดเผยข้อมูลใน พ.ศ.2566 พบว่าในเขตกรุงเทพมหานครมีการจัดเก็บกระทงได้จำนวนทั้งสิ้น 639,828 ใบ ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2565 คิดเป็นร้อยละ 11.74 นอกจากนี้ยังพบว่าใน พ.ศ. 2560 มีการปลอยโคมลอยจำนวน 27,278 ลูก จุดพลุ ประทัด ดอกไม้ไฟ ส่งผลให้ในช่วยเทศกาลลอยกระทงมีปริมาณฝุ่น PM2.5 และ PM 10 เพิ่มขึ้นกว่าในช่วงปกติถึง 1.7 เท่า ทำให้เกิดมลพิษทั้งทางน้ำและมลพิษทางอากาศ แม้ว่า อบท. จะมีแนวทางในการจัดการขยะที่เกิดจากการจัดงานประเพณีลอยกระทงแต่ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ในทันทีหลังจากที่เทศกาลลอยกระทงได้จบลง ของกระทงประชาชนลอยลงสู่น้ำ ล้าคลองส่งผลให้เกิดการเน่าเสียส่งผลให้ปริมาณออกซิเจนในน้ำต่ำ ปลาในแม่น้ำตาย ซึ่งเป็นภารกิจหลักของ อบท. ในการบริหารจัดการให้เกิดความเรียบร้อยประกอบกับประเพณีลอยกระทงยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนในท้องถิ่นดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมอันเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศที่จัดโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 และถือเป็นคำสั่งการปกครองอย่างหนึ่ง เนื่องด้วยเป็นการกระทำฝ่ายเดียวของหน่วยงานรัฐ

คำสั่งการปกครอง เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลทำให้เกิดการ
สร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหลายกรณี อำนาจตามกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ใช้นี้มีลักษณะ
พิเศษ เพราะเป็นการใช้อำนาจรัฐที่ส่งผลโดยตรงต่อสิทธิและสถานภาพทางกฎหมายของ
บุคคล ซึ่งอาจรวมถึงการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี การบังคับใช้กฎหมาย คำสั่งการ
ปกครองมีผลบังคับใช้เฉพาะในกรณีหรือกับบุคคลที่ระบุไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งหมายความว่า
คำสั่งนั้นไม่ใช่กฎทั่วไป แต่เป็นการสั่งการที่มีเป้าหมายชัดเจนในกรณีใดกรณีหนึ่ง โดยมีผล
โดยตรงในการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางกฎหมายของบุคคลที่ได้รับคำสั่ง ไม่ว่าจะเป็นการให้
สิทธิ เพิกถอนสิทธิ หรือบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น จากลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า
คำสั่งการปกครองใช้บังคับเฉพาะในกรณีที่กำหนดไว้เท่านั้น คำสั่งการปกครองที่มีผลบังคับใช้
กับบุคคลเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล แม้จะเป็นการใช้กับบุคคลหลายคนพร้อมกันในคราว
เดียว ก็ยังถือว่าเป็นคำสั่งการปกครองเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล เนื่องจากคำว่า "เฉพาะ
บุคคล" นั้นครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลด้วย ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ถูกบังคับตามคำสั่งการ
ปกครองเดียวกันในเวลาเดียวกัน คำสั่งการปกครองส่วนใหญ่เป็นการสั่งให้เอกชนกระทำการ
หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ แต่การใช้อำนาจรัฐในที่นี้หมายถึงการใช้อำนาจทางปกครองเท่านั้น
ไม่รวมการใช้อำนาจทางบริหาร นิติบัญญัติ หรือตุลาการ และรวมถึงเป็นการกำหนดสภาพ
ทางกฎหมายที่มุ่งสร้างผลทางกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดให้มี
ประเพณีลอยกระทงของ อบต. นั้น ไม่ว่าจะดำเนินการจัดกิจกรรมเอง หรืออนุมัติ อนุญาตให้ผู้
ที่มาขออนุญาตจัดกิจกรรม ซึ่งถือว่าการดำเนินการของ อบต. เป็นไปตามกฎหมายที่ให้อำนาจ
ไว้ ถือเป็นการปฏิบัติการทางปกครอง ดังนี้

(1) กรณี อบต. ดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงโดยแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่เป็น
คณะกรรมการดำเนินงาน ถือเป็นการออกคำสั่งการปกครองซึ่งในการออกคำสั่งการปกครอง
ให้ดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงในคำสั่งดังกล่าวไม่ปรากฏให้มีการบริหารจัดการด้าน
สิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังเช่น ห้ามมิให้มีการนำวัสดุที่ก่อให้เกิด
มลพิษทางน้ำมาประดิษฐ์กระทง ดังเช่น ขนมปัง โฟม เป็นต้น โดยควบคุมทั้งผู้ขายกระทงและ
ประชาชนที่นำกระทงที่ประดิษฐ์เองมาจากร้าน พร้อมทั้งมีการกำหนดให้ในบริเวณงานห้ามจุด
พลุ หรือปล่อยดอกไม้ไฟทำให้เกิดมลพิษทางอากาศทั้งนี้ อบต. มีหน้าที่ในการบริหารจัดการ
สิ่งแวดล้อมที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมาย จากการศึกษาพบว่า อบต. ส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทด้าน
การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นจึงมี

ลักษณะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะตามหน้าที่อันเป็นบทบาทเชิงรับมากกว่าเชิงรุกซึ่งไม่อาจแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมได้อย่างยั่งยืน

(2) กรณีที่ อบท. มีคำสั่งอนุญาตให้หน่วยงานอื่น ๆ เช่น วัด หมู่บ้าน หรือหน่วยงานเอกชน ดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงโดยตรงถือเป็นคำสั่งการปกครองอย่างหนึ่งโดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เข้าไปดำเนินการเอง ส่งผลให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจส่งผลต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการนำวัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อแม่น้ำมาประดิษฐ์กระทงลอยลงสู่แม่น้ำรวมถึงการควบคุมให้ประชาชนจุดพลุจุดประทัดและปล่อยโคมลอยซึ่งส่งผลต่อมลพิษทางอากาศ จากการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นถึงว่า อบท. ยังไม่มีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการมีคำสั่งอนุญาตให้หน่วยงานอื่นจัดงานประเพณีลอยกระทง

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหลังจากการจัดงานประเพณีลอยกระทงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อมลพิษทางน้ำและการควบคุมการจุดพลุ จุดประทัดและการปล่อยโคมลอยซึ่งส่งผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ ประกอบกับไม่ได้มีการตั้งงบประมาณด้านบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจากที่มีการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วและไม่ได้ตั้งเงื่อนไข ข้อปฏิบัติ แก่หน่วยงานอื่นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอนุญาตให้จัดงานประเพณีลอยกระทง ผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสม ดังนี้

ปัญหาการกระทำทางปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 50 ได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคนได้มีส่วนร่วมและสืบสานต่อยอดไปยังชนรุ่นหลังสืบต่อไปและยังต้องบำรุงรักษา อนุรักษ์ คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังเช่นประเพณีลอยกระทง ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง อบท. ถือเป็นองค์กรสำคัญที่จะช่วยให้การสืบสานประเพณีของท้องถิ่นและของชาติ และยังต้องบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ

เทศบาล พ.ศ.2496 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2596 มาตรา 2552 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เกี่ยวกับการบำรุงรักษาน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย บำรุงรักษาคลอง ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ดังนี้ จากปัญหาเกี่ยวกับการจัดประเพณีลอยกระทงบพท. อำนาจและหน้าที่ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นผู้วิจัยได้ทำการสอบถามไปยัง 2 กลุ่ม ซึ่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยการและจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดรวมถึงกำกับดูแลเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงการแก้ไขปัญหา ประสานงานการปฏิบัติการกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรายงานสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ในการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการจัดงานประเพณีลอยกระทง ดูแลรักษาแม่น้ำรวมถึงบริเวณที่จัดงาน กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากการจัดงานประเพณีลอยกระทง

1.1 คำสั่งการปกครองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือมีคำสั่งอนุญาตให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการ ในกรณีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงเองถือเป็นการกระทำทางปกครองที่มีอำนาจในการบำรุงรักษาคลองจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตามมาตรา 57 และมาตรา 58 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในการที่จะต้องมีการบำรุงรักษา พื้นฟู และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม หรือ อบท. มีคำสั่งการปกครองอนุญาตให้หน่วยงานอื่นดำเนินการจัดงานประเพณีลอยกระทงจึงเป็นกรณีคำสั่งการปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ทั้งนี้ได้มีการดำเนินการป้องกันเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำและทางอากาศ เนื่องจากบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ อบท. มีลักษณะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะตามหน้าที่อันเป็นบทบาทเชิงรับมากกว่าเชิงรุกซึ่งไม่อาจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนและมีได้มีงบประมาณ

สำหรับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือฝุ่น PM ที่เกิดจากการจัดงาน ประเพณีลอยกระทง

1.2 ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการกระทำทางปกครอง การ จัดกิจกรรมของ อบต. ที่มีส่วนในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีแนวทางคำตัดสินของศาลปกครองกลาง เรื่องการออก ใบอนุญาตโดยต้องนำข้อเท็จจริงของสภาพในพื้นที่มาประกอบกับการใช้ดุลพินิจและคำนึงถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งการใช้ดุลพินิจในการออกใบอนุญาตโดยไม่ มีเหตุอันสมควรย่อมเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ชอบตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้ใช้อำนาจต้อง ดำเนินการตามมาตรา 59 ในการควบคุมมลพิษในท้องที่ที่อาจเกิดมลพิษโดยการวางแผนเพื่อ จัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 37 และ 38 แต่ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการ วางแผนเพื่อจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการจัดงานประเพณีลอยกระทงซึ่งไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและไม่บริหารราชการให้เกิดประโยชน์สุข ของประชาชน การดำเนินดังกล่าวจึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดให้ต้อง ปฏิบัติ จากการศึกษากฎหมายดังกล่าวให้อำนาจแก่ อบต. โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวแต่ไม่ได้กำหนดมาตรการหรือบทลงโทษ สำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือ อบต. ที่ก่อให้เกิดมลพิษ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทุกปี รัฐบาลต้องจัดสรร งบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขความเสียหายจากมลพิษ ของเสีย วัสดุอันตราย และความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ขณะที่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบยังต้องเผชิญกับ ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ค่ารักษาพยาบาล การแก้ไขปัญหายังมีค่าใช้จ่ายสูง และปัญหา สิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังเชื่อมโยงกับปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกที่ส่งผลกระทบข้าม ประเทศ ตัวอย่างเช่น การใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลจากน้ำมันที่มีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือน กระจก และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลก นอกจากนี้ การเผาป่าในประเทศเพื่อนบ้าน อาจส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศในประเทศไทย เช่น ปัญหา PM 2.5 หรือประเพณีลอยกระทง ซึ่งกระทงนั้นได้ลอยไปตามลำน้ำโขง อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในน้ำโขงด้วย ดังนั้น การ

แก้ไขปัญหาล้างแวล้อมต้องคำนึงถึงทั้งมิติระดับประเทศและระดับโลกเพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการดำเนินการอย่างรอบคอบและร่วมมือกันระหว่างประเทศจะช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนในอนาคต⁹⁸

กระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการปัญหาล้างแวล้อม คือการตรากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีความสอดคล้องกับปัญหาล้างแวล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

รวมถึงการเตรียมพร้อมสำหรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตกฎหมายเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการควบคุม ดูแล และแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการรักษาสภาพแวดล้อม นอกจากนี้การมีกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุม ยังช่วยสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ และเพิ่มความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย อาจดำเนินการได้ด้วยในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับกฎหมายสารบัญญัติต่าง ๆ ที่บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ฟ้องคดี กฎหมายวิธีสบัญญัติเป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการที่ศาลใช้ในการรับคำฟ้องและพิจารณาคดี ตัวอย่างเช่น การฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำได้ในหลายศาล ซึ่งผลจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของแต่ละศาลจะมีผลบังคับที่แตกต่างกันไป หากฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งต่อศาลยุติธรรม คำพิพากษาจะผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมต่อศาลปกครอง คำพิพากษาหรือคำสั่งไม่เพียงแต่จะผูกพันคู่ความในคดี แต่ยังมีผลเป็นการทั่วไป ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีให้แก่หน่วยงานทางปกครอง เพื่อให้การบริหารราชการมีความถูกต้องและเป็นธรรมต่อส่วนรวม

การดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง คดีเหล่านี้ถือเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น การกระทำที่ผิดกฎหมายไม่เป็นไปตามพันธกรณีที่กฎหมายกำหนดในการปกป้อง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือการฝ่าฝืนสัญญาการบริหารหรือการบริหารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองเป็นกรณีของข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางปกครอง ซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจประกอบด้วยหน่วยงานทางการปกครอง

⁹⁸ สังเวียน เทพผา องอาจ รังศรีศักดิ์ "แนวทางการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง," (2564).

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการทางปกครอง รวมถึงเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว⁹⁹

ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจดำเนินการหรือออกคำสั่งที่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือชุมชนได้ หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะเลยหรือไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาลingkungan ซึ่งอาจส่งผลเสียหายต่อสภาพแวดล้อม บางกรณีการดำเนินการหรือการออกคำสั่งอาจเกิดขึ้นล่าช้ากว่ากำหนด ทำให้ไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขปัญหาลingkunganได้ทันเวลา กรณีที่หน่วยงานทางการปกครองหรือเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม หรือกระทำการที่เป็นการละเมิดต่อเอกชนหรือหน่วยงานอื่นที่ได้รับผลกระทบ

คดีเหล่านี้อยู่ในขอบข่ายของ “คดีพิพาททางปกครอง” ตามมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจในการพิจารณาและตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจทางปกครองหรือการละเลยต่อหน้าที่ของหน่วยงานทางการปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หนึ่งในหลักการสำคัญที่ศาลปกครองใช้ในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม คือ “ระบบไต่สวน” ซึ่งเป็นจุดเด่นในการเยียวยาคดีสิ่งแวดล้อม ระบบนี้ช่วยให้ศาลสามารถสอบสวนข้อเท็จจริงได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินคดีเป็นไปอย่างเป็นธรรมและคำนึงถึงผลกระทบต่อสาธารณะและสิ่งแวดล้อมโดยรวมระบบไต่สวนนี้ทำให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุม โดยคู่ความไม่จำเป็นต้องร้องขอให้ศาลดำเนินการ ซึ่งช่วยให้ศาลสามารถพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างยุติธรรมและเหมาะสม ซึ่งหมายความว่าตุลาการศาลปกครองมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตั้งแต่ต้น โดยกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาการส่งคำคู่ความ เอกสาร และการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองยังประสบปัญหาทางกฎหมาย

⁹⁹ "Judicial Environmental Guidelines in the Administrative Court," in *Judicial Environmental* ปีที่ 7 เล่มที่ 1.

ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการและแนวคิดที่กำหนด โดยปัญหาทางกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับการดำเนินคดี สิ่งแวดล้อมสามารถแยกออกเป็นหลายประเด็นที่ก่อให้เกิดความขัดข้องและขาดประสิทธิภาพ ในการพิจารณาคดีดังนี้

1. กฎหมายสารบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยตรง เช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีการออกหลายฉบับ

การมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมหลายฉบับทำให้เกิดปัญหาด้านการบังคับใช้เนื่องจากขาด ความสอดคล้องและเอกภาพ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกฎหมายต่าง ๆ และบางครั้งยังไม่สามารถครอบคลุมปัญหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อมในหลายมิติ เช่น

ขั้นตอนและกระบวนการฟ้องคดีอาจไม่ชัดเจนหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่เหมาะสม การกำหนดสิทธิของผู้เสียหายอาจไม่ชัดเจนหรือไม่เป็นธรรม การระบุความรับผิดชอบของผู้ก่อ ความเสียหายอาจไม่ชัดเจน ขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ เหมาะสมและเป็นธรรม

ปัญหาเหล่านี้ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความท้าทายและ ต้องการการปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและรวมถึง ปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2. ปัญหากฎหมายวิธีพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม เมื่อมีข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นและผู้เสียหายยื่นเรื่องฟ้องศาลปกครอง คดีปกครองด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่เข้ากับคดี ปกครองทั่วไป มีผลกระทบต่อสาธารณะในวงกว้าง การฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมที่เสียหาย ถูก ทำลายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมนั้นเป็นเรื่องยากและท้าทาย

ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองจึง ต้องการความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับหลักกฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ต้องดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อ สิ่งแวดล้อมก่อนที่จะเกิดขึ้น โดยใช้มาตรการที่สามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบได้ ผู้ที่ ก่อให้เกิดมลพิษต้องรับผิดชอบในการชำระค่าใช้จ่ายหรือค่าสินไหมทดแทนที่เกี่ยวข้องกับการ

ฟื้นฟูและการจัดการมลพิษ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้แน่ใจว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะได้รับการพิจารณาอย่างครบถ้วน อนุญาตให้กลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อมสามารถรวมตัวกันฟ้องคดีได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการในการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเพิ่มเติมก่อนที่จะศาลจะมีคำพิพากษา

การปรับใช้หลักการเหล่านี้จะช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยั่งยืนและความเป็นธรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาในระบบศาลการยุติธรรมทางปกครอง กฎหมายประกอบด้วยนิติสัมพันธ์และนิติวิธีที่ใช้ในการพิจารณาและการบังคับใช้ที่แตกต่างกันตามแต่ละประเภทของกฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทหลัก ๆ ดังนี้

3.1 กฎหมายเอกชน (Private Law): กฎหมายเอกชนกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนบนพื้นฐานของความเสมอภาค กฎหมายนี้ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน โดยอาศัยความสมัครใจหรือความยินยอมในการเข้าสู่การผูกนิติสัมพันธ์ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการทำสัญญาที่อยู่ภายใต้หลักการความมีอิสระ และเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่ประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนเอง

เมื่อเกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ในกฎหมายเอกชน รัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้รักษากฎกติกาให้เป็นไปตามนิติสัมพันธ์นั้น คู่กรณีไม่สามารถบังคับกันเองได้ และต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้ศาลเป็นผู้ตัดสินและบังคับใช้กฎหมาย

3.2 กฎหมายปกครอง (Administrative Law): กฎหมายปกครองกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานทางการปกครองกับบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ โดยเน้นที่การกำกับดูแลและการควบคุมการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมาย การดำเนินการทางกฎหมายในกรอบนี้มักมีรูปแบบและกระบวนการที่แตกต่างจากกฎหมายเอกชน เช่น การใช้หลักการปกครองที่เป็นธรรม การใช้มาตรการในการควบคุมและการเยียวยา รวมถึงการพิจารณาคดีในศาลปกครอง

ปัญหาที่พบในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมักเกี่ยวข้องกับ ความไม่สอดคล้องกันของระบบศาล และการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดเอกภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้ เกิดข้อขัดข้องและขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการของศาล รวมถึงข้อจำกัดในการแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย เนื่องจากการดำเนินคดีอาจมีลักษณะเฉพาะที่ไม่สามารถบังคับ ใช้หลักการและนิติวิธีตามกฎหมายทั่วไปได้อย่างเต็มที่ การพิจารณาและการบังคับใช้กฎหมาย ในรูปแบบและนิติวิธีที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการให้การยุติธรรมในทั้งสองระบบกฎหมาย โดยต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภทของกฎหมายและการดำเนินการที่เหมาะสม ในแต่ละกรณี ส่วนกฎหมายมหาชน (Public Law) เป็นกฎหมายที่กำหนดสถานะและ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ หรือระหว่างรัฐหรือหน่วยงานของรัฐกับเอกชน หรือองค์กร มหาชนอื่น โดยรัฐอยู่ในฐานะฝ่ายปกครองซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าเอกชน กฎหมายมหาชนว่าด้วย ความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่องค์กรหรือบุคคลซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่ายหนึ่งมีต่อเอกชนอีกฝ่ายหนึ่ง หรือระหว่างรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน เอง โดยกฎหมายนี้มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ นอกจากนี้ กฎหมายมหาชนยังมีนิติวิธี เฉพาะในหลักการกฎหมายเอกชนทั่วไปจะไม่นำไปใช้กับการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทาง ปกครอง แต่จะพัฒนาหลักการทางกฎหมายพิเศษเพื่อจัดการกับข้อพิพาท พิจารณาปรัชญา ทางกฎหมายของกฎหมายมหาชนที่พยายามสร้างสมดุลหรือความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ สาธารณะกับผลประโยชน์ส่วนตน

ระบบตุลาการที่ใช้ในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานมีลักษณะระบบการกล่าวหา และระบบศาลเดี่ยว ส่งผลให้มีการนำแนวทางการพิจารณาคดีที่เน้นการอิงแนวคำพิพากษา ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดมาใช้เป็นบรรทัดฐานอย่างแพร่หลาย สิ่งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบ และนิติวิธีในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ใช้ระบบไต่สวนซึ่งเป็น ระบบศาลคู่ในหลายด้าน การใช้ระบบศาลเดี่ยวที่เน้นการกล่าวหาและการยึดแนวทางคำ พิพากษาของศาลฎีกามาเป็นเวลานาน มีผลต่อการพัฒนานิติวิธีและกระบวนการยุติธรรมทาง ปกครอง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการกับข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องการการ ปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับระบบไต่สวนที่มีการพิจารณาคดีอย่างละเอียด และเป็นระบบมากขึ้น การพิจารณาคดีในระบบศาลคู่ที่เน้นการไต่สวนอย่างครอบคลุมจึงอาจ ต้องปรับให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในบริบทของการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

4. ปัญหาในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมของศาลปกครอง การพิจารณาคดีปกครองโดยทั่วไปอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของคดีสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ตุลาการซึ่งยึดกฎหมายเป็นหลักไม่สามารถให้ความยุติธรรมในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่ ปัญหานี้มาจากความไม่เหมาะสมของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 รวมถึงบทบัญญัติสภาตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยกระบวนการวิธีพิจารณาคดีปกครอง เนื่องจากคดีสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากคดีปกครองทั่วไป ตุลาการที่พิจารณาคดีเหล่านี้อาจขาดความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้การวินิจฉัยและการออกคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทของคดีสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม การที่ศาลปกครองไม่มีระบบการแต่งตั้งตุลาการสมทบที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เหมือนกับการมีผู้พิพากษาสมทบในศาลยุติธรรม ทำให้คณะตุลาการขาดความเข้าใจในข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การพิจารณาคดีไม่สามารถสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสังคม และความล่าช้าในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายที่ไม่สามารถเยียวยาได้และส่งผลเสียต่อประโยชน์สาธารณะ การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมจึงต้องมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันผลร้ายที่อาจเกิดจากความล่าช้า การพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของคดีสิ่งแวดล้อม โดยอาจพิจารณาการนำเข้าบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการพัฒนาระบบที่ตอบสนองต่อความต้องการของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นข้อกังวลหลักที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของมนุษยชาติในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั่วโลก ภาวะโลกร้อนที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โลกเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรง เช่น น้ำท่วม พายุรุนแรง สึนามิ แผ่นดินไหว น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ ฯลฯ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วนและยั่งยืน

ในประเทศไทย ปัญหาคดีสิ่งแวดล้อมกำลังเพิ่มความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีมลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมโรงงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ และโรงไฟฟ้าถ่านหิน ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นประเด็นสำคัญทั้งในประเทศและทั่วโลก

กระบวนการทางกฎหมายเพื่อสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยุติธรรม จึงให้ความสำคัญทั้งต่อความยุติธรรมด้านระบบนิเวศและสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในการมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี และหลักการประชาธิปไตยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงประเทศไทยควรตรวจสอบและนำหลักการกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศมาผนวกเข้ากับกรอบกฎหมายในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมคติการพัฒนาอย่างยั่งยืน การบูรณาการปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ความสำเร็จของระบบนิเวศ และความเป็นธรรมระหว่างรุ่น ซึ่งรวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนเพิ่มการมีส่วนร่วมของรัฐบาลท้องถิ่นในความพยายามร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงการป้องกันมลพิษและการลดของเสียให้เหลือน้อยที่สุด การพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมของไทยจำเป็นต้องทำให้สอดคล้องกับระบบสากล เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและประสิทธิภาพ

คดีเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองเป็นการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินการทางปกครองระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงาน หรือองค์กรกับบุคคลเอกชน หรือแม้แต่ว่างานหน่วยงานเอง ล้วนมีสาเหตุมาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม บุคคลหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบที่รู้สึกว่าจะถูกละเมิดสามารถฟ้องร้องคดีด้านสิ่งแวดล้อมต่อศาลปกครองได้ การฟ้องคดีในลักษณะนี้มีเป้าหมายเพื่อให้กฎหมายสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปปฏิบัติและเสนอแนวทางแก้ไขความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ ในศาลปกครองมีการใช้ระบบไต่สวนในระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งหมายความว่าผู้พิพากษามีบทบาทสำคัญในการระบุประเด็นและรวบรวมหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนและเป็นกลาง โดยไม่ต้องรอฟ้องจากคู่ความ คดีสิ่งแวดล้อมควรเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของหน่วยงานทางการปกครองตามระเบียบข้อบังคับด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลที่แตกต่างกัน เช่น ศาลยุติธรรมและศาลปกครอง โดยศาลปกครองมีบทบาทในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของหน่วยงานทางการปกครอง ทั้งนี้ ศาลปกครองยังคงต้องพัฒนาแนวคำพิพากษาและหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนเพื่อความยุติธรรมในการดำเนินคดี ปัญหาที่พบในการยื่นฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมต่อศาลปกครองหมายความว่าขอบเขตของผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่อาจไม่กว้างพอ รวมถึงประเด็นปัญหาการ

พิจารณาความเสียหายและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ค้นหาข้อเท็จจริงในคดีสิ่งแวดล้อม อาจพบความยากลำบาก เนื่องจากเนื้อหาของคดีมักเกี่ยวข้องกับเทคนิควิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากสำหรับตุลาการในการทำความเข้าใจ การอำนวยความสะดวกในคดีสิ่งแวดล้อม จึงต้องการการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพิจารณาคดี เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายและควมมีการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง รวมถึงบทบัญญัติของสภาตุลาการในศาล ปกครองสูงสุดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี เพื่อให้สามารถรองรับการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชนมีสิทธิใน การฟ้องร้อง รวมถึงการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เพื่อให้กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ค่าบังคับของศาลปกครองควรมีความสอดคล้องกับ สภาพปัญหาของคดีสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดค่าเสียหายและวิธีการบังคับควรสะท้อนถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ควร แต่งตั้งผู้พิพากษาหรือตุลาการสมทบที่มีความเชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การพิจารณา คดีมีความถูกต้องและยุติธรรม โดยศึกษาหลักการจากกรอบแนวคิดระดับสากล เช่น การ พัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างความเป็นธรรมระหว่างรุ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชน รวมถึงการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยเพิ่มหลักการเหล่านี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย มีความทันสมัยและสามารถแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

กฎหมายว่าด้วยขยะมูลฝอยกับเทศกาลลอยกระทง

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาขยะมูลฝอยในประเทศไทยมีมาตั้งแต่อดีตและยังคง เป็นปัญหาสำคัญจนถึงปัจจุบัน โดยสถานการณ์ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปริมาณ ขยะที่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมาจากการเติบโตของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจ และการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค แม้ว่าองค์กรที่รับผิดชอบในการเก็บ รวบรวม และกำจัด ขยะจะได้รับงบประมาณที่สูงขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรับมือกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมส่งผลกระทบต่อ การจัดการขยะในประเทศ เช่น ลอยกระทง ซึ่งมีที่มาและความเชื่อที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะ

เกี่ยวเนื่องกับศาสนา ทั้งพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ หรือความเชื่อของพม่าล้านนา และจีน เป็นต้น ในทางกลับกันวันลอยกระทงนั้น เป็นวันที่สร้างมลภาวะทางธรรมชาติมากที่สุดวันหนึ่งของประเทศไทย เนื่องมาจากกระทงที่ลอยน้ำนั้นย่อยสลายยาก ไม่ว่าจะเป็นใบตอง กระดาษ หรือแม้แต่จะมีคนพยายามหาวิธีในการสร้างหรือประดิษฐ์กระทงด้วยวัสดุที่ไม่ทำลายต่อธรรมชาติแล้วแต่เมื่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ที่ลอยกระทงส่งผลให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีมากขึ้น และการย่อยสลายวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการลอยกระทงนั้นกลายเป็นเรื่องที่ยากลำบาก การบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะ พบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ต้องได้รับการพิจารณา จึงต้องมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองต่อปัญหาการสะสมขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างมากและการจัดการขยะที่ยังไม่เป็นไปตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องตระหนักและร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน¹⁰⁰

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ได้รายงานว่าสามารถเก็บกระทงได้ถึงกว่าแปดแสนกระทง โดยแยกเป็นกระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติร้อยละ 81 เป็นกระทงโฟมร้อยละ 12 และที่เหลือคือวัสดุชนิดอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวยังไม่รวมจำนวนขยะอื่น ๆ จากงานเทศกาล เช่น ขวดน้ำพลาสติก กล่องโฟมบรรจุอาหาร ฯลฯ และยังไม่นับรวมจำนวนขยะจากทั่วประเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตราส่วนการใช้กระทงธรรมชาตินั้น มีจำนวนมากกว่ากระทงโฟมซึ่งคงคิดกันว่าน่าพอใจแล้ว เพราะกระทงจากธรรมชาตินั้นสามารถย่อยสลายได้ แต่ปัญหาที่ไม่ได้เห็นก็คือวิธีการกำจัดขยะกระทง การกำจัดขยะส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะใช้วิธีฝังกลบ แต่ด้วยปริมาณขยะมากในช่วงเทศกาลวันลอยกระทง การจัดสรรหาพื้นที่ฝังกลบขยะ ไม่สามารถจัดการกันได้ง่ายและรวดเร็ว หากฝังกลบผิดวิธีก็จะก่อให้เกิดมลพิษกับดิน และน้ำใต้ดินที่ปนเปื้อนน้ำเสียจากการฝังกลบนอกจากปัญหาการกำจัดขยะ หรือปัญหาน้ำเน่าเสียสกปรกจากการใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งน้ำ อีกปัญหาหนึ่งที่มักไม่คำนึงถึงคือมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการจุดพลุประทัด และดอกไม้ไฟ โดยบางคนแม้ไม่ได้เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ แต่ใช้ว่าจะปลอดภัยจากอุบัติเหตุเพราะอาจโดนลูกหลงแบบไม่ทันระวัง นั่นก็เท่ากับว่ากลุ่มคนที่เล่นพลุดอกไม้ไฟมีอัตราเสี่ยงเป็นต้นทุนที่สูงอยู่แล้ว โดยเฉพาะในช่วงวันลอย

¹⁰⁰ ศรีเกตุ, "กฎหมายว่าด้วยขยะมูลฝอยกับเทศกาลลอยกระทง."

กระทงมีความสุม่เสี่ยงสูงมาก ซึ่งอาจได้รับการบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกเปลวไฟ หรือสะเก็ดดอกไม้ไฟหรือพลุอีกด้วย

หากการลอยกระทงยังคงดำเนินไปในลักษณะเดิม การปล่อยสิ่งต่าง ๆ ลงสู่แหล่งน้ำ จะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้เกิดภาระต่ออาสาสมัครและผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งต้องรับมือกับปัญหาการอุดตันของขยะและสิ่งกีดขวางในเส้นทางน้ำ นอกจากนี้ยังเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำเน่าเสีย มลภาวะ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการซ้ำเติมความเดือดร้อนของสังคมโดยรวมมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ถือเป็นการช่วยลดและป้องกันการเกิดมลภาวะ และเป็นการแสดงความเคารพต่อแม่น้ำหรือพระแม่คงคาอย่างแท้จริง เพื่อให้ประเพณีการลอยกระทงดำเนินไปอย่างยั่งยืน และก่อให้เกิดความพึงพอใจในสังคม จึงควรเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมในการประดิษฐ์กระทง โดยแนะนำให้ใช้วัสดุประเภทเดียวกันเพื่อให้ง่ายต่อการแยกและจัดการขยะ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการร่วมมือในการเก็บขยะขึ้นจากแหล่งน้ำอย่างน้อย 1 ชั้น เพื่อเป็นการสักการะแม่พระคงคาด้วยการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทั้งนี้ ควรลดจำนวนหรือปริมาณการจุดประทัด พลุ หรือดอกไม้ไฟ หรือหากมีความจำเป็นต้องจุด ก็ควรเลือกสถานที่ที่เป็นพื้นที่เปิด มีอากาศถ่ายเทได้ดี เพื่อให้แก๊สและควันพิษสามารถกระจายตัวและลดลง การร่วมมือกันของคนในสังคมในการลดปัญหาขยะ ลดการปล่อยแก๊สพิษ และแก๊สเรือนกระจก จะทำให้ประเพณีการลอยกระทงเป็นการแสดงความเคารพต่อแม่น้ำหรือพระแม่คงคาอย่างแท้จริง มากกว่าการเป็นเพียงการเพิ่มขยะลงสู่แหล่งน้ำ

อำนาจของประชาชนในการฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม

เป็นสิทธิสำคัญที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย โดยเฉพาะใน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและดำเนินการทางกฎหมายเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการใช้สิทธิตามกฎหมายในการฟ้องร้อง ร้องเรียน หรือเข้าร่วมกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

สิทธิในการฟ้องร้องคดีสิ่งแวดล้อม ประชาชนสามารถฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่กระทำการหรือไม่กระทำการจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม โดยมี

หลักเกณฑ์ที่สำคัญ ดังนี้ผู้เสียหายโดยตรง ผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษ หรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงแต่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือทรัพยากรนั้น ๆ เช่น ชุมชนหรือองค์กรสิ่งแวดล้อม

การฟ้องคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Litigation) มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือองค์กรเอกชนฟ้องร้องในนามของสาธารณชน หากพบว่าการกระทำใด ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้างเช่น การฟ้องร้องกรณีการปล่อยมลพิษลงแหล่งน้ำ หรือการตัดไม้ทำลายป่า

สิทธิในการร้องเรียนและแจ้งเบาะแส ประชาชนสามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กรมควบคุมมลพิษ หรือ ศาลปกครอง หากพบเห็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การลักลอบทิ้งขยะพิษ การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะ

การรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรสิ่งแวดล้อม ประชาชนสามารถจัดตั้งองค์กรหรือสมาคมเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ การรณรงค์ การฟ้องคดี หรือการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ

แนวทางแก้ไข การควบคุม ตรวจสอบและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการใช้อำนาจกระทำการทางปกครองที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดงบประมาณของท้องถิ่นด้านบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจัดกิจกรรมแล้วเสร็จ ด้วยอำนาจหน้าที่ของ อบท. ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ อบท. มีบทบาทสำคัญในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดเมื่อเทียบกับงบประมาณทั้งหมดซึ่งสะท้อนความไม่เพียงพอต่อความต้องการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

หลังจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมโดยให้มีการจัดทำงบประมาณในการดูแลเรื่องรักษามิให้เกิดมลพิษที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนและหลังจากการจัดกิจกรรมโดยให้ อบท. จัดทำงบประมาณประจำปีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะภายหลังจัดกิจกรรมไว้เพิ่มเติม และอาจกำหนดค่าปรับจากเอกชนหากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชน หรือชุมชน

2.การบังคับใช้กฎหมายโดยให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษที่เกิดจากการจัดกิจกรรมของ อบท. ให้ได้รับชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนที่เกิดกับประชาชนในพื้นที่หรือทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำของรัฐ การจัดประเพณีลอยกระทงจะดำเนินการบริเวณสาธารณะที่มีแม่น้ำลำคลองอนุญาตให้เอกชนเข้ามาขายกระทง ประทัด หรือโคมลอย โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อาจกำหนดวัสดุประดิษฐ์กระทงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอว่าควรมีการกำหนดกลไกการบังคับใช้กฎหมายแก่หน่วยงานของรัฐ หรือ อบท. ในการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมโดยนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ให้มีการจัดตั้งงบประมาณสำหรับการชดเชยความเสียหายที่อาจเกิดจากบุคคลหรือทรัพย์สินที่เกิดจากการจัดกิจกรรมของ อบท. และคำนึงถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมมิให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด และควรมีกำหนดเงื่อนไข บทลงโทษ ให้กับหน่วยงานอื่นที่ขออนุญาตดำเนินการขอจัดกิจกรรม

ผลการวิจัยได้นำไปสู่การกำหนดรูปแบบของการออกข้อบังคับและระเบียบของ อบท. เพื่อการคุ้มครองรักษาสีสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดแนวทางการในการดำเนินการด้านการคุ้มครองรักษาสีสิ่งแวดล้อม หาก อบท. ไม่มีมาตรการหรือไม่นำเอาผลเสียที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาประกอบการดำเนินการออกคำสั่งการปกครอง อบท. เองจะต้องมีส่วนในความรับผิดชอบหากการออกคำสั่งการปกครองดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีความเห็นเสนอว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้มีกลไกที่เหมาะสมกับการกระทำทางปกครองของ อบท. ในการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรม ควรมีการตั้งงบประมาณของท้องถิ่นด้านบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังจัดให้มีการจัดกิจกรรมแล้วเสร็จ และเพิ่มเติมเงื่อนไข ข้อกำหนด ให้กับผู้มาดำเนินการขอจัดกิจกรรมโดยการพิจารณาอนุญาตนั้น จะต้องมีการคำนึงถึงการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมให้ดี

ด้วย เนื่องจากเป็นหน้าที่ของรัฐในการอนุญาตหรือดำเนินการ รัฐต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม และต้องดำเนินการทันทีเพื่อลดความเสี่ยงภัยหรือความทุกข์ทรมานที่บุคคลหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบได้รับอย่างเป็นธรรม

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อม

อปท. มีหน้าที่ในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการจัดงานประเพณีลอยกระทงให้ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควรมีการวางแผนและดำเนินการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติ โดยส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การฟื้นฟูพื้นที่ และการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชน เพื่อให้งานประเพณีดำเนินไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่ง อปท.ควรมีบทบาทดังนี้

ก่อนดำเนินจัดกิจกรรม กำหนดนโยบายและแนวทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยการออกระเบียบ ส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติ สนับสนุนการใช้กระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง กาบกล้วย หรือขนมปัง ห้ามใช้กระทงที่ทำจากโฟมและพลาสติก กำหนดพื้นที่ลอยกระทงที่ควบคุมได้ เลือกพื้นที่เหมาะสม เช่น บึง สระน้ำ หรือแหล่งน้ำที่มีควบคุมดูแลได้และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างดี หรือการจัดสระน้ำเทียมสำหรับลอยกระทง ส่งเสริมกิจกรรมทางเลือก นำเสนอวิธีการเฉลิมฉลองที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลอยกระทงออนไลน์ จัดให้มีการลอยกระทงที่ทำจากน้ำแข็ง

ระหว่างการจัดกิจกรรม จัดการขยะและของเสีย วางแผนการจัดการขยะ เพิ่มจุดทิ้งขยะและถังขยะที่แยกประเภท เช่น ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป จัดการเก็บกระทงทันที ตั้งทีมงานหรืออาสาสมัครเพื่อจัดเก็บกระทงที่ลอยในน้ำหลังงานเสร็จสิ้น จัดการน้ำเสีย หากมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย เช่น การตั้งร้านขายอาหาร ต้องจัดการน้ำเสียก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำ ควบคุมกิจกรรมในงาน ลดการใช้พลุ ดอกไม้ไฟ และโคมลอย ควบคุมการปล่อยพลุ ดอกไม้ไฟ หรือโคมลอยที่อาจก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ควบคุมระดับเสียง ป้องกันมลพิษทางเสียงที่อาจกระทบต่อชุมชนและสัตว์ในพื้นที่

การฟื้นฟูพื้นที่หลังจัดงาน ฟื้นฟูคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม ตรวจสอบและบำบัดคุณภาพน้ำในพื้นที่หลังงานเสร็จสิ้น รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม จัดทำรายงานผลกระทบจากการจัดงานเพื่อปรับปรุงในปีถัดไป

สรุปผลการวิจัย

อำนาจของ อบท.ไม่ได้มีกฎหมายที่บัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาตามขอบเขตของกฎหมาย ก็ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 ก็ให้ อบจ. สามารถตราข้อบัญญัติขึ้นมาได้ เพื่อการคุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 71 ก็ให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในการออก ข้อบัญญัติในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 60 ก็ให้ อำนาจเทศบาลในการออกเทศบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จะพบว่า เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเหตุรำคาญ แต่ปัญหาที่พบจากการประชุมคือ เจ้าหน้าที่ของ อบท. มักมีภารกิจหลักด้านสาธารณสุขและสาธารณสุขปโภค และขาดกำลังคนและความสามารถในการออกข้อบังคับ ดังนั้น อบท. จึงไม่เลือกที่จะออกข้อบังคับ เช่น ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบล แม้กระทั่งเทศบัญญัติของเทศบาลก็ตามเพราะเกรงว่าหากสร้างภาระผูกพันให้ตนเองมาก อาจปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์ตามที่คาดหวัง จึงเกิดเป็นช่องว่างขึ้นมาว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายที่สร้างเอาไว้หลายฉบับ ต้องการให้ส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของตนเอง เนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สุดแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีความรู้ความสามารถ และกำลังที่เพียงพอจึงเป็นเสมือนการสร้างกฎหมายที่มีความสมบูรณ์แบบมากแต่ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การกำหนดค่าชดใช้ความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมอันเนื่องจากการกระทำทางปกครองของหน่วยงานรัฐ

2. การดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พันธุ์ ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีของท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศของพื้นที่สาธารณะสำหรับการดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดมาตรการหรือกลไกในการดำเนินงานของ อปท. ให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

Araki, Masahiro. "ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการปล่อยโคลลอยในช่วงเทศกาลยี่เป็ง." เชียงใหม่นิวส์.

"Judicial Environmental Guidelines in the Administrative Court." ใน *Judicial Environmental*

"กฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการ

สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559". ราชกิจจานุเบกษา. .

กรุงเทพมหานคร, สำนักสิ่งแวดล้อม. "ผลการจัดเก็บขยะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2566."

กำหนดฤกษ์, กิตติพิศ, "คู่มือหลักและแนวทางปฏิบัติงานการดำเนินคดีปกครอง," 2562.

"คดีปกครองกรณีข้อพิพาท (คดีหมายเลขดำที่ ส.11 และส.16/2557 คดีหมายเลขแดงที่ส.743 –

ส.744/2559)."

"คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.26/2551."

This entry was generated through inserting a Personal Communication citation for

เจริญพันธ์, รุ่งนภา, ผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมจากการใช้อำนาจ ออกคำสั่งคณะ

รักษาความสงบแห่งชาติและคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 44. *Personal*

Communication references should appear only in the notes. Remove field

codes in the final document and then remove this entry.

"ดวงพร ธัญญากุลวงศ์." ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี.

ตรงงาม, สุรัชย์. "บทสัมภาษณ์ในบทความ เมื่อคดีคดีเข้าสู่ศาลปกครอง." วารสารนิติธรรมชาติ กลุ่ม

ENLAW, 2551.

ทรรศนกุลพันธ์, ทศพล. "ยุทธวิธีเรียกร้องสิทธิ ในนิติแถลง: สิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือนิคมอุตสาหกรรม."

คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2551.

นคร พจนวรวงษ์, นิพนธ์ พูลชะโก. พระราชบัญญัติ เทศบาล พ. ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ปัจจุบัน).

กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์ เซ็นเตอร์, 2534.

"นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579." สำนักงานนโยบาย

และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หน้า

10–12).

This entry was generated through inserting a Personal Communication citation for

เนื่องจำนงค์, ธาณี, รูปแบบองค์กรประชาท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม. *Personal*

Communication references should appear only in the notes. Remove field

codes in the final document and then remove this entry.

บรมานันท์., ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์, "การปกครองส่วนท้องถิ่น," พิมพ์ครั้งที่ 5. วิญญูชน, 2552.

"ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2567." ราชกิจจานุเบกษา. .

ปะดั่งทา, ปิยะ. "บทบาทของศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองภายใต้หลักนิติธรรม." ใน เอกสารวิชาการส่วนบุคคล สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ,

———. "บทบาทของศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองภายใต้หลักนิติธรรม." In วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, 2559.

พรพรม วิจิตเศรษฐ์. "เปิดภาพผลกระทบจากกระชกขมบั้ง ทำน้ำเน่าทั้งบ่อ ปลาตายเกลี้ยงสระ." ข่าวสดออนไลน์, วันที่ 1 ธันวาคม 2566. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_7990172.

"พระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ".

"พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ".

"พระราชบัญญัติเทศบาล พ. ศ. ๒๔๙๖ (แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับ ที่ ๙) พ. ศ. ๒๕๒๓) พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พ. ศ. ๒๕๑๙ (แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับ ที่ ๓) พ. ศ. ๒๕๒๕): พร้อมด้วยคำถาม-แนวตอบ อย่าง ละเอียด."

"พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560."

"พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535."

"พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535." สืบค้นจาก <https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2021/07/law-fac-2535.pdf>.

"พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535."

"พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ".

"พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ".

"พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540, ".

ภาศิริรัตน์, วรเจตน์, "หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำในทางปกครอง." วิญญูชน.

มีบุญสร้าง, น้ำแท้, การดำเนินคดีแบบกลุ่มในคดีสิ่งแวดล้อม. *Personal Communication*

references should appear only in the notes. Remove field codes in the final document and then remove this entry.

รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศฉมาดล, "กฎหมายปกครอง " พิมพ์ครั้งที่ 2 . วิญญูชน, 2564.

"รายงานผลโครงการพัฒนาบุคลากรศาลปกครองด้านสิ่งแวดล้อม ". วิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปี 2556

รายะนาคร, กอบกุล, 220, "กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม." วิญญูชน, 2550.

ฤทัย หงส์สิริ และ มานิตย์ จุมปา, 23, "คำอธิบายกฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. ." สำนักพิมพ์นิติธรรม. , 2542.

ลังกาพินธุ์, เขตไท. "สิทธิในสิ่งแวดลอมในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ." ใน วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2560.

วงศ์บัณฑิต, อำนาจ, "กฎหมายสิ่งแวดล้อม," พิมพ์ครั้งที่ 5. วิญญูชน, 2567.

วงศ์เสรี, ธนพงษ์. "การแก้ไขคำสั่งทางปกครองที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กำหนดไว้ระหว่างพิจารณาคดีของศาลปกครอง." วารสารคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2565).

วงษ์ปัญญา, ธนกร. "ลอยกระทงกับมลภาวะทางน้ำ ลอยเคราะห์หรือซ้ำเติมสิ่งแวดล้อม." The Standard, 2566.

วสันต์ ปานสังข์. "การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี." 31-32วารสารวิทยาการการจัดการปริทัศน์, 2564.

วาลิทธิ, สุรศักดิ์. พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ. ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม พ. ศ. ๒๕๔๖. (No Title). กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.

วิฑูรต์, พิศารณ. "กระทงขนมปัง ทำลายแหล่งน้ำมากที่สุด กระทงปลาดาย-ระบบนิเวศเสียหาย." กรุงเทพธุรกิจ, 16 พฤศจิกายน 2566.

วิศรุตพิชญ์, วรพจน์, "หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง," เอกสารประกอบบรรยายวิชา น. 565 การกระทำทางปกครองและความรับผิดชอบฝ่ายปกครอง, 2558.

ศรีเกตุ, ทวียศ. "กฎหมายว่าด้วยขยะมูลฝอยกับเทศกาลลอยกระทง." ใน วารสารรัฐสภา, พิมพ์ครั้งที่ 2, ม.ป.ป.

คำพิพากษาที่ 123/2564.

"สลด!! แม่เต่าตุนอายุ 20 ปีสิ้นใจตายหลังกินพลาสติกขวดทำกระทงเต็มท้อง." ใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐ. วันที่ 28 พฤศจิกายน 2565, สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 ธันวาคม 2567.จาก <https://siamrath.co.th/n/403120>.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม, สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, "คู่มือการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น." สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2548.

สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว. "สำเนาขอบหมายภารกิจในการจัดงานเทศกาลลอยกระทง." 2565.

"สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม." แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.

สุขวงศ์, สมศักดิ์, "การจัดการป่าไม้ ภายใต้การกระจายอำนาจ.เอกสารประกอบการสัมมนาเวทีสาธารณะภาคประชาชนเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นป่าไม้ที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชน.โครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อพัฒนานโยบายป่าไม้ให้เป็นนโยบายสาธารณะ โดยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติร่วมกับ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันเพื่อสิทธิชุมชน ". กรุงเทพฯ, 2550.

สุขศรี, ปราณี่, "หลักกฎหมายทั่วไปในทางปกครองในคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด : ศึกษาหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) และหลักความเสมอภาค (Principle of Equality)," ม.ป.ป.

สุระเวช., ณัฐนิชา. ประเพณีวันลอยกระทง. ม.ป.ป.

แสงศักดิ์, ชาญชัย, "กฎหมายปกครอง." สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

"หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540."

องอาจ รังศรีศักดิ์, ลังเวียน เทพพา "แนวทางการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง." 2564.

" อังกูร วัฒนรุ่ง." เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง.

อุวรรณโณ., บวรศักดิ์, "การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย." วิญญูชน, 2542.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	วัชรพงษ์ สายปิง
วัน เดือน ปี เกิด	4 มกราคม 2533
สถานที่เกิด	พะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2555 น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	231 ม.6 ต.ล่อ อ.จุน จ.พะเยา 56150
ผลงานตีพิมพ์	ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการกระทำทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลล่อกระโทง ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วันที่ 1 สิงหาคม 2567 (หน้า 264-273)

